

TAALBOND-EXAMEN

1909.

I. Poëzie.

De Genestet, DE SINT-NIKOLAASAVOND.

II. Proza.

Multatuli, MAX HAVELAAR, Hoofdstuk XVII.

Oude Heer Smits, JANUS SNOR.

In de vereenvoudigde spelling door de heer M. M. BRESLER,
Hoofd der Goevernementsschool, Potchefstroom.

Aantekeningen van de heer J. KAMP,
Docent aan de Theologische School, Potchefstroom.

UITGEVERS:

A. H. KOOMANS, (Transvaal Boek Store), Bus 123.
H. DE GRAAF, („Het Westen"-Drukkerij), Bus 196.
POTCHEFSTROOM,

VOORWOORD.

Het blijkt hoe langer hoe meer, dat „De Taalbond” uitstekend werk doet; dat zijn uitnemend ideaal wortel gaat schieten in de kring van de studerende jonge Afrikaners. Naar wij vernemen is het aantal candidaten voor het Hoogste Taalbond-examen sinds verleden jaar al weer met 50 procent aangegroeid.

Een feit is het voorts, dat uit de van jaar tot jaar gestelde vragen de kennelijke bedoeling blijkt, om kalm en geleidelijk deze examens op hoger peil te brengen, en om het Hoogste examen te doen strekken als een prikkel tot al deugdelijker studie van de Nederlandse Letterkunde.

Lettend op deze feiten, kan men niet anders dan met waardering en sympathie de belangeloze arbeid volgen, die op dit gebied verricht wordt.

Het is intussen een groot bezwaar, dat velen zich voor het examen moeten voorbereiden zonder leiding en zelfs zonder voldoende hulpmiddelen. Merkwaardige klaagbrieven zijn daaromtrent tot ons gekomen. Zij, die op afgelegen plaatsen zich tot deze studie zetten, blijven dikwijls steken, als ze zich moeten behelpen met tekst-uitgaven zonder enige kanttekening. Ook zijn dezulken niet voldoende gebaat met toelichtingen en verklaringen, voor studerende Nederlanders bestemd. Want vanzelf blijft in die aantekeningen onverklaard, al wat betrekking heeft op het Hollands leven in huis, staat en maatschappij; omdat het bekend ondersteld wordt. Evenzo blijven daarin onverklaard tal van idiomatische woorden en wendingen, die voor de geboren Nederlanders gemeen goed, maar aan de Afrikaner onbekend zijn.

Naar onze mening is het hoog tijd, dat in die leemte voorzien worde. Daarom hebben wij gaarne de taak op ons genomen, om het opgegeven Tekstwerk voor 1909, dat reeds door de heer Bresler in de nieuwe spelling was overgebracht, van aantekeningen te voorzien.

666 / 2222
Omtrent de wijze, waarop wij deze taak hebben opgevat, zij alleen gezegd, dat onze inleidende paragrafen zoveel mogelijk er op ingericht zijn, de student te leiden tot het vormen van een zelfstandig oordeel. Met verklaringen van woorden en uitdrukkingen op het stuk Poëzie zijn wij wat milder geweest, dan op de Proza-stukken. Wij waren enigermate aan ruimte gebonden en hebben gerekend, dat vlot geschreven proza uiteraard niet zoveel toelichting behoeft, als een fijn geconstrueerd vers. De Dichter gebruikt minder woorden dan de Prozaïst; daarom moeten ze te fijner gewogen.

Onze wens is, dat deze uitgave aan haar doel beantwoorde. Dan zal zij mede het uitnemend streven van „De Taalbond” bevorderen.

J. KAMP.

DE SINT-NIKOLAAS-AVOND.

Een Amsterdamse vertelling.

I.

Wie heeft daar oren voor een dwaas, ondeugend lied?
Wie belgt een losse scherts en ronde waarheid niet?
Wie laat mij vrijheid om te zeggen en te zingen
Al wat ik hoorde en zag, al zijn het vreemde dingen!—
Dat zal wel mettertijd veranderen, mensen! maar
Ik wil niet veinzen voor mijn drie-en-twintigst jaar. —
Wie kijkt de wereld in met onbenevelde ogen
En wordt niet graag door schijn, hoe deftig ook, bedrogen?

II.

Gij zijt mijn man en ik omhels u in de geest,
Voor u te zingen is mijn blijde jeugd een feest!
Voor u mijn frisse lach, mijn opgeruimde zangen:
De ronde lach terug wil ik tot loon ontvangen,
Uw tranen wil ik niet. Die kostelijke schat
Komt beter u te pas op eigen levenspad,
En, zo ik u verveel—de nachlijkste aller kansen —
Dan moogt gij bij mijn vers gaan slapen, zingen, dansen.

III.

Ik zong mijn huidig lied alleen uit levenslust,
Soms in een dwaze bui, soms in de arm der rust.
Natuurlijk, dat ik dus mijn zinnen niet vermoeide
Met hopeloze Min of moord, en gruwlen broeide.
'k Ben zorgeloos en tevreên, mijn lied moet vrolijk zijn.
Brengt peper aan en zout, o Muzen! geen venijn.
Dees glimlach doet geen zeer, tenzij ge u boos zoudt maken,
Als ik met zeekre dwaas een nootje heb te kraken

IV.

Beziel me, o plaaggeest der beminde Poëzij,
Beziel me, o schalke nimf der fijne plagerij!
Ik weet een klein verhaal vol vaderlandse grappen,
Dat ik met hart en ziel mijn vrienden wil verklappen.
En zoo het waar mag zijn, dat een verstandig man
Uit wat hij hoort of ziet een lesje trekken kan,
Dan durf ik veilig en vrijmoedig hier beweren,
Dat ge uit mijn klein verhaal — al lacht gij — ook kunt leren.

V.

Ik put mijn stof uit geen bestoven foliant,
 Maar 'k nam gedurig toch een aardig werk ter hand,
 Een boek vol poëzie en proza, diepte en klaarheid,
 Vol onzin en vol geest, vol laster en vol waarheid;
 Voor wie maar lezen wil is 't altijd bij de hand
 En in gezelschap soms biezonder amuzant;
 Een werk voor iedereen door iedereen geschreven,
 Vol studie, vol natuur: 't is hoorders, 't is?—Uw leven.

VI.

Mijn kunstloos drama, want die naam verdient het wel
 Al breng ik niemand aan de poorten van de Hel,
 Mijn vrolijk drama speelt in achttien honderd zeven
 En veertig; dag en uur is lang niet om het even,
 Raadt zelf: 't speelt op een dag, die, wat hij bringe of baar,
 Toch altijd is en blijft de zoetste van het jaar,
 De bitterste misschien, gelukkigigen en rijken,
 Voor d' arme snoeper, die bij alles toe mag kijken!

VII.

Een vriendelijke dag, een trouwe kindervrind,
 Een dag, die elk van ons heeft liefgehad als kind,
 En die nog pas uw beurs, uw kroost, uw maag, uw woning,
 Bepaald in opstand bracht; een bisschop en een koning,
 Vol zoetheit voor den mond, vol zielezaligheid,
 Wiens naam gij langer niet kunt zwijgen, lieve meid,
 Wie hij, jaar in jaar uit, een stroom brengt van kadeautjes,
 Altijd incognito van twintig beaux en beautjes!

VIII.

Sint-Nikolaas, niet waar? O wèl hem, wie dat feest
 Nog altijd meeviert met een kinderlike geest!
 Wiens hoofd niet al te zeer vervuld is van die schatten
 Der wijsheid, die helaas, mijn brein niet kan bevatten,
 'k Meen beursnieuws, politiek en soortgelijke meer,
 Om, met zijn kinderen meê te leven in 't weleer,
 Om dagen lang vooruit de winkels rond te dwalen,
 Of aan een „vrijster” nog zijn hart eens op te halen!

IX.

Ik min die winterdag vol bloemen, lied en geur,
 Ik min dat zoete feest van suiker en likeur,
 Het zielverkwikkend ijs, de schuim der limonade,
 'k Zie, liever dan in druk, mijn naam in chocolade,
 En, Epikurus, zeg, is niet de lekkre tand
 De trouwste paranimf der kies van 't waar verstand?
 Vindt me' in de Republiek der stille lekkerbekken
 Niet meestal wijze liên of—schadeloze gekken?

X.

't Was, hoorders, Sint-Niklaas. De trouwe Bisschop had
 Zijn aankomst reeds gemeld aan II- en Amstelstad, *= ei in "eiland"*
 En keur van industrie en kunst vooruitgezonden. *= th. = aqua.*
 Reeds zweeft en leeft zijn naam op duizend, duizend monden,
 Reeds had hij overal om gulheid en „belet”
 Geschreven en gevraagd met brieven van banket;
 En—hoe me' ook elders nu een Bisschop zou ontvangen,
 Sint-Niklaas wacht men op met zoete kinderzangen.

XI.

O Bisschop! schoon 'k niet licht een Heilige vertrouw,
 Gij zijt een Heilige, die 'k haast aanbidden zou;
 Eèn daad van minzaamheid, van weldoen was uw leven,
 Uw liefde heeft uw naam de onsterfelijkheid gegeven:
 Och, dwazen, die een naam, een grote naam begeert,
 Kent gij er een, zo rein, zo schoon, zo stil vereerd,
 Die dus, eeuw in eeuw uit, met hartlikheid bejegend,
 In 't hart der kinderen leeft, door kinderen wordt gezegend?

XII.

Ja, Kinderheilige, nog neemt mijn hart u aan!
 En had de wereld slechts wat beter u verstaan,
 Uw geest van weldoen en van liefde meer begrepen,
 'k Zou met uw naamdag nog geruster kunnen dwepen.
 Want, lieve hoorders, is 't niet kannibaals en wreed,
 Dat men op zulk een feest het hongrig volk vergeet,
 Dat met een zieklik oog komt op uw lekkers azen,
 En met zijn bleke neus kleeft aan de winkelglazen?

XIII.

Het was dan Sint-Niklaas. 't Is feest in stad en huis,
 De straten zijn vervuld van 't woelig koopgedruis,
 En menig woning vol verwachting en gezangen,
 De kinderen vol respekt, de meisjes vol verlangen.
 Geen jonge bruijom, die zozeer naar de avond smacht,
 Als menig schalke knaap dees grote avond wacht,
nb / „Plein de mystères,” zo niet de eerste twijfelingen,
 Reeds schuldig en waanwijs, zich in zijn hartje dringen.

XIV.

En nu, mijn vrienden, nu gij dag en datum weet,
 —Zo duidlik dat gij 't wis van avond niet vergeet,—
 Geeft mij na al die soep, nog weinige ogenblikken,
 Om mijn toneel en personages wel te schikken.
phase De klucht speelt binnenshuis; ik zou, wanneer ik wou,
 Een wijk, een gracht en zelfs een nommer, zeer getrouw
 U kunnen noemen, maar om 't niet te ver te drijven,
 Zal ik dat maar blauw-blauw of blanco laten blijven!

XV.

Ik leid u binnen in een lieve, ruime zaal,
 Vol vrolijkheid en licht, vol kinderpret en praal;
 En 'k liet u graag de rest er zelf maar bij verzinnen,
 Om daadlik met de kern van 't sprookje te beginnen,
 Maar dat verbiedt de kunst! Eer toch, o hoorders, groeit
 De kokosnoot bevrijd van d' ijzren schil, eer vloeit
 Haar melk de wandlaar toe, eer, om de minste zaken,
 Een schrijver niet een schil beschrijvingen zal maken!

XVI.

Het zij dan zo: mijn zaal is als een andere zaal,
 Iets groter dan bij u: 't kleed wordt een beetje kaal,
 Juist als bij u, niet waar? ik weet uw dochters dromen
 Van danspartijtjes als dat kleed wordt opgenomen.
 't Plafond is hoog en rijk als 't uwe; zie, is dit
 Niet uw behangsel, blauw met donkergrijs en wit?
 Schoon ik erkennen moet, Mevrouw, dat uw gordijnen,
 Die stiller zijn van kleur, mij veel gepaster schijnen.

XVII.

De marmren schoorsteen is met luxe en licht bevracht,
 Ginds prijkt een kastje vol van Japannese pracht;
 Als mijn finances mij die grappen permitteren,
 Laat ik mijn zaal eenmaal precies zó meubileren:
 Twee sofa's, één voor mij, één voor de lieve duif,
 Die neerstrijkt in mijn hof! zacht als haar zachte kuif,
 Haar nekje van fluweel; tenzij ik mocht bedenken,
 Dat één voor twee wellicht nog meer genot kon schenken.

XVIII.

Et cetera; de rest precies in de eigen trant,
 Zeer komfortabel, zeer chikard, zeer elegant.
 Ik geef u vrijheid, als gij duidelik kunt bemerken,
 Mijn schets naar eigen smaak behoorlik uit te werken.
 Slechts dit nog dient vermeld: daár, boven het buffet,
 Praalt in een gulden lijst een blinkend mansportret,
 Waarop ik niettemin voor geld noch goud wou lijken,
 En dat ik toch met u wat nader wil bekijken!

XIX.

Maar daar 't origineel vast even dichtebij
 En even lelik is, als gindse prachtkopij,
 En daar ik bovendien mijn hals niet heb te rekken,
 Om 's mans fysionomie en minnelike trekken
 Voor u te schetsen naar de levende natuur—
 Zo hoorders, heb ik de eer de schalk, die ginds aan 't vuur
 Zijn zielsgeheimen zeer intiem schijnt te vertellen,
 U als de Heer van 't huis en... lelik voor te stellen.

XX.

Ja lang niet mooi ... en toch vol fraaie deftigheid;
 Hij vult zijn leuningstoel met brede majesteit;
 Zijn boezem, wit als sneeuw—ik breng zijn stijfster hulde—
 Zet hij zo hoog alsof zijn naam zijn eeuw vervulde!
 Hij knijpt zijn ogen soms, zo zalig, zo vermoeid.
 Als op een warme stoof het katje dat zich broeit;
 Toch ziet de man er uit of hij van drift zou stikken,
 Als gij hem met een speld dorst in zijn benen prikken.

XXI.

JO, vaak is mij de lust bekropen dees of geen
 Te prikken met een speld in 't molligst van zijn been!
 De reednaar in zijn vuur, de opgeblazen dichter,
 De stijfgeplooid fat, de grote volksverlichter,
 De schoolvos, die de grond doet kraken van zijn poids,
 De hooggeleerde heer, wiens voetstap zegt: C'est moi!
 En al die godjes, die zich zelve adoreren,
 Zou 'k, met één speldeprik, hun mensheid willen leren!

XXII.

Voorts is mijn vijftiger zo min of meer gebuikt,
 Zo min of meer gedast en min of meer gepruikt;
 Een man, die even stijf geschroefd zit in zijn boorden,
 Als in zijn préjugés; die aan zijn minste woorden
 Een klank geeft en een klem, een nadruk, een gewicht,
 Als bracht hij, waar hij sprak, een misdaad aan het licht;
 Nog bromt hij door een neus, beroofd van alle gratie,
 Die paars wordt aan zijn punt, in 't vuur der konversatie.

XXIII.

Toch had Meneer een klub, die aan zijn lippen hing—
 't Bewijst niet machtig veel voor deze vriendenkring—
 't Was heus! een knappe vent—zo zei men—en in zaken
 Van Politiek was 't best niet met hem slaags te raken!
 Nu was de Staatskrant ook zijn „cours de politique,”
 En dat is een deeglik werk en duchtig satiriek,
 Welks vrolijk mengelwerk en geestige kolommen
 Alle oppositiegeest, zijn inziens, deen verstommen!

XXIV.

Hij viel niet machtig slim: zelfs had hij in zijn jeugd,
 Gerechte Hemel! voor de studie niet gedeugd;
 Maar hij 's nu ouderling en jonkheer; kommissaris
 Van zijn beminde klub, waar alles even „naar” is;
 Een groot vereerder van het edel paarderas.
 En—soms niet wel bij 't hoofd, schoon altijd wel bij kas.
 Ook kocht hij alle-jaar de Almanach de Gotha
 En wist de titels van de vorstjes op een iota.

XXV.

De man is op de duur zo taamluk in zijn schik
 Met zijn positie in de wereld en zijn Ik;
 Een luie rentenier, geschapen voor een kussen,
 Met truffels opgevuld, met zothèèn en—met Russen.

Hij oordeelt—allen over alles—overall,
 Heeft veel congesties, veel onaangenaams en veel gal;
 Is vóór het hangen, vóór het geeslen, vóór het branden.
 En vindt zijn weerga niet in 't rijk der Nederlanden.

lijk verbrand

XXVI.

Bekrompen als een best, die eeuwig kousen stopt,
 En—bij een onweer—om haar oude zonden tobt;
 Hij knort, als hij verliest, een flauw partijtje spelend.
 Is bar konservatief en radikaal vervelend;

Kortom, een dwaas figuur in deze triestige eeuw,
 En ook nog... Ridder van de Nederlandse Leeuw!
 En dát 's nu juist zijn fort! want mijn gelukkig vrindje
 Sprak van zijn geeltjes graag, maar liever van zijn lintje.

treurige

XXVII.

Hij achtte 't lief kleinood, gelijk zich-zelve hoog;
 Een onversierde rok in 's mans diepvorsend oog
 Was geen geklede rok; een mooie dekoratie
 Kon altijd rekenen op zijn eerbied en zijn gratie,
 Hij keek zijn mensen nooit naar hart of hoofd, maar 't was
 Zijn lust te kijken naar het knoopsgat van hun jas!
 Zelfs zijn koetsier had, uit zijn diensttijd, een medalje,
 En dus een streepje vóór bij 't overig „kanalje.”

XXVIII.

Hij vroeg nooit: Is die mens knap, eerlik, braaf, geleerd
 Maar heeft hij iets? of wel: Is hij gedekoreerd?
 Hij-zelf, hij droeg een ster, zelfs als hij ziek en thuis was,
 Ook op zijn chambre-cloak, zijn over- en zijn huisjas.
 De man was op dat punt waarachtig monomaan,
 Alleen met ridders kon hij goed uit wandlen gaan.
 ;t Is vrieemd—maar als gij 't heer wilt in zijn glorie kennen
 Moet gij van lieverlee aan duizend dwaasheèn wennen.

XXIX.

En al die dwaasheèn zal ik zeggen in mijn lied,
 Hoe laf, hoe min, hoe dom. De waarheid schaamt zich niet.
 Mij zweeft een eerlik doel voor onbenevelde ogen,
 Maar die niet liegen kan, wordt ook niet graag bedrogen.
 Ik moet vertellen wat ik hoorde, wat ik zag;
 Ik dien de waarheid trouw, nú met een ronde lach,
 Straks met een ernstig woord.—Dies, wat ik mag verlangen,
 Is dit: och oordeel niet voor 't amen van mijn zangen!

XXX.

't Was, hoorders, Sint-Niklaas. Ziet verder in het rond,
 De kindren hangen op de stoelen, langs de grond:
 't Zijn één, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven kinderkopjes,
 Nu, bij het minst gedruis, schier onder pijpedopjes
 Te vangen—dan weer, fluks bemoedigd door de taal
 Der lieve moeder, aan het woelen door de zaal:—
 Zodat een heer aan 't vuur al eens zijn „br” liet horen,
 Maar nog te goed schijnt om de kindervreugd te storen.

XXXI.

Vier lieve diertjes zijn van 't ridderlike nest: | *spottend*
 Eén manlik oir, drie blonde dochtertjes; de rest
 Famielie, neef en nicht, gewoon sinds vele jaren
 Dees dag hun vreugd aan die der riddertjes te paren.
 Straks wordt er braaf gestrooid, gegrabbeld en verrast:
 Wij grabblen meê! niet waar? Elk uwer is hier gast,
 En schoon gij mogelijk voor die kinderpret zult passen,
 Ik hoop u toch met een surprise te verrassen.

XXXII.

Een vriendlik ogepaar, vol reine moedervreugd,
 Bespiedt de spanning van de feestelike jeugd;
 't Is de eedle vrouw van 't huis, in alles onderscheiden
 Van onze Ridder, want—zij heeft verstand voor beiden.
 Zij ziet de dwaasheên van haar echtvriend met geduld,
 Zij is in 't vrouwlik hart van needrigheid vervuld,
 In huis een trouwe zorg, knap, ordlik, lief en handig,
 En voor de wereld schoon en geestig en verstandig.

XXXIII.

De Ridder voert in huis een despotieke toon:
 Háár schepter is 't verstand, en zachtheid—háár geboôn.
 Zó geniaal weet zij met Manlief om te springen,
 Dat zij nooit kibblen, nooit! en toch—de meeste dingen
 Ten slotte naar heur wil geschieden. Bij veel liefs
 Heeft zij iets deftigs en van avond iets pensiefs;
 Zo tussenbeide laat zij stil haar handwerk varen
 En blijft glimlachend op haar oudste dochter staren.

XXXIV.

Wat peinst de brave vrouw? Dat zult gij later zien:
 't Wordt tijd dat we onze groet, der lieve dochter biên,
 Die voor het teeservies juist, enz!... 'k Hoor schellen ■
 En ben genoodzaakt mijn verrukking uit te stellen
 Tot nader! 'k geef vooreerst het mooie meisjes op
 En vlieg, niet langzaam, naar de blinkend koopren knop,
 Der deur ... denk niet dat iets biezonders zal verschijnen,
 Want, lieve vriend, die hoop zou ras in rook verdwijnen.

XXXV.

Twee ooms, twee tantes treden in, gedekoreerd,
De tantes niet, maar de ooms. Men rijst, men informeert
Naar weer en welvaart; een van de ooms had pas het pootje;
De andren nemen fluks twee neven in 't ootje,

Die, te oud voor Sint-Niklaas, zich op een kanapee
Vrij bar verveelden, spes patris et patriae!

13 } Kwajongens, die de taal der godlike oudheid leren,
Sigaren roken en de „piepa” niet vereren!

XXXVI.

— Een ieglik neemt zijn plaats, de dames aan de dis,
De heren aan de haard; de konversatie is
Het weer en 't pootje steeds. Straks zullen onze heren
Zich mooglik om de staat der fondsen alarmeren ...

Wij luistren liever niet, tenzij des Ridders neus

Tot paarsheid overslaat, dan wordt de zaak kurieus.
Voorts weten we allen dat Jan Helmer's grote Natie *en dichter van*
Niet machtig groot is in de kleine konversatie! (1767 - 1850) *heer*

XXXVII.

Voor mij altans (hoe egoïst) ik luister wel
Zo graag en grager nog naar 't klinglen van de bel,
Die nu gedurig roept en 't lied der kinderen zwijgen
En op hun schuw gelaat een aardige angst doet stijgen
De schel op Sint-Niklaas is als een toverfluit
En zoet in 't oor der maagd als 't lied van 's minnaars luit;
Pas klinkt haar stem en streelt de hooggespannen zinnen
Of dienstbre geesten met kadeautjes stromen binnen.

XXXVIII.

't Was circa zeven uur toen voor de tiende maal
Een opgeprikte knecht trad in de mooie zaal
En de oudste dochter een klein pakjen overhandde,
Waaraan het lieve kind haar fijne vingers brandde;
Want nauwliks haalt zij uit het mysterieus pakket
Het elegant kadeau, een gouden bracelet,
Te voorschijn, met een blos en hemelvreugd in de ogen,
Of—de oude heer kijkt scheel en fronst de wenkbrouwbogen.

XXXIX.

Hij loert, hij gromt, hij draait en treedt op 't meisje toe,
Bekijkt met gramme blik—Wat is dat? „God and you?”
—Het was de inskriptie van de bracelet van binnen—
Wat „God and you?”—wat zou die schelm you nog beminnen?
Hij-you-die-mij-wie-ik! ('s mans neus wordt purperrood).
Wie ik (hij blaast) mijn huis, (hij vloekt) mijn oren sloot!
Die adder, die mijn eer, de mijne heeft geschonden!
Beken maar, 't is van hem! en—'t moet teruggezonden.

XL.

Het ranke meisje bloost en siddert als een riet,
 Haar moeder knikt haar toe en fluistert: wanhoop niet!
 Geen woord meer van dat prul! zegt de oude heer nog bevend.
 Maar daar ik meen, dat, trots die toespraak zo wellevend
 En minzaam, vrienden, gij, de scène die gij hoort,
 Toch niet verstaan kunt, zal ik daadlik met een woord
 U brengen op 't terrein van die familiezaken:
 Dan moogt ge tevens met de dochter kennis maken.

XLI.

Het is een meisje zo charmant en zo pikant.
 Zo allerliefst lief en zo gloeiend amusing,
 Dat ik ('t is nu misschien een jaar twee, drie geleden,
 En sinds die tijd aanbad ik andre liefliheden!)
 Dat ik soms dagen lang en menig lange nacht,
 Dat vraagstuk der natuur, dat raadsel overdacht
 En peinsde, als Bogaers in zijn onvergeetlik „Truitje“:
 Hoe drommel! kwam zo'n aap aan zulk een geestig spruitje

XLII.

Gij ként, mijn hoorders, niet? gij kent Luilekkerland
 Gij weet hoe de arme dwaas, die aan dat zalig strand
 Des levens zorg en smart wil vlieden en vergeten,
 Eerst door een rijstberg heen moet worstelen en eten?
 Die Berg is de oude heer, het meisjes is die kust!
 Wie haar aanbidden dorst, moest voor zijn zoete lust
 Heen bijten door Papa! dat werk was niet vermaaklik,
 Een berg van rijstebrij was haast nog wel zo smaaklik!

XLIII.

Ja, schoon hier alles veinst, het had niet weinig in,
 Zich te verdraaien tot een schoonzoon maar zijn zin!
 Die berg van domme idées en nonsens gans te slikken
 En niet bij ieder brok van walging haast te stikken;
 Te kijken naar zijn lint, dat breed door 't knoopsgat stak,
 Gelijk te geven of—te zwijgen waar hij sprak,
 Al sloeg hij door op iets, hoe dom ook en hoe griendend,
 Al prees hij niet „de Tijd“, maar erger...„t Letterlievend.“

XLIV.

Maar. 'k zweer u, 't lieve kind was wel die moeite waard,
 Ook hadt gij haar niet lang en strafloos aangestaard:
 Was de oude gek—een Draak, zij wekte in 't minnend harte
 Een ridderlike drift, die alle draken tarte!
 Maar zo de Hugo's en Tancredo's van weleer
 Een draak, een burg, een land bevochten voor hun eer
 En voor een blauwe sjerp...gij mocht een kaartje spelen
 En met een monster van verveling u vervelen!

Huon de Bordeaux - titel van een oud ridderroman uit het 12^e eeuw.

XLV.

De jonge schenker van de gouden bracelet
 Had zich om de eedle maagd gewaagd aan al die pret.
 Reeds op haar eerste bals was hij haar liefste aanbieder,
 En schoon de Ridder had bepaald dat slechts een Ridder
 Van de echte stempel, eens zijn schoonzoon worden zou
 Toch had een knaap, die liefst geen ridder wezen wou,
 Na duizend moeilijkheên, in 't eind acces gekregen,
 Vooral omdat Mevrouw hem hartlik was genegen.

XLVI.

Hij had met nooble zwier te Leiden gestudeerd,
 En was op theses en vernuft gepromoveerd.
 Het corpus juris had zijn geest hem niet ontnomen;
 Hij leefde van zijn geld en van zijn zoete dromen,
 Hield veel van verzen, ale en oesters en muziek,
 Was niet vervelend en toch ver in politiek,
 En twee-en-twintig jaar, 't geen schoonpapa deed zeggen,
 „Dat hij de oude mens nu spoedig af moest leggen”.

XLVII.

Een week lang hield mijn vriend zijn leven reedlik uit,
 Kwam zevenmaal en had het zevenmaal verbruid.
 Mevrouw maakte alles goed, het lieve kind souffreerde,
 En hij, schoon de oude Draak hem „gloeiend” embêteerde,
 Hield zich weer veertien daag vol zelfverloochning goed
 En plooidde zijn verstand, zijn trekken, zijn gemoed;
 Toch ging de Ridder voort hem steeds te chikaneren,
 En bromde: 'k Zal dat heertje in 't eind wel mores leren!

XLVIII.

Een schriklike avond kwam. De Ridder knort en kniest,
 Omdat hij gruwlik heeft verloren bij zijn whist,
 En zoekt een ander om zijn noodlot op te wreken,
 Hij vindt die in mijn held: „O jongen, 'k moet je spreken,
 Ik hoor je gaat je soms te buiten...wel verstaan?
 Te buiten aan het Rijn? Dat 's dom, dat kan niet gaan,
 Zo krijg je nooit een...maar dit uurtje is toch verloren,
 Kom, snijd eens op! ik wil die prullen ook rejs horen.” *een reis > eris*
7 reis.

XLIX.

Toen voer de duivel in des jonglings ziel: „Meneer”—
 Zo spreekt hij, bijtend in zijn lippen,—„Te veel eer!”
 De slang sist in zijn hart: Hier kan geen engel zwijgen,
 Ik zal die domme dwaas het bloed naar 't hoofd doen stijgen!
 Hij denkt volstrekt niet aan de suites van zijn daad.,
 Hij heeft zijn wraak in 't hoofd—hij aarzelt niet—hij gaat
 Brutaal juist vis-à-vis de Ridder zich posteren....
 En, lieve hoorders, hij vangt aan te deklameren:

UIT HET LAND VAN KOKANJE.

1.

Daar leefde—het sprookje schijnt waar op mijn eer—
Een moedige, goedige koning weleer;
In zijn zalige jeugd
Had de roem hem verheugd,
Nu woonde hij stil in het land van Kokanje,
Hield veel van zijn volk en nog meer van—champanje.

2.

Aan tafel, bij 't schuimen van d' edele wijn,
Met makke ministers aan 't geurig festijn,
Sloeg hij dikwels een ui,
In een lustige bui,
En schreeuwde, verrukt door de fles, die hem lief was!
Dat de eerste minister een olike dief was!

3.

Hij scheen met die heren bepaald familiaar,
Vaak zaten ze laat in de nacht bij elkaar,
Met een eerlike roes,
In een heerlike soes,
En brachten het verder in snuggere zetten,
Dan 't slimste, dan 't leepsté der staats-kabinetten.

4.

Het hof van mijn prins was aardig als geen,
Zijn Rijkskanselier was zijn Hofnar meteen:
't Was een schrandre borst,
Hij kwam goed bij zijn vorst,
Want: wie zo bemind als de Heer van Kokanje
Of geestig als hij, bij een beker champanje?

5.

Eens, 't was op een duchtig en kluchtig soupee:
Riep de vorst aan 't dessert: „Eh, v'la une idée!”
O mijn zotskap, mijn Floor,
Leen mij aanstonds het oor;
Ik zeg u, o puik aller grootkanseliers.
Ik wil al mijn vrindjes met lintjes versieren.

6.

„Ik wacht u op morgen bij tijds aan 't paleis,
Dan trekken wij fluks met ons tweetjes op reis,
Naar de Graaf Cantenac
En de prins van Pauillac,
Et cetera; 'k zal eerst maar de heren beschenken
En dan wel mijn stomme Kokanjers bedenken

7.

„Dat niemand het doel van ons toertje verklap
 Want dan heb ik eer nog plezier van de grap!
 Floor, we rukken er heen
 Met ons beidjes alleen.
 En moge, als de vrienden niet wonder verrast zijn,
 Mijn hoogheid geen prins en jou zotheid geen kwast zijn!”

8.

En d'andere morgen voor dag en voor dauw,
 —De stad was nog stil en de katjes nog grauw—
 Daar kwam jolig en vlug,
 Met een zak op zijn rug
 Ons rijkskanseliertje, de bloem aller gekken,
 Met aardige deuntjes zijn Majesteit wekken!

9.

Een vloek en een zucht, en de Prins stond gekleed,
 Gepoetst en gespoord tot de aftocht gereed:
 Hij gaf Floor een sigaar!
 —Allergruwelikst zwaar
 En 't geestigste paar uit het land van Kokanje
 Trok heen—na een stevig ontbijt met champagne.

10.

Maar nauwliks zit Floorneef nog stevig en vast,
 Of Sire roept uit: „Wat is dat voor een last?
 Wat behelst, grote mug,
 Toch die zak op je rug?”
 „Ik ben kanselier,”—zegt de Nar—„dat zijn lintjes
 En kroontjes en kruisjes voor jou en je vriendjes!”

11.

De koning werd nurks, maar hij vond toch per slot
 't Idee niet zo gek en zijn Hofnar vrij zot,
 En het tochtje ging voort,
 Amuzant, ongestoord,
 Het zonnetje scheen, en zij zongen en kusten
 De lieve Kokanjese meisjes met lusten!

12.

Zij naadren de grens al in wilde galop,
 Daar krijst het op eens: „Stop, je Majesteit, stop!”
 En ontdaan en vervaard
 Tuimelt Floor van zijn paard,
 En rolt op zijn zak: „Ik heb alles verloren!
 Genade, genade voor mij en mijn oren!”

13.

De koning verschrikte, werd rood en werd bleek:
 —„Wat, lelike zotskop, wat? Spreek of ik steek

Deze dolk, domme dwerg,
Door je been en je merg!..."
—„Och," snikt hij, „Sint Jozef! hoe kon het gebeuren,
Heeft Sire te-met niet mijn zak horen scheuren?"

3-2000 14.

„Om duidelijk te spreken, genadige vorst,
Die zak, vol met ridders! zo dapper getorst,
Hij is leeg—als mijn hand!
Als de schatkist van 't land!
We hebben zo holderdebolder gereden..."
Kijk, alles is hier door dit gaatje gegleden."—

15.

De goedige koning keek donker en zuur,
Maar hield zich niet goed op de duur bij 't figuur
Van de rollende Nar,
En hoe bitter en bar
In 't eerst ook zijn vorstlike stem had geklonken,
Hij had in zijn hart al vergeving geschonken.

16.

—„Mijn Rijkskanselier, zijn uw tranen oprecht?"...
„Ze zijn," snikt de Hofnar, „als paarden zo echt."
—„Nu rijs op dan, en vlug
Naar de stad maar terug!
De zak weer gevuld in het land van Kokanje...
Betaal onderweg voor je straf mijn champagne;"

17.

De reis ondertussen van 't hoofd van de staat
Was lang in Kokanje bekend en bepraat;
Och, geheimen meestal
Zijn publiek overal;
Maar meer nog: op markten en straten en wegen,
Alom kwam men linten en ordetjes tegen!

18.

Dié had het bekoorlik, verlokken sieraad
Gekocht van een Jood of een beedlaar op straat,
En dié vond het op weg
In een goot of een heg;
Dié liep er met drie, dié met zes, die met negen;
Een vierde weêr had het door vrouwlief gekregen.

19.

Dié kreeg het uit achting kadeau van een vrind,
En dié zocht zich blind om een leeuw en een lint,
't Werd besteld en gezocht
En verruild en verkocht...
De knappen, die 't vonden, zij lachten en dachten:
Het best is de afloop van 't grapje te wachten.

20.

„De koning keert weêr!” roept de faam door het land,
 De Riddertjes raken geducht in de brand'
 Maar een oud advokaat
 Gaf hun eindelijk de raad,
 Naar 's rijks kanselier met de vondst zich te wenden,
 Of—franko—'t kleinnood naar de hofstad te zenden.

21.

De koning keert weêr, nu bekend en begroet:
 Men joelt op zijn weg en men wuift met de hoed!
 Daar op eens door 't gemeen
 Dringt een manneke heen,
 En legt aan de voet van de vorst van Kokanje,
 Twee starretjes neêr en—een rolletje franje.

22.

En Sire, geroerd door zo'n eerlike borst:
 „Voor u!”—roept hij uit—„een geschenk van uw vorst!
 Hoû het vrij, goede vrind,
 En blijf steeds welgezind...”
 Maar pas is die uitslag, zo gunstig, vernomen,
 Daar krielt het van eerlike luidjes bij stromen.

23.

De goedige koning bleef goed en royaal,
Trakteerde de zaak op een vorstlike schaal,
 En de rijkskanselier
 Had een gloeiend plezier,
 Men dronk hem ter eer alle dagen champanje
 En 't feest nam geen end in het land van Kokanje.

24.

De wijzen alleen bleven stilletjes thuis
 En hielden zich af van het vrolik gedruis,
 En zij kermden: „Helaas,
 Zijn de mensen toch dwaas!
 Kan de eer, door het toeval ook zotten geschonken,
 Het hart van de eerlike wijsgeer ontvonken!”

25.

Daar leefde—het sprookje schijnt waar op mijn eer—
 Een moedige, goedige koning weleer,
 En op aarde geen rijk
 Eens het zijne gelijk!
 Nu ligt alles stil in het land van Kokanje,
 Al prijken er velen met lintjes en franje!

L.

'k Weet niet hoe mijn poëet dit lied ten einde zong,
 Ik weet nog minder hoe de Ridder zich bedwong,
 (Tenzij de schrik 's mans tong en voet en vuist bleef kluisteren !)
 En naar 't ondeugend rijm ten einde toe kon luisteren.
 (Ook, onder ons gezegd, des jonkers schalke zang—
 Ik heb aan 't versje part noch deel—is veel te lang ;
 Heet dat een liedje ! doch zijn geest was pas aan 't bloeien
 En vreemd nog in de kunst van schikken, sparen, snoeien !)

LI.

Maar 'k weet, dat zo op slag het ridderlike vat
 Nu, als een zwermpot, uit elkander was gespat ;
 Als hij subiet het een en 't ander had gekregen
 En stikkend in zijn toorn voor eeuwig had gezweven,
 Of—als duc d' Alva—in zijn woede 't ridderkruis—
 Bedenk wat razernij !—vertrappeld had tot gruis,
 Als hij de zanger van Kokanje half verscheurd had,
 Waarom der Muzen koor zich zeker dood getreurd had :

LII.

Het had mij niemendal verwonderd,—maar 'k geloof
 De man was niet recht op de hoogte en ietwat doof.
 't Liep zonder manslag af ten minste, en minder kluchtig ;
 Hij keek bij elk koepel steeds meer en meer wraakzuchtig,
 En werd eenvoudig dol op 't einde. Raadloos stond
 Hij eerst een hele poos genageld aan de grond ;
 Verbeet zich, nam een air, een pose, en dekretreerde :
 (Terwijl zijn knoopsgat hem gedurig inspireerde)

LIII.

„Gij zijt te nietig voor mijn gramschap, kleine kwast,
 Gij waart mij al sinds lang een gruwel en een last !
 Nu is de mate vol, gij zult mij zeer verplichten
 Met nooit uw wandeling meer hier naar mijn huis te richten.”
 Zie daar een zeer beknopt, fatsoenlik résumé
 Van 's mans welsprekendheid. De knaap kreeg zijn congé,
 De Ridder kreeg—de koorls, en ijlend zag hij Narren
 Die sprongen om zijn hoofd met zulke Ridderstarren !

LIV.

Bezint eer gij begint : de grievé volgt de grap.
 Mijn held kreeg ras berouw van zijn vermeeten stap.
 Ach ! had hij nog een poos gestreden en geleden,
 Die strijd was tans bekroond met duizend zaligheden !
 Hij schreef die dag daarna een mooie brief ;—Mevrouw
 Beloofde voorspraak en zijn meisje bleef hem trouw.....
 Maar de oude heer kreeg bij zijn naam alleen kongestie,
 En wou—als Oostenrijk—niet horen van amnestie !

LV.

De zachte politiek van de allerliefste vrouw,
 De zuchten van de min, de tranen van het berouw
 Vermochten niets: hij moest zijn ridderlintje wreken
 En wou mijn arme vriend niet horen, zien of spreken.
 't Was nu een jaar geleëen; dees kwijnde van verdriet
 En zag in al die tijd zijn sweetheart bijna niet.
 Alleen 't vertrouwen op haar moeder deed hem leven,
 Die, als zij d' arme zag, nog altijd hoop bleef geven.

LVI.

Begrijpt gij nu waarom die gouden bracelet
 De vader zoo in vuur en vlammen had gezet?
 't Kadeau was op zich zelf ook taamlik onverstandig,
 Maar minnaars, vrienden, zijn ook meestal vrij onhandig
 En zo lichtvaardig, dwaas, vermetel, onbedacht,
 Als ik of mijn verhaal, dat iedre vorm veracht,
 En dat mij mettertijd ook wel eens op kon breken
 Als 't op de keper, door de heren wordt bekeken.....

LVII.

Maar dat 's van later zorg! Nu.....is het sint-Niklaas,
 En—'k hoor reeds in de gang, dunkt mij, een vreemd geraas,
 Iets, als 't rinkinken van een keten. „Hij zal het wezen,”
 Staat in het schichtig oog van 't jonge volk te lezen.
 Toch houdt zich ieder taai en zucht: „Ik ben niet bang.”
 „Courage!” roept een oom, en 't Sint-Niklaas-gezang
 Wordt aangeheven met veel trillers in de toontjes,
 Veel blikken naar de deur, veel liesjes op de koontjes.

LVIII.

De drift intussen van de Ridder is bedwaard,
 Schoon hij nog woedend soms naar zeker doosje staart,
 Daar ginds apart gezet. De drukke kindren krijgen
 Allengs weer de overhand, na pijnlik spannend zwijgen,
 Gevolgd op vaders speech. Ons meisje houdt zich goed
 En scheidt in moeders blik haar hoop, haar kracht, haar moed.
 En 'k zie de laatste wolk van 't dierbaar feest verdwijnen.
 Nu 't uur genaakt waarop de Bisschop zal verschijnen.

LIX

De keten rammelt nog en vreestlik luidt de bel,
 Een stem broemt in de gang: „Is alles hier nog wel?”
 Of zo iets. Dan op eens hoort m' aan de zaal deur kloppen,
 En eensklaps is de grond met kriecken, manglen, moppen,
 Bonbons en ulivels bezaaid. De kleine schaar
 Vliegt nenen van de deur en dringt zich bij elkaër;
 En staat verlegen op de vingertjes te knabbelen,
 En durft in d'eerste schrik niet opzien en niet gabbelen.

LX.

De deur slaat open en Sint-Nikolaas treedt in.
 Al grommend in de baard, die afstroomt van zijn kin :
 Een masker voor 't gelaat—afschuwelijk van kleuren,
 En wel geschikt de moed der kleinen...op te beuren ;
 Een mijter op het hoofd, spits als een suikerbrood,
 Een mantel om, de voering buiten. purperrood.
 En ruim voor zes; een groene reiszak in de handen,
 't Land van belofte en zoete koek en...slechte tanden.

LXI.

„Schuift, jongens,”—zegt Mevronw—„bij 't vuur de zorgstoel aan,
 Want de oude man heeft veel vermoeinis uitgestaan.”
 Dan, hoorders, volgeu al die sprookjes, praatjes, vragen,
 Die ge u herinren zult nog uit uw kinderdagen :
 Of daar gezorgd is voor het oude, grauwe paard,
 Waarmee de brave Sint zijn toer maakt over de aard,”
 En : u komt zó uit Spanje ? u zal de kou wel hinderen ?
 En : heeft u ook een gard ? en : houdt u veel van kinderen ?

LXII.

Hebt gij op Sint-Niklaas, gij, hooggestropte vriend
 En hoorder, ooit een gard gekregen of verdiend ?
 'k Vraag dit alleen om u een compliment te maken :
 Men zag de knapste liën toch meest als dwaze snaken
 In 't lieve leven debuteren; ja 't verstand
 Is vaak de rijpe vrucht van de allerwildste plant,
 En „o zo'n achtbaar man, zo'n knap, lief mens, zo'n engel,”
 Is meestal opgebloeid uit.... „o zo'n barre bengel!”

LXIII.

Gij glimlacht niet, hoe nu ? Gij schudt de kreegle kop !
 Gij mompelt : „ dat is flauw ! wie haalt die dingen op ?
 't Komt niet te pas !”—aha, Meneer is 't al vergeten ?
 Meneer wil liever van zijn lieve jeugd niet weten ;
 Meneer verdiende nooit een gard en steeds een prijs,
 Ja, was als kind en knaap reeds deftig, groot en wijs ;
 Meneer is nimmer jong en dwaas geweest te voren,
 Maar met een rok, een bril en paraplue—geboren !

LXIV.

Zo zijn er, ja !—Enfin, vergeef mijn losse toon,
 Of geef mij, zo gij wilt, mijn welverdiende loon :
 Zeg eens bijvoorbeeld—om u schrikkelik te wreken,—
 Dat uit mijn keuflen u zeer duidelijk is gebleken,
 Dat ik de eerwaarde School der Ouden snood verliet
 En ver en verder dwaal van 't klassies rijksg gebied...
 Zeg dat er geen geluk is voor die dwaas te vinden !
 Die voor 't ontbijt zich niet met de Oudheid op kan winden !

Klassiek is die letterkundige richting die tot aan het einde van de 18de eeuw in N. en S. Europa heeft gedomineerd. Deze richting heeft voorbeeld de klassieke meesters d.w.z. de beste LXV. schrijvers van antieke en moderne

Bah! zie eens aan, hoe ik van woede nu verbleek:
Niet dat ik bang ben voor wat laster of een steek:
Maar, voelt ge? een wanbegrip kan mij tot wanhoop jagen,
En 't is een wanbegrip uit overgrootvaers dagen,
Dat niets klassiek noemt, dan wat oud is, overoud,
En oudheid en klassiek voor „Siams tweling” houdt.

O, lieve eenzijdigheid!—ik zweer u, dat klassiek is
Al wat gezond en waar, bevallig, geestig, chick is.

LXVI.

Die kindren zijn klassiek: zie op! zij scheppen moed,
En brengen een voor een aan Sint-Niklaas hun groet.
Die zegt een versje op, een ander kent de namen
Der maanden uit zijn hoofd, een derde doet examen
Een vierde spreekt wat Frans, een vijfde reciteert
Met gestes van papa, een fabel vers geleerd:
En elk, als zijn talent en deugden zijn gebleken,
Mag bei zijn handjes in de groene reiszak steken.

LXVII.

En dat is ook klassiek, hoe diep zo'n kleine man
Zijn griepers in een zak met lekkers domplen kan,
Nadat hij juist zo pas het ouderhart mocht zalven
Met vrome verskens van Hieronymus van Alphen.
Hieronymus is hier 't volmaakste epitheton;
Zo juist en schoon als geen Homerus ooit verzon;
Voorts wil ik verder van Van Alphen liever zwijgen...
Om 't vrouwlik Nederland niet aan de hals te krijgen.

LXVIII.

En nog klassieker is die knaap, die, hooggekleurd,
Ginds—bij de schoorseteen—staat te wachten op zijn beurt,
En met een lachje, meer dan Cicero welsprekend,
Zijn mouwtjes stilletjes wat opstroopt, en berekent
Of niet zijn kleine hand, die hij zo schalk bekijkt,
Meer dan zijn broër, die nu zich uit de zak verrijkt,
Zou kunnen halen...schoon hij het tevens aan wil leggen.
Dat niet te veel valt op zijn gulzigheid te zeggen.

LXIX.

'k Voorspel dat uit die knaap een braaf fatsoenlik man
Zal groeien, een die juist zijn voordeel vatten kan,
Maar nooit zijn goede naam te grabbelen zal gooien...
Die, met verstand, gelaat en houding weet te plooiën,
En eenmaal in de zak der grote maatschappij
Zal tasten, met beleid, heel netjes en...heel vrij!
Die...maar wat druk gejoel en opgewonden zangen,
Die daar op eens 't verhoor der lieve jeugd vervangen?

Dichter van 1876

Dichter van 1877-1803

1775-1782

zijn tijd

zijn hart

en Rome, In Frankrijk, Holland en Engeland, de richting van de letterkunde door de slaatschikheid van de klassieke; in het drama; bijvoorbeeld de drie eenden, Holnover, die richting staat de 19de eeuw of Romantiek; het zijn niet te vergeleken met de geschiedenis die hier de voorkeur heeft maar wel de nationale stijl.

LXX.

De Bisschop strooit in 't rond, en 't jonge volk vergeet
 Zijn laatste schroom en schreeuwt en grabbelt zich in 't zweet.
 Kijk, hoe ze rollen, hoe ze grijpen, gluipen, sluipen
 En allen te gelijk naar 't beste hoekje kruipen,
 Met welk een woede, welk een ijver, welk een vuur... NB
 Ziedaar de maatschappij in mooi miniatuur,
 Waar ze ook—gij weet het wel—niet minder grabbelen kunnen,
 En, juist als hier, elkaër geen mop, geen kriek soms gunnen.

LXXI.

Diè ziet een ulivel—een ander eet 'm op
 Diè gooit zijn broërtje met een half vertrapte mop
 En grist wat beters voor zijn neus weg, daar weer tuimelen
 Zij allen over één, ēn krāakling!...ēn verkruumelen
 't Begeerde stuk tot niets! Daar houdt er waarlik een
 Zijn jonger zusje vast bij 't vruchtloos worstlend been;
 Al verder ziet ge een heer, die op een vruchtbaar plekje
 Onopgemerkt en stil geniet met hand en bekje.

LXXII.

Dat zit elkander in de weg en in het haar,
 Dat krikt, dat joelt en woelt, dat kwanselt met elkaër,
 Als mensēn van het vak! 't is hebzucht, woeker, handel,
 Drift, ijver, jaloezie om kraakling en amandel,
 Als in de maatschappij om aanzien, geld of eer...
 De kleintjes krijgen iets—de sterken halen meer,
 De slimmen pakken 't in, en—'t gaat hier zo beneden!—
 Die eindlik 't meest bezit, is nog het minst tevreden.

LXXIII.

Zelfs de oude heer heeft pret. „Wie speelt er dan toch voor?”—
 Zo fluistert hij, half luid, zijn wederhelft in 't oor—
 —„Kijk, kijk, 'k heb plezier, zo is 't de moeite waardig,
 Hij doet het naar mijn zin, 't is waarlik zó heel aardig.
 Glimlachend zegt Mevrouw: „Ik weet het zelf niet, maar
 Ik denk wel juist, zoals ge weet, verleden jaar...
 Zij blijven verder nog een ogenblikje fluisteren,
 Maar 'k zal er enkel uit diskretie niet naar luisteren.

LXXIV.

De reden, waarom onze ridder Sint-Niklaas
 Zo vreeslik aardig vond, is ook al vreeslik dwaas:
 't Was primo, wijl de man, zijn ganse rol door, gromde,
 Voorts, bij veel lievigheên, veel zedelessen bromde
 In deze trant: Zorg dat je groot wordt, kleine vrind!
 Dat jij je vader eens tot eer verstrekt, lief kind;
 Wees dankbaar dat je zulk een vader hebt gekregen:
 Wees steeds gehoorzaam en—wanneer hij spreekt—gezwegen!

K-lass
D.

LXXV.

Die taal deed niet alleen het jonge volkje goed,
Maar ook het vaderlik en ridderlik gemoed.
Intussen, hoorders, daar de liefelikste zaken—
Helaas, mijn jonkheid ook!—eens aan haar einde raken,
Het grabblen is gedaan en de onuitputbre bron,
De groene reiszak vol van zoetheën en bonbon,
Is eindlik leeggestroomd. Toch zie 'k de kinderen smachten
En kijken—of ze nog een kleinigheid verwachten.

LXXVI.

Ik zou haast zweren dat gij ook nog iets verwacht,
En wou wel weten wat ge er eigenlijk van dacht:
Zegt, waart gij zo attent bij 't vlechten van de draden,
Dat gij de ontknoping van 't verhaaltjen al kunt raden?
Neen schalke vrienden, neen, het klinke vrij pedant,
Maar de afloop, waarlik, gaat ver boven uw verstand,
En boven 't mijne! ja, de Hofnar van Kokanje
Verzon zo'n zotheid nooit, bij 't bruisen der champagne.

LXXVII.

De grijze Bisschop richt zijn oude stramme leën
Nu uit de leunstoel op: „Gij zijt vast heel tevreeën,
Mijn kindertjes, niet waar? Ik zal 't nog beter maken,
'k Heb nog een kleinigheid die wel zo goed zal smaken,
Ja! 'k bracht voor elk van u ook een kadeautje mee,
Dat 'k op mijn reizen kocht, ver over land en zee;
Maar dan is 't ook gedaan! want 'k moet aan al de hoeken
Van deze grote stad nog lievertjes bezoeken.”

LXXVIII.

Terwijl hij, grommend steeds, die zoete woorden sprak,
Verscheen voor 't oog der jeugd een tweede grote zak
Van onder 't breed gewaad: de vuurge kleintjes stonden
Te happen naar 't kadeau met open rozemonden.
Toen, van de jongste af aan, kreeg ieder een voor een
Een keurig pakjen uit die zak der heimlikheën,
Waarop „van Sint-Niklaas,” of zo iets, stond geschreven,
En waarvoor elk een hand, een kus moest durven geven.

LXXIX.

Het waren altemaal surprises, wel bedacht
Door 't zusterlik vernuft, licht in een bange nacht,
Als, peinzende aan de vriend die 't lot haar had ontnomen,
Zij heul en balsem zocht voor al te bittere dromen.
Rijk werd haar moeite door der kindren vreugd beloond,
Door vruchteloos zoek en dwaze drift bekreond:
Zij zochten soms zo lang terwijl zij 't moois" niet vonden,
Als ik, toen 'k x en y moest zoeken voor mijn zonden!

LXXX.

De zak is nog niet leeg, de klucht niet afgespeeld.
 De groten worden na de kleintjes nu bedeed'
 Elk krijgt een pakje en wordt verrast, een Oom en Tante,
 Een dito—dito; toen....de Franse goevernante,
 Van wie 'k tot nu toe zweeg, allenig voor mijn rust,
 Want, ik verzeker u, ik had haar graag gekust....
 Ach kende zij 't Hebreuws, ik zou dat schatje vragen
 Mij les te geven in de taal van Abrams magen!

Stave 35

LXXXI.

De beide jongelui van straks, Minerva's kruis,
 De lieve dochter en de brave vrouw van 't huis,
 Elk had zijn deel in 't feest. Toen, hoorders, bleef ten leste.—
 Let op, want ik bewaar voor 't laatst het allerbeste—
 Toen bleef er in die zak des heils, die op een stoel
 Geheel was uitgepakt te midden van 't gejoel,
 Nog over—één surprise, een klein, wit, aardig pakje
 Zeer netjes toegemaakt, mijn hoorders, met een lakje!

LXXXII.

„En dat's nu voor Papa!” zegt Sint-Niklaas, „'k heb de eer
 Op uwer kindren feest, gestreng en edel Heer,
 Dit klein bewijs van dank voor 't lief onthaal, genoten
 Van u en de uwen, van de kleinen en de groten,
 U aan te biën! bewaar 't in voorspoed en in vreë,
 Versmaad dat kleintje niet, en geef me uw vriendschap mee.”
 De stem des Bisschops scheen te trillen onder 't spreken,
 Als schroomde hij in ernst de kennis af te breken!

LXXXIII.

Des Ridders voorhoofd werd beneveld door een wolk,
 Dat hij behandeld werd precies als 't jonge volk;
 Hij vond het eigenlijk heel naar en kinderachtig,
 En zulk een wijs van iets te geven vrij omslachtig;
 Hij dacht, het ding was een surprise van zijn vrouw,
 En hield zich eerst of hij het straks wel oopen zou....
 Maar kom, hij wil de vreugd van avond niet verstoren,
 Het lakje vliegt er af, en—opent tans uw oren'

LXXXIV.

Ja, opent de oren! neen, mijn vrienden, stopt ze dicht!
 Vlucht, hoorders, vlucht van hier, verbergen we ons gezicht!
 Ik heb een ridikuul zó gruwlik te openbaren,
 Dat ik nog hier mijn vers, mijn plan, mijn man liet varen—
 Zo keren mooglik was, zo mijn geheim niet sprong
 Niet brandde en gloeide en beet op 't puntje van mijn tong!
 Zo 'k niet mijn groot Paskwil ten voeten uit wou tekenen
 En met de waarheid en de domheid af moest rekenen!

Midas had ezelsoren. alleen de
barbier wist het geheim, doch hij
kon het niet houden. hij groef een
gat in de aarde en fluiserde
daarin: "Midas heeft ezelsoren"
Om loof te geven aan zijn kant

LXXXV.

Midas
En zo ik nu al zweeg en wierp dit prul in 't vuur, en grooid an met
Toch kwam 't geheimpjen uit en—ter onzaalger uur! los over die plek
Het baat vorst Midas niet of hij met duizend zorgen in als de wind van
Zijn akelige kwaal geheim houdt en verborgen... door de ruitbos
Wat fluistert daar in 't veld? Zo zouden vroeg of laat, speeld de werd he
Waar onze Held passeert, de keien van de straat, geheim verdukt
De winden over 't plein die schrikbre kreet doen horen: Die is een
Die man is ridikuu!, die man heeft ezelsoren! legende

LXXXVI.

Dies, 't vonnis is geveld, daar niets de dwaas behoedt:
Hij worde ridikuu! van top tot teen! Grijpt moed
En luistert! Als ik zei, de Ridder brak het lakje,
Verscheurde de omslag toen en vond—een ander pakje
Maar op dat pakje een brief aan zijn adres.
Met al zijn namen (drie) en al zijn titels (zes),
En op die brief een lak met een hoogaadlik wapen,
Dat hij een hele poos verbluft stond aan te gopen.

LXXXVII.

Die brief, die hand, dat schrift, dat lak, dat wapen, 't is...
Het schijnt me, neen. ja toch, ik heb het zeker mis...
Hij kan—is 't hoop of angst of drift?—met moeite spreken.
Hij durft het aadlik lak zo maar niet openbreken
En vraagt een schaartje—en knipt met sidderende hand
Het heilig zegel los van d' een en d' andre kant!
Hij rolt zijn blik in 't rond en leest op ieders wezen,
Maar vindt geen antwoord en besluit de brief te lezen.

LXXXVIII.

Een grote stilte daalt en heerst op ons toneel;
(Een ieglik houdt zijn vraag, zijn uitroep in de keel.)
De Ridder, door een kring van elastieke nekken
Omgeven, plooit vergeefs zijn geagiteerde trekken. *geschrokken*
Hij schuift ter zijde alleen, ontvouwt zijn brief, verteert,
Verslindt die met zijn oog en—wat de stumper deert:
Stokstijf, bewegingloos, krankzinnig blijft hij staren,
Pal—als de huisvrouw Loth's, het puik der zoutpilaren!

LXXXIX. *best*

Zijn oog is opgesperd, zijn mond gaapt wijder dan
Een kostschooljongen voor een bieftuk gapen kan!
Zijn adem stokt, zijn pols houdt halt, zijn edel wezen
Is gans verbouwereerd: die brief heeft hem belezen. *overhalen*
Zeg is die man verstomd, verplet door vreugd of rouw?
Dat weten wij nog niet! of liever gij! maar 't zou
Te wreed zijn, zo 'k nog lang tans met uw aandacht spelend,
Bleef draaien om hem heen.... 't Werd ook bepaald vervelend.

meisje belezen = verlegden - 24 -

XC.

Daar komt beweging in de zoutklomp. Met zijn hand
 Zich krabbend in zijn pruik: „'t Gaat boven mijn verstand :
 Maar 't is zo, 't moet zo zijn!”—En van zijn vreugd bekomen,
 't Was vreugd die dus hem trof—terwijl de levensstromen,
 Want o hij was verjongd, hij leefde meer dan ooit,
 Meer dan een brigom voor zijn jonge Bruid getooid!—
 Terwijl dan 't bloed weer bruist door de aardse tabernakel,
 Geeft hij ons, andermaal, een ongezien spektakel.

XCI.

Een straal van vreugde en trots bezielt zijn rond gelaat,
 Hij blinkt en schittert als de jonge Dageraad,
 Hij glimt van vreugd. Hij gaat met lachjes van genoeg
 Zich weder in de kring van zijn familie voegen.
 Nu roept van alle zij' het ongeduld: Wat is het?
 Wat was 't? Wat zou 't? „Ja ja, wie dat eens wist!—
 Maar komt, gij zult het zien.” Hij glimlacht zeer hovaardig
 En vreemd: „Hm! hm! die brief, die was zijn port wel waardig.

*het hoot = hooten
 de hoot = wijn*

XCII.

—„Komt allen om mij heen! Terwijl de Ridder sprak,
 Ontknipte hij met drift het derde en laatste lak.
 Aan zijn surprise en vindt—een smaakvol vierkant doosje.
 „Wie durft dat open doen?” Zo vraag hij met een bloosje
 Tan stomme lievigheid „Ik smeek u om die eer,
 Ik die u 't pakje bracht, ik hooggestrengde Heer!”
 En Sint-Niklaes, dien wy schier uit het oog verloren
 Door 't Lint-Niklaas geschenk, treedt eensklaps weer naar voren.

XCIII

„Wel ja, dat's aardig!”—zegt de ridder—„goed bedacht
 (Straks hoor ik wel hoe gij het toch hebt meegebracht!”)
 Hij keek gedurig naar Mevrouw, als wou hij zeggen:
 „Ik weet van u dat gij mij alles uit zult leggen
 —Op 'het ogenblik.” Nu had de man het veel te druk.
 Hij kon niet denken in de roes van zijn geluk,
 Ook heerst er zulk een drift en spanning bij de scharen,
 Dat verder praatjes hier bepaald onmogelijk waren.

XCIV

De held staart in het rond met kalme majesteit,
 En ieder is als gij, op alles voorbereid.
 Eén ogenblik, nog één en—'t doosjen is ontsloten...
 „Hè!” roept uit ene mond de kring der huisgenoten,
 „Hè!” roept de Bisschop en blijft stomverwonderd staan.
 „Hè!” valt de Ridder in en valt op 't doosjen aan...
 En o, voor mij, die weet wat ieder „hè” beteekent,
 Zijn, hoorders, al die „hè's” hartbrekend en welsprekend.

Eikekroon = een orde. een Limburg se orde ingesteld door Willem II
1841 en bestond uit een vier stralige gilveren star met een
gouden W. onder een kroon en daarom een kruis van
eikenloof. Die eikekroon is het zinnembeeld van burger-
deugd.

xcv.

In 't oog des Ridders welt een grote vreugdetraan ;
Hij ziet zijn vrouw, zijn kroost, zijn knoopsgat teder aan,
Dan strekt hij de armen uit in theatrale ontroering
En—als een slecht akteur in tragiese vervoering—
„Dees dag—zo barst hij los—blijft onvergeetlik schoon!
„Hoor, ik ben Kommandeur! kijk van den Eikekroon!”
En hij drukt alles aan zijn rok, zijn vrouw zijn zoontje,
Zijn dochter, broer, nef, nicht en 't meest zijn....Eikekroontje!

xcvi.

De grote kommandeur zijgt in een armstoel neer,
Hij was kapot van zoveel vreugde, zoveel eer,
En met zijn dier kleinood nog beter in zijn nopjes
Dan met hun suikergoed mijn blonde kinderkopjes!—
Ik kan met deze Leeuw nu doen al-wat ik wil,
Zijn rijkdom maakt hem zacht, zoetsappig, lief en stil,
Hij laat zich eindloos, als een lam feliciteren... *Beklagen*
Ik wil oprechter zijn—ik zal hem kondoleren.

xcvii.

Toen eindelijk iedereen in 't breed of in het kort,
Een oom, biezonder vol, het hart had uitgestort,
Toen de eerste roes der vreugde een weinig was geweken,
Toen 't snuisterijtje nog weer twintigmaal bekeken,
En toen bepaald was dat onmiddellik de faam,
Bij monde van vier knechts, de vers gekroonde naam
Des nieuwen kommandeurs aan al zijn riddervrinden
Zou gaan verkonden naar de hoeken der vier winden.

xcviii.

Toen een der kinderen op zijn vingers was getikt,
Die—heilige onnozelheid!—aan 't kruisje had gelikt,
Toen Sint-Niklaas opnieuw zijn recht had laten gelden,
Om 't kommandeurskruis vast bij 't ridderlint te spelden,
Op 's mans doorluchte borst; toen hij een groot kwartier
Zich zelf bewonderd had met kinderlik plezier:
Toen sprak hij nog eens tot zijn vrouw: „k Word ongeduldig
Mijn schat! Gij zijt mij nu een explikatie schuldig.”

xcix.

't Is treffend dat de man, als bij instinkt, zo wist
Dat hij te doen had hier met vrouwelijke list,
En zo gedwee zich onderwierp: mijn edele heren,
Laat ous dit groot geheim bescheiden respekteren!
Een vrouw die zulk een dwaas door fijn verstand regeert,
Is waardig dat haar wil en wijsheid triumfeert;
Zij liet de man volstrekt niet dansen naar haar pijpen,
Maar wist hem enkel in zijn zwakste zwak te grijpen.

C.

Let op: zij knikt en blikkt haar egaë vriendlik aan
 En zegt: „Ik heb misschien uit hartlikheid misdaan
 En—uit—nieuwsgierigheid—maar zou't gij 't niet vergeven,
 Altans op zulk een dag, de blijdeste van ons leven?“—
 „Welzeker, spreek, mijn schat!“ Och, hoorders, na die brief
 En 't pakje annex werd toch de kommandeur zo lief,
 Dat schoon 'k mijn losse tong met honing had bewreven,
 Ik al die poezigheid hier moelik weër kon geven!

CI.

„Nu, dan—herneemt Mevrouw—zeg ik u alles graag!
 Van middag bracht men al dat pakjen...uit Den Haag...
 Gij waart niet thuis. Het kwam natuurlijk in mijn handen,
 De port was hoog; ik keek—in dacht—ik voelde 't branden,
 Hier in mijn vingers—och, ik weet niet wat ik dacht,
 Een pakjen uit Den Haag? en dan zo'n hoge vracht...
 Ik wist dat gij al lang, niet waar? zo iets verwachtte,
 En had het lakjen al gebroken in gedachte.

CII.

„Enfin, gij vat, de rest hoeft waarlik niet verklaard,
 Nieuwsgierigheid, helaas, was steeds der vrouwen aard,
 Ik heb, gij zijt niet boos, dus eventjes gekeken...
 De brief—dat spreekt van-zelf—mocht ik niet openbreken...
 Maar o ik wist genoeg, en maakte een heerlijk plan:
 Nu weet ik, riep ik uit, hoe 'k hem verrassen kan
 Van avond! welk een vreugd!...“ „Ja vrouwlief, ja, 't is aardig!
 O ik vergeef het u, 't idée was uwer waardig!

CIII.

„Ik was in 't eerst nog bang dat ge op de societeit
 Gehoord hadt...“—„Neen, ik wist van niets, mijn lieve meid,
 Uw plan is wel geslaagd!“ „Nog niet geheel, mijn beste,“
 (Let, meisjes, let wel op, het mooiste komt ten leste,
 Het neusje van de zalm.) „Neen waarlik niet geheel.
 Maar geef dat op dit feest elk in uw vreugde deel,
 Dan is mijn plan gelukt! Ik heb niets meer te vragen,
 En zal u 't erekruis met meer plezier zien dragen.“

CIV.

Zo sprekend richt zij 't oog op onze Sint-Niklaas,
 En neemt hem bij de hand: „vergeef deez' arme dwaas
 Indien gij mij vergeeft!“—„Wat zal ik hem vergeven?
 Hij heeft charmant gespeeld, 'k zag 't nooit zo in mijn leven!“—
 Nochtans de Bisschop, ziet eens aan! zinkt op zijn knie,
 En, hoorders, met een stem, wier zilvren harmonie
 Ons meisje van daar straks doet blozen en verbleken,
 Vangt hij bewogen aan te spreken en te smeken:

CV.

„Herken de boetling dan, die neerzinkt aan uw voet,
 En vraag, neen vraag hem niet, wat gij vergeven moet,
 Vergeet een boze grap, die hij in ernst nooit meende,
 Die hij met diep berouw in eenzaamheid beweende,
 En schenk hem, op deez' dag van zegen, roem en eer,
 Uw goede vriendschap en—uw dochter weer...
 Hij slaat zijn mantel op, zijn hoed is afgevallen
 En—'k zeg niet wie hij is, want gij herkent hem allen!

CVI.

O zie dat rijk toneel! het teerverliefde kind
 Vliegt aan haar vaders voet in de armen van haar vrind;
 De blonde kinderschaar staat lachende verlegen,
 Om 't jonge paartje heen als Engeltjes van zegen;
 De moeder juicht, nu zij een lang verboden waar
 In huis gesmokkeld heeft en zonder 't minst gevaar;
 De minnaar, in 't gewaad van Sint-Niklaas verscholen,
 Had immers door 't kadeau des vaders hart gestolen?

CVII.

Wat deed de kommandeur?—Wat zou de stumper doen?
 Kon hij zijn hoog pardon nog weigren met fatsoen?
 Twee tantes stonden met haar zakdoek aan haar ogen,
 En ieder smeekte en bad in stilte of luid bewogen.
 Hij-zelf, hij was bijna getroffen, in de war,
 't Scheen of hij raad vroeg zo aan de ene of andere star,
 En de eerste wrokte nog om 't liedje van Kokanje,
 Maar 't kommandeurskruis riep: vergifnis en.....champanje!

CVIII.

Die tweestrijd duurde een poos. De spanning rees ten top,
 Men hoorde hier een zucht en daar een harteklop,
 Maar eindelijk, door 't geluk en—door de omstandigheden
 Verwonnen, roept hij uit: „Nu ja, ik wil 't verleden
 Vergeten, dees dag van roem en vreugd ter eer,
 Ziedaar mijn hand, ziedaar...maak geen „Kokanjes” meer!”—
 „Nu is mijn plan gelukt!”—juicht hem zijn gade tegen,
 En dankte luid haar man en stil des Hemels zegen!

CIX.

Ik zing de weelde niet van 't weer verbonden paar,
 Ik zeg niet allés wat zij fluisteren met elkaër:
 Terwijl haar dankbaar oog bleef op heur moeder staren,
 Moest hij het lieve kind nog eens de zaak verklaren:
 Wanneer Mevrouw hem toch haar plan had voorgesteld!
 En wat hij had gedacht? En wat hij had verteld?
 En wie hem had geleerd voor Sint-Niklaas te spelen?
 Hij moest van a tot z haar alles mededelen.

CX.

De gouden bracelet werd uit de donkre hoek,
 Waar ze eerst verbannen was door barse vadervloek,
 In eer hersteld. Hij zelf haakt nu het huwliksbandje
 Vast om haar arm, en kust het hem geschonken handje,
 En stamelt: „God and you!” aan 't harte van zijn bruid...
 „En onze moeder!—roept het lieve meisje uit—
 „Wier trouw en wier vernuft deze uitkomst ons bereidde,
 „En die een Engel was, een Engel voor ons beide!

CXI.

O vrouwelik vernuft, zo onuitputlik rijk,
 Zo geestig en gevat, geen wijsheid u gelijk!
 Ook ik geloof, men had zo'n zotheid niet bedreven,
 Had men des Ridders kruis aan 's Ridders vrouw gegeven!
 't „Virtus nobilitat” zou dan geen parodie,
 Geen laster zijn geweest van wijsheid en genie...
 En schoon al menigeen die stelling mij betwist heeft,
 Ik hou nog altijd vol, dat men zich hier vergist heeft!

CXII.

Wanneer toch, vraagt ge in 't eind, had onze domme vriend
 De kroon der burgerdeugd verworven of verdiend?—
 Helaas, de schijn bedriegt de kleinen en de groten,
 En, schoon de waarheid hier de schijn heeft uitgesloten,
 De man had aanzien, geld en poids; een domme faam
 Of een gediensig vriend verkondde ver zijn naam,
 Men had misschien gehoord dat hij een hele baas was...
 'k Wil toch niet denken dat het voor zijn Sint-Niklaas was!

CXIII.

De kommandeur, vermoeid, kapot van al de pret,
 Sloop wel die nacht niet veel, maar ging toch vroeg naar bed.
 Ik laat de stumper zich hier vreedzaam retireren
 En wil hem liefst niet in zijn.....dromen poursuiveren.
 Schoon hij de aftocht blies, ging 't feest beneden voort
 Men kuste, lachte en sprak en schaterde ongestoord,
 Mevrouw gaf aan 't soupee een fijne fles...champanje,
 En—niemand dacht meer aan het liedje van Kokanje!

CXIV.

Heb ik nu lang genoeg met deze dwaas gespot,
 De zoute scherts bekroon, zo 't mag, een gulden slot!
 Want, schoon ik nimmermeer met 's werelds schijn zal dwepen,
 Toch, vrienden, word ik liefst ook niet verkeerd begrepen:
 Dus luistert, eer gij licht de arme dichter vloekt,
 Die voor zijn ergernis bij u verluchting zoekt,
 Die graag aan zotten geeft wat zotten is verschuldigd,
 Maar naast de waarheid liefst de ware grootheid huldigt.

Virtus nobilitat: De decoratie 29 — van de Ned. Eerwaerd in een
 wit. Frans met vier pouden en die tussen de armen slas
 in de midden staat een blauw scilof met de ophoofst; —
 later scilof

Cxv.

En dies, o sprekend beeld van Neerlands glorie-eeuw,
 Eerwaardig ridderkruis van onzer vaadren Leeuw,
 Gegroet op 't ridderhart vol eedle gloed, vol zaden
 Van licht en vrijheid en van mannelike daden!

Gegroet op de eedle borst waardoor Gods adem ruist
 Die van welsprekendheid of reine zangen bruist;
 Gegroet op de uwe, o trouwe kunstnaar, die de renten
 Uw tijd, uw volk betaalt met godlike talenten!

Cxvi.

'k Heb lief dat eermetaal op 't onverschrokken hart
 Des jongen helds, die 't kocht met moed, met bloed met smart!
 En op de brave borst der burgers, die hun leven,
 Hun rust of hun fortuin, hun land ten beste geven,
 En op het wambuis van de zoon der Industrie.....
 Waar maar een harte klopt, een vonk gloeit van genie!
 O, Vorsten! wat noch goud noch zilver kan betalen,
 Doe uw verlichte gunst uw volk in de ogen stralen!

Cxvii.

Maar als in de eeuw des lichts Cotin en Trissotin,
 Vadius, Prullius, Quibus, George Dandin,
 Harpagon, Pourceaugnac, le *marquis* Mascarille,
 Le Bourgeois-Gentilhomme et les sots en famille,
 Tartuffe en Don Juan en weet ik wie of wat,
 Trots de eelsten, meê verkondt: Virtus nobilitat!
 Dan...ô dan trilt in 't graf Molière's „kil gebeente”
 En draait zich rammlend om in 't verre lijkgesteente!

Cxviii.

Dan zou men schreien, neen, maar lachen, lachen dat
 Het als een donder klonk door deze dwaze stad,
 Dan, dan vegeet een knaap zijn achttien jonge jaren,
 Zijn onbezorgd geluk, zijn vriendelijke snaren,
 Dan grijp ik, (want helaas, geen wijzer kwam mij voor)
 Een groot karikatuur bij 't ellang ezelsoor,
 En zeg hem in 't gezicht dat Neêrlands echte zonen
 Niet buigen, nu noch ooit, voor zulke lauwerkronen!

Cxix.

Helaas, ik zeg misschien de waarheid—als een kind!
 Maar 'k ben Goddank zó dom, zo ijdel niet, zo blind,
 Dat 'k ooit een enig mens zal om zijn knoopsgat eren:
 Docht lust het u, als mij, de kwestie om te keren,
 En vraagt gij: of ik, om een groot en eerlik man,
 't Bewijs van adel, zij 't een lintjen, eren kan?
 Dan scheiden wij in vrede, en, hoorders, wat verander',
 Ziedaar mijn rechter hand, want wij verstaan elkander.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Saidjah's vader had een buffel, waarmede hij zijn veld bewerkte. Toen deze buffel hem was afgenomen door het distriktshoofd van *Parang-Koedjang*, was hij zeer bedroefd, en sprak geen woord, vele dagen lang. Want de tijd van ploegen was nabij, en 't was te vrezen, als men de *sawah* niet tijdig bewerkte, dat ook de tijd van zaaien zou voorbijgaan, en eindelijk dat er geen padie zou te snijden zijn, om die te bergen in de *lombong* van het huis.

Ik moet hierbij voor lezers, die wel Java doch niet *Bantam* kennen, de opmerking maken dat in deze residentie *persoonlijk grondeigendom* bestaat, wat elders niet het geval is.

Saidjah's vader was nu zeer bekommerd. Hij vreesde dat zijn vrouw behoefte zou hebben aan rijst, en *Saidjah* die nog een kind was, en de broertjes en zusjes van *Saidjah*.

Ook zou het distriktshoofd hem aanklagen bij de assistent resident, als hij achterlijk was in de betaling van zijn landrenten. Want daarop staat straf bij de wet.

Toen nam *Saidjah's* vader een *kris* die *poesaka* was van zijn vader. De *kris* was niet zeer schoon, maar er waren zilveren banden om de schede, en ook op de punt der schede was een plaatje zilver. Hij verkocht deze *kris* aan een Chinees die op de hoofdplaats woonde, en kwam te-huis met vier-en-twintig gulden, voor welk geld hij een andere buffel kocht.

Saidjah, die toen omstreeks zeven jaar oud was, had met de nieuwe buffel spoedig vriendschap gesloten. Ik zeg niet zonder doel: vriendschap, want het is inderdaad treffend te zien hoe de javase *kerbo* zich hecht aan de kleine jongen die hem bewaakt en verzorgt. Het sterke dier buigt gewillig de zware kop rechts of links of omlaag naar de vingerdruk van 't kind, dat hij kent, dat hij verstaat, waarmede hij is opgegroeid.

Zulke vriendschap dan had ook de kleine *Saidjah* spoedig weten inteboezemen aan de nieuwe gast, en *Saidjah's* aanmoedigende kinderstem scheen meer kracht nog te geven aan de krachtvolle schoften van 't sterke die., als het de zware kleigrond opscheurde en zijn weg tekende in diepe scherpe voren. De buffel keerde gewillig om als hij aan 't eind was van de akker en verloor geen duimbreed gronds bij het terug-

ploegen van de nieuwe voor, die altijd naast de oude lag als ware de *sawah* een tuingrond geweest, geharkt door een reus.

Daarnaast lagen de *sawah's* van *Adinda's* vader, de vader van 't kind dat met *Saidjah* huwen zou. En als *Adinda's* broertjes aankwamen aan de tussenliggende grens, juist als ook *Saidjah* daár was met zijn ploeg, dan riepen zij elkander vrolijk toe, en roemden om-strijd de kracht en de gehoorzaamheid hunner buffels. Maar ik geloof dat die van *Saidjah* de beste was, misschien wel omdat deze hem beter dan de anderen wist toetspreken. Want buffels zijn zeer gevoelig voor goede toespraak.

Saidjah was negen jaren oud geworden, en *Adinda* reeds zes jaren, voor deze buffel aan *Saidjah's* vader werd afgenomen door het distriktshoofd van *Parang-Koedjang*.

Saidjah's vader, die zeer arm was, verkocht nu aan een Chinees twee zilveren *klamboe*-haken, *poesaka* van de ouders zijner vrouw, voor achttien gulden. En voor dat geld kocht hij een nieuwe buffel.

Maar *Saidjah* was bedroefd. Want hij wist van *Adinda's* broertjes, dat de vorige buffel was heengedreven naar de hoofdplaats, en hij had zijn vader gevraagd of deze het dier niet gezien had toen hij daár was om de *klamboe*-haken te verkopen? op welke vraag *Saidjah's* vader niet willen antwoorden. Daarom vreesde hij dat zijn buffel geslacht was, zoals de andere buffels die het distriktshoofd afnam aan de bevolking.

En *Saidjah* schreide veel als hij dacht aan de arme buffel waarmede hij twee jaren zo innig had omgegaan. En hij kon niet eten, lange tijd, want zijn keel was te nauw als hij slikte.

Men bedenke dat *Saidjah* een kind was.

De nieuwe buffel leerde *Saidjah* kennen en nam in de genegeheid van 't kind zeer spoedig de plaats in van zijn voorganger...al te spoedig eigenlijk. Want, helaas, de wasindrakken van ons hart worden zo licht gladgestreken, om plaats te maken voor later schrift. Hoe dit zij de nieuwe buffel was wel niet zo sterk als de vorige...wel was 't oude juk te ruim voor zijn schoft...maar 't arme dier was gewillig als zijn voorganger die geslacht was, en al kon dan *Saidjah* niet meer roemen op de kracht van zijn buffel bij 't ontmoeten van *Adinda's* broertjes aan de grens, hij beweerde toch dat geen ander de zijne overtrof in goede wil, en wanneer de vore niet zoo rechtlijnig liep als voorheen, of als er aardklonten ondoorgesneden waren omgegaan, werkte hij dat gaarne bij met zijn *patjol*, zoveel hij kon. Bovendien, geen buffel had een *oeser-oeseran* als de zijne. De *penghoeloe* zelf had gezegd dat er *ontong* was in de loop van die haarwervels op de achterschoften.

Eens, in 't veld, riep *Saidjah* te-vergeefs zijn buffel toe, wat spoed te maken. Het dier stond pal. *Saidjah*, verstoord over

zo grote en vooral zo ongewone weerspanningheid, kon zich niet weerhouden een belediging te uiten. Hij riep *a.s.* Ieder die in Indie geweest is, zal mij verstaan. En wie me niet verstaat, wint er bij dat ik hem de uitlegging spaar van een grove uitdrukking.

Saidjah bedoelde evenwel niets kwaads daarmede. Hij zei 't maar omdat hij 't zo dikwels had horen zeggen door anderen, als ze ontevreden waren over hun buffels. Doch hij had het niet behoeven te zeggen, want het baatte niets: zijn buffel deed geen stap verder. Hij schudde de kop als om 't juk afwerpen... men zag de adem uit zijn neusgaten... hij blaasde, sidderde, rilde...er was angst in zijn blauw oog en de bovenlip was opgetrokken zodat het tandvlees bloot lag...

„Vlucht, vlucht, riepen op eenmaal *Adinda's* broertjes, *Saidjah* vlucht! Daar is een tijger!”

En allen ont deden hun buffels van de ploegjukken, en slingerden zich op de brede ruggen, en galoppeerden weg door *sawahs*, over *galangans*, door modder, door kreupelheit bos en *alang-alang*, langs velden en wegen. En toen ze hijgend en zwetend binnenrenden in het dorp *Badoer*, was *Saidjah* niet bij hen.

Want toen deze zijn buffel, bevrijd van het juk, had bestegen als de anderen om te vluchten als zij, had een onverwachte sprong van het dier hem 't evenwicht benomen en teraarde geworpen. De tijger was zeer na...

Saidjah's buffel, voortgedreven door eigen vaart, schoot enige sprongen voorbij de plek waar zijn kleine meester de dood wachtte. Maar door eigen vaart allen, en niet door eigen wil, was het dier verder gegaan dan *Saidjah*. Want nauw had het de stuwing overwonnen die alle stof beheerst, ook na 't ophouden van de oorzaak die haar voortstuwde, of 't keerde terug, zette zijn lompe lijf op zijn lompe poten als een dak over het kind, en keerde zijn gehoornde kop naar de tijger. Deze sprong...maar hij sprong voor 't laatst. De buffel ving hem op zijn hoornen en verloor slechts wat vlees dat de tijger hem uitsloeg aan de hals. De aanvaller lag daar met opgescheurde buik, en *Saidjah* was gered. Wel was er *ontong* geweest in de *oeser-oeseran* van die buffel!

Toen deze buffel aan *Saidjah's* vader was afgenomen, en geslacht. . .

Ik heb u gezegd, lezer, dat mijn verhaal eentonig is.

. . . toen deze buffel geslacht was, telde *Saidjah* twaalf jaar, en *Adinda* weefde *sarongs*, en *batikte* die met puntig *kapala*. Ze had reeds gedachten te brengen in de loop van haar verfschuitje, en ze tekende droefheid op haar weefsel, want ze had *Saidjah* zeer treurig gezien.

En ook *Saidjah's* vader was zeer bedroefd, doch zijn moeder het meest. Deze toch had de wonde genezen aan de hals van het trouwe dier dat haar kind ongedeerd had thuis gebracht, nadat zij op de mare van *Adinda's* broertjes gemeend had dat het was weggevoerd door de tijger. Ze had die wond zo dikwels bezien met de gedachte hoe diep de klauw die zó ver indrong in de ruwe vezelen van de buffel, zou voortgedreven zijn in 't weke lijf van haar kind, en telkens als ze verse geneeskruiden had gelegd op de wonde, streelde zij de buffel en sprak hem enige vriendelijke woorden toe, dat het goede trouwe dier toch weten zou hoe dankbaar een moeder is! Ze hoopte later dat de buffel haar toch mocht verstaan hebben, want dan had hij ook haar schreien begrepen toen hij werd weggevoerd om geslacht te worden, en hij had geweten dat het niet *Saidjah's* moeder was, die hem slachten liet.

Enige tijd daarna vluchtte *Saidjah's* vader uit het land. Want hij was zeer bevreesd voor de straf als hij zijn landrenten niet betalen zou, en hij had geen *poesaka* meer om een nieuwe buffel te kopen, daar zijn ouders altijd in *Parang Koedjang* woonden, en hem dus weinig hadden nagelaten. Ook de ouders van zijn vrouw woonden altijd in hetzelfde distrikt. Na 't verlies van de laatste buffel hield hij zich nog enige jaren staande door te werken met gehuurde ploegdieren. Maar dit is een zeer ondankbare arbeid, en bovenal verdrietig voor iemand die in 't bezit van eigen buffels geweest is. *Saidjah's* moeder stierf van verdriet, en toen maakte zijn vader in een moedeloos ogenblik zich weg uit *Lebak* en uil *Bantam*, om werk te zoeken in 't *Buitenzorgse*. Hij werd met rottingslagen gestraft omdat hij *Lebak* verlaten had zonder pas, en door de politie teruggebracht naar *Badoer*. Hier werd hij in de gevangenis geworpen omdat men hem voor krankzinnig hield, wat zo onverklaarbaar niet zou geweest zijn, en omdat men vreesde dat hij in een ogenblik van *matah glap*, misschien *amokh* maken of andere verkeerdheden begaan zou. Maar hij was niet lang gevangen, wijl hij kort daarop stierf.

Wat er geworden is van de broertjes en zusjes van *Saidjah* weet ik niet. Het huisje dat zij bewoonden te *Badoer*, stond enige tijd ledig, en spoedig viel het in, daar 't slechts van bamboe gebouwd was, en gedekt met *atap*. Een weinig stof en vuil dekte de plek waar veel geleden werd. Er zijn veel zulke plekken in *Lebak*.

Saidjah was reeds vijftien jaar, toen zijn vader naar *Buitenzorg* vertrok. Hij had deze niet daarheen vergezeld omdat hij groter plannen in zijn gemoed omdroeg. Men had hem gezegd dat er te *Batavia* zoveel heren waren die in *bendies* reden, en dat er dus misschien voor hem een dienst zou te vinden zijn als *bendie*-jongen, waartoe men gewoonlijk iemand kiest,

die nog jong is en onvolwassen, om niet door te veel zwaarte achter op het tweewielig rijtuig, 't evenwicht te breken. Er was, had men verzekerd, bij goed gedrag veel te winnen in zodanige bediening. Misschien zelfs zou hij op deze wijze binnen drie jaren geld kunnen oversparen, genoeg om twee buffels te kopen. Dit vooruitzicht lachte hem toe. Met fiere tred, zoals iemand gaat die grote zaken in de zin heeft, trad hij na 't vertrek zijns vaders bij *Adinda* binnen, en deelde haar zijn plan mede.

— Denk eens, zeide hij, als ik wederkom zullen wij oud genoeg zijn om te trouwen, en we zullen twee buffels hebben!

— Heel goed, *Saidjah!* Ik wil gaarne met je trouwen als je terugkomt. Ik zal spinnen, en *sarongs* en *slendangs* weven, en *batikken*, en heel vlijtig zijn al die tijd.

— O, ik geloof je, *Adinda!* Maar... als ik je getrouwd vind?

— *Saidjah*, je weet immers wel dat ik met niemand trouwen zal. Mijn vader heeft me toegezegd aan uw vader.

— En jijzelf?

— Ik zal trouwen met u, wees daar zeker van!

— Als ik terugkom zal ik roepen in de verte...

— Wie zal dat horen, als we rijst stampen in 't dorp?

— Dat is waar. Maar *Adinda*... o ja, dit is beter: wacht me bij het *djati*-bos, onder de *ketapan* waar je mij de *melatti* hebt gegeven.

— Maar, *Saidjah*, hoe kan ik weten wanneer ik moet heengaan om je te wachten bij de *ketapan*?

Saidjah bedacht zich een ogenblik, en zeide:

— Tel de manen. Ik zal uitblijven driemaal twaalf manen... deze maan rekent niet mee. Zie, *Adinda*, kerf een streep in je rijstblok bij elke nieuwe maan. Als je driemaal twaalf strepen hebt ingesneden, zal ik de dag die dáárop volgt, aankomen onder de *ketupan*. Beloof je dáár te zijn?

— Ja, *Saidjah!* Ik zal onder de *ketapan* bij het *djatibos* wezen als je terugkomt.

Nu scheurde *Saidjah* een strook van zijn blauwen hoofddoek, die zeer versleten was, en hij gaf dat stukje lijnwaad aan *Adinda*, dat ze 't bewaren zou als een pand en toen verliet hij haar en *Badoer*.

Hij liep vele dagen voort. Hij ging *Rangkas-Betoeng* voorbij, dat nog niet de hoofdplaats was van *Lebak*, en *Warang-Goenoeng* waar toen de assistent-resident woonde, en de volgende dag zag hij *Pandeglang* dat daar ligt als in een tuin. Weder een dag later kwam hij te *Serang* aan, en stond verbaasd over de pracht van zulk een grote plaats met vele huizen, gebouwd van steen, en gedekt met rode pannen. *Saidjah* had nooit zoiets gezien. Hij bleef daar een dag omdat hij vermoed was, maar 's nachts in de koelte ging hij verder, en kwam tot

Tangerang, de volgende dag, voor nog de schaduw gedaald was tot zijn lippen, hoewel hij de grote *toedoeng* droeg die zijn vader hem had achtergelaten.

Te *Tangerang* baadde hij zich in de rivier nabij de overvaart, en hij rustte uit in 't huis van een bekende zijns vaders, die hem wees hoe men strohoeden vlecht, even als die van *Manilla* komen. Hij bleef daar een dag om te leren, want hij bedacht hiermee later misschien iets te kunnen verdienen, ingeval hij niet slagen mocht te *Batavia*. De volgende dag tegen de avond toen 't koel werd, bedankte hij zijn gastheer zeer, en ging verder. Zodra 't geheel donker was, opdat niemand het zien zou haalde hij 't blad te voorschijn, waarin hij de *melatti* bewaarde, die *Adinda* hem gegeven had onder de *ketapan*-boom. Want hij was bedroefd geworden omdat hij haar niet zien zou in zó lange tijd. De eerste dag, en ook de tweede, had hij minder sterk gevoeld hoe alléén hij was, omdat zijn ziel geheel was ingenomen door 't grote denkbeeld geld te verdienen tot het kopen van twee buffels, daar zijn vader zelf nooit meer bezeten had dan één, en zijn gedachten richtten zich te veel op 't weerzien van *Adinda*, om plaats te bieden aan veel droefheids over 't afscheid. Hij had dat afscheid genomen in overspannen hoop, en in zijn gedachten het vastgeknoopt aan 't eindelijk terugzien onder de *ketapan*. Want zó grote rol speelde het uitzicht op dat weerzien in zijn hart, dat hij, bij 't verlaten van *Badoer* die boom voorbijgaande, iets vroliks voelde, als waren ze reeds voorbij, de zes-entertig manen die hem scheidden van dat ogenblik. Het was hem voorgekomen dat hij slechts omtekeren had alsof hij reeds terugkwam van de reis, om *Adinda* te zien, hem wachtende onder die boom.

Maar hoe verder hij zich verwijderde van *Badoer*, en hoe meer hij lette op de vreselijke duur van één dag, hoe meer hij de zes-entertig manen die voor hem lagen, begon lang te vinden. Er was iets in zijn ziel, dat hem minder snel deed voortstappen. Hij voelde droefheid in zijn knieën, en al was 't geen moedeloosheid die hem overviel, het was toch weemoed die niet ver is van moedeloosheid. Hij dacht er aan, terugtekeren, maar wat zou *Adinda* zeggen van zó weinig hart?

Daarom liep hij door, al liep hij minder snel dan de eerste dag. Hij had de *melatti* in de hand, en drukte die dikwels tegen zijn borst. Hij was veel ouder geworden sedert drie dagen, en begreep niet meer hoe hij vroeger zo kalm geleefd had, daar toch *Adinda* zo nabij hem was en hij haar zien kon telkens en zo lang hij wilde. Want nú zou hij niet kalm wezen als hij verwachten kon dat zij straks voor hem staan zou. En ook begreep hij niet dat hij na 't afscheid niet nogeens was teruggekeerd om haar nog éénmaal aantezien. Ook kwam hem voor

de geest hoe hij nog kort geleden met haar getwist had over de koord die ze spon voor de *lalayang* van haar broertjes, en die gebroken was omdat er, naar hij meende, een fout was in haar spinsel, waardoor een weddingschap was verloren gegaan tegen de kinderen uit *Tjipoeroet*. „Hoe was 't mogelijk, dacht hij, hierover boos te worden op *Adinda*? Want al had zij een fout gesponnen in de koord, en al ware de weddingschap van *Badoer* tegen *Tjipoeroet* verloren dáárdóór, en niet door de glasscherf—zo ondeugend en handig dan geworpen door de kleine *Djamien* die zich verschool achter de *pagger*—had ik zelfs dan zo hard mogen wezen tegen haar, en haar noemen met onbehoorlike namen? Wat zal 't zijn, als ik sterf te *Batavia* zonder haar vergeving te hebben gevraagd voor zó grote ruwneid? Zal 't niet wezen alsof ik een slecht mens ben die scheldwoorden werpt op een meisje? En zal niet, als men hoort dat ik gestorven ben in een vreemd land, ieder te *Badoer* zeggen: het is goed dat *Saidjah* stierf, want hij heeft een grote mond gehad tegen *Adinda*?

Zo namen zijn gedachten een loop die veel verschilde van de vorige overspanning, en onwillekeurig uitten ze zich, eerst in halve woorden binnensmonds, weldra in een alleenspraak, en eindelijk in de weemoedige zang waarvan ik hier de vertaling laat volgen. Eerst was mijn voornemen wat maat en rijm te brengen in die overzetting, doch evenals Havelaar vind ik beter dat keurslijf wegtelaten.

„Ik weet niet waar ik sterven zal.

Ik heb de grote zee gezien aan de Zuidkust, toen ik daar was met mijn vader om zout te maken.
Als ik sterf op de zee, en men werpt mijn lichaam in het diepe water, zullen er haaien komen.
Ze zullen rondzwemmen om mijn lijk, en vragen: „wie van ons zal het lichaam verslinden dat daar daalt in het water?“
Ik zal 't niet horen.

Ik weet niet waar ik sterven zal.

Ik heb het huis zien branden van *Pa-ansoe*, dat hijzelf had aangestoken omdat hij *matah-glap* was.
Als ik sterf in een brandend huis, zullen er gloeiende stukken hout neervallen op mijn lijk.
En buiten het huis zal een groot geroep zijn van mensen die water werpen om het vuur te doven.
Ik zal 't niet horen.

Ik weet niet waar ik sterven zal.

Ik heb de kleine *Si-oenah* zien vallen uit de *klappa*-boom, toen hij een *klappa* plukte voor zijn moeder.
Als ik val uit een *klappa*-boom, zal ik dood nederliggen aan de voet, in de struiken, als *Si-oenah*.
Dan zal mijn moeder niet schreien, want zij is dood. Maar anderen zullen roepen: „zie, daar ligt *Saidjah*! met harde stem.
Ik zal 't niet horen.

Ik weet niet waar ik sterven zal.
Ik heb het lijk gezien van *Pa-lisoe*, die gestorven was van hoge
ouderdom, want zijn haren waren wit.
Als ik sterf van ouderdom, met witte haren, zullen de klaagvrouwen
om mijn lijk staan.
En zij zullen misbaar maken als de klaagvrouwen bij *Pa-lisoe's* lijk.
En ook de kleinkinderen zullen schreien, zeer luid.

Ik zal 't niet horen.

Ik weet niet waar ik sterven zal.
Ik heb velen gezien te *Badoer*, die gestorven waren. Men kleeedde
hen in een wit kleed, en begroef hen in de grond.
Als ik sterf te *Badoer*, en men begraaft mij buiten de *dessah*, oost-
waarts tegen de heuvel, waar 't gras hoog is.
Dan zal *Adinda* daar voorbijgaan, en de rand van haar *sarong* zal
zachtjes voortschuiven langs het gras . . .

Ik zal het horen."

Saidjah kwam te *Batavia* aan. Hij verzocht een heer hem in
dienst te nemen, hetgeen die heer terstond deed omdat hij
Saidjah niet verstond. Want te *Batavia* heeft men gaarne be-
dienden die nog geen maleis spreken en dus nog niet zo be-
dorven zijn als anderen die langer in aanraking waren met
europese beschaving. *Saidjah* leerde spoedig maleis, maar paste
braaf op want hij dacht altijd aan de twee buffels die hij kopen
wilde, en aan *Adinda*. Hij werd groot en sterk omdat hij alle
dagen at, wat te *Badoer* niet altijd wezen kon. Hij was bemind
in de stal, en zou zeker niet afgewezen zijn als hij de dochter
van de koetsier ten-huwelik gevraagd had. Zijn heer zelf hield
zoveel van *Saidjah*, dat deze spoedig werd verheven tot huis-
bediende. Men verhoogde zijn loon, en gaf hem bovendien ge-
durig geschenken, omdat men zo biezonder tevreden was over
zijn diensten. Mevrouw had de roman van *Sue* gelezen die
zoveel kort gerucht maakte, en dacht altijd aan prins *Djalma*
wanneer ze *Saidjah* zag. Ook de jonge meisjes begrepen beter
dan vroeger hoe de javaanse schilder *Radhen Saleh* zo grote
opgang had gemaakt te Parijs.

Maar men vond *Saidjah* ondankbaar toen hij, na bijna drie
jaren dienst, zijn ontslag vroeg en om een bewijs verzocht dat
hij zich goed gedragen had. Men kon hem dit echter niet
weigeren, en *Sadjah* ging met een vrolijk hart op reis.

Hij ging voorbij *Pising*, waar eens Havelaar woonde, lang
geleden. Maar dit wist *Saidjah* niet. En al had hij 't geweten,
hij droeg iets heel anders in de ziel dat hem bezig hield. Hij
telde de schatten die hij t'huisbracht. In een bamboezen rol had
hij zijn pas en 't getuigenschrift van goed gedrag. In een koker
die aan een lederen riem bevestigd was, scheen iets zwaars ge-
durig te slingeren tegen zijn schouder, maar hij voelde dit
gaarne. . . ik geloof 't wèl! Dáárin waren dertig *spaanse-matten*
genoeg om drie buffels te kopen. Wat zou *Adinda* zeggen! En

dit was nog niet alles. Op zijn rug zag men de met zilver beslagen schede van een kris die hij in de gordel droeg. Het gevest was zeker van fijn uitgesneden *kamoening*. want hij had het met veel zorg gewikkeld in een zijden omhulsel. En hij bezat nog meer schatten. In de wrong van de *kahin* om zijn lendenen bewaarde hij een buikband van brede zilveren schakels, met gouden *ikatpendleng*. Het is waar dat de band kort was: maar ze was zo slank... *Adinda!*

En aan een koordjen om de hals, onder zijn voor-*baadjoe* droeg hij een zijden zakje, waarin enige verdroogde *melatti*.

Was 't wonder dat hij te *Tangerang* zich niet langer ophield dan nodig was tot het bezoeken van de bekende zijns vaders, die zo fijne strohoeden vlocht? Was 't wonder dat hij weinig zeide tot de meisjes op zijn weg, die hem vroegen: „waarheen, vanwaar?” zoals de groet is in die streken? Was 't wonder dat hij *Serang* niet meer zo voornaam vond, hij die *Batavia* had leren kennen? Dat hij niet meer wegkroop in de *pagger*, zoals hij deed voor drie jaren, toen de resident kwam voorbijrijden, hij die de veel groteren heer had gezien, die te *Buitenzorg* woont en grootvader is van de *Soesoehoenan* van *Solo*? Was 't wonder dat hij weinig acht sloeg op de vertellingen van wie een eind wegs met hem gingen en spraken van al 't nieuws in *Bantan-Kidoel*? Dat hij nauweliks luisterde toen men hem verhaalde dat de koffiekultuur na veel onbeloonde moeite geheel was ingetrokken? Dat het distriktshoofd van *Parang-Koedjang*, wegens roof op de publieke weg was veroordeeld tot veertien dagen arrest ten-huize van zijn schoonvader? Dat de hoofdplaats was verlegd naar *Rangkas-Betoeng*? Dat er een nieuwe assistent-resident gekomen was, omdat de vorige was gestorven, enige maanden geleden? Hoe die nieuwe beambte gesproken had op de eerste *sabah-vergadering*? Hoe er sedert enige tijd niemand was gestraft wegens klachte, en hoe men onder de bevolking hoopte dat al 't gestolene zou worden weergegeven of vergoed?

Neen, schoner beelden vertoonden zich voor 't oog zijner ziel. Hij zocht de *ketapan*-boom in de wolken, te ver nog als hij was om die te zoeken bij *Badoer*. Hij greep naar de lucht die hem omgaf, als wilde hij de gestalte omvatten die hem wachten zou onder die boom. Hij tekende zich *Adinda's* ge-laar, haar hoofd, haar schouder... hij zag de zware *kondeh*, zo glinsterend zwart, gevangen in eigen strik, afhankelijk in haar hals... hij zag haar groot oog, schitterend in donkere weerschijn... de neusvleugels die ze zo fier optrok als kind, wanneer hij—hoe was 't mogelijk!—haar plaagde, en de hoek van haar lippen waarin zij een glimlach bewaarde. Hij zag haar borst, die nu zwellen zou onder de *kabaai*... hij zag hoe de *sarong*, die zijzelf geweven had, haar heupen nauw omsloot,

en, de dij volgend in gebogend lijn, langs de knie neerviel in heerlijke golving op de kleine voet...

Neen, hij hoorde weinig van wat men hem zeide. Hij hoorde geheel andere tonen. Hij hoorde hoe *Adinda* zeggen zou: „zij wél gekomen, *Saidjah!* Ik heb aan u gedacht bij spinnen en bij weven, en bij 't stampen van de rijst in het blok dat driemaal twaalf kerven draagt van mijn hand. Hier ben ik onder de *ketapan*, de eerste dag der nieuwe maan. Zij wél gekomen, *Saidjah*: ik wil uw vrouw zijn!”

Dát was de muziek die in zijn oren weerklonk, en hem belette te luisteren naar al 't nieuws dat men hem verhaalde op zijn weg.

Eindelijk zag hij de *ketapan*. Of liever hij zag een donkere plek die veel sterren bedekte voor zijn oog. Dat moest het *Djati*-bos wezen, bij de boom waar hij *Adinda* zou weerzien, de volgende dag na 't opgaan van de zon. Hij zocht in het duister, en betastte vele stammen. Weldra vond hij een bekende oneffenheid aan de zuidzijde van een boom, en hij legde de vinger in een gleuf die *Si-Panteh* daarin gehakt had met zijn *parang*, om de *pontianak* te bezweren die schuld had aan de tandpijn van *Panteh's* moeder, kort voor de geboorte van zijn broertje. Dát was de *ketapan* dien hij zocht.

Ja, wél was dit de plek waar hij voor 't eerst *Adinda* anders had aangezien dan zijn overige speelootjes, omdat ze daar voor het eerst geweigerd had deelenemen aan een spel dat ze toch had meegespeeld met alle kinderen, knapen en meisjes, nog kort te voren. Daar had ze hem de melatti gegeven.

Hij zette zich neder aan de voet van de boom, en zag op naar de sterren. En als er een verschoot, nam hij dit aan als een groet bij zijn wederkomst te *Badoer*. En hij dacht er aan, of *Adinda* nu slapen zou? En of ze wel goed de manen had ingesneden in haar rijstblok? Het zou hem zo smarten wanneer zij een maan had overgeslagen, alsof 't niet genoeg ware... zes-en-dertig! En of ze schone *sarongs* en *slendangs* zou *gebatikt* hebben? En ook vroeg hij zich, wie er toch wel wonen zou in zijns vaders huis? En zijn jeugd kwam hem voor de geest,, en zijn moeder, en hoe die buffel hem had gered van de tijger, en hij bepeinsde wat er toch zou geworden zijn van *Adinda* als die buffel minder trouw ware geweest?

Hij lette zeer op het dalen van de sterren in 't westen, en bij elke ster die aan de kim verdweem, berekende hij hoe de zon weer iets nader was aan haar opgang in het oosten, en hoeveel nader hijzelf aan 't weerzien van *Adinda*.

Want zeker zou ze komen bij de eerste straal, ja, bij 't schemeren reeds zou ze daar zijn... ach, waarom was ze niet reeds gekomen de vorige dag?

Het bedroefde hem dat ze 't niet was vooruitgelopen, het

schone ogenblik dat hem drie jaren lang de ziel had voor-
gelicht met onbeschrijfelijke glans. En, onbillik als hij was
in de zelfzucht zijner liefde, scheen 't hem toe dat *Adinda*
had moeten dáár zijn, wachtende op hem, hij die zich nu be-
klaagde—vóór de tijd reeds!—dat hij te wachten had op háár.

Maar hij beklagde zich ten-onrechte. Want nog was de zon
niet opgegaan, nog had het oog van de dag geen blik ge-
worpen op de vlakte. Wel verbleekten de sterren daar omhoog,
beschaamd dat er spoedig een eind komen zou aan haar
heerschappij...wel vloeiden er vreemde kleuren over de
toppen der bergen, die donkerder schenen naarmate ze scherper
afstaken op lichtere grond...wel vloog er hier-en-daar door
de wolken in het gosten iets gloeiends—pijlen van goud en
van vuur die heen-en-weer werden geschoten, evenwijdig aan
de kim—maar ze verdwenen weer en schenen neertevallen
achter de ondoordringbare gordijn die nog altijd de dag bleef
verbergen voor de ogen van *Saidjah*.

Toch werd het allengs lichter en lichter om hem heen. Hij
zag reeds het landschap, en réeds kon hij de kuif onderscheiden
van het *klappa*-bosje waarin *Badoer* verscholen ligt...daar
sliep *Adinda*!

Neen, ze sliep niet meer! Hoe zou ze kunnen slapen? Wist
ze niet dat *Saidjah* haar wachten zou? Gewis, ze had niet
geslapen de ganse nacht! Zeker had de dorpswacht geklopt
aan haar deur, om te vragen waarom de *pelitah* voortbrandde
in haar huisjen, en met lieve lach had ze gezegd dat een
gelofte haar wakker hield om de *slendang* afteweven waaraan
ze bezig was, en die gereed moest zijn voor de eerste dag der
nieuwe maan.

Of ze had de nacht doorgebracht in 't donker, zittend op
haar rijstblok, en tellende met begerige vinger dat er wel
waarlijk daarin zes-en-dertig diepe strepen stonden gekorven
naast elkander. En ze had zich vermaakt met kunstige schrik
of ze zich misschien verrekende, of er wellicht nog eene
ontbrak, om nogeens, en nogeens, en telkens weder te ge-
nieten van de heerlike zekerheid dat er wel degelijk driemaal
twaalf manen waren voorbij gegaan sedert *Saidjah* haar zag
voor het laatst.

Ook *zij* zou tans, nu 't al zo licht werd, haar ogen inspan-
nen met vruchteloze vermoeiens om de blikken te buigen over
de kim, opdat ze de zon zouden ontmoeten, de trage zon, die
wegbleef...wegbleef...

Daar kwam een streep van blauwig rood die zich vastklemd
aan de wolken, en de randen werden licht en gloeiend, en 't
begon te bliksemen, en weer schoten er pijlen van vuur door
het luchtruim, maar ze vielen niet neder ditmaal, ze hechten

zich vast op de donkere grond, en deelden hun gloed mede in groter en grotere kringen, en ontmoetten elkander, kruizend, slingerend, wendend, dwalend, en ze verenigden zich tot vunrbundels, en weerlichtten in gouden glans op een grond van paarlemoer, en er was rood, en blauw, en geel, en zilver, en purper, en azuur in dat alles...o God, dat was de dageraad: dat was het weerzien van *Adinda!*

Saidjah had niet geleerd te bidden, en 't ware ook jammer geweest hem dat te leren, want heiliger gebed en vuriger dank dan er lag in de sprakeloze opgetogenheid zijner ziel, was niet te vatten in de menselijke taal.

Hij wilde niet naar *Badoer* gaan. Het weerzien zelf van *Adinda* kwam hem minder schoon voor, dan de zekerheid haar straks te *zullen* weerzien. Hij zette zich aan de voet van de *ketapan*, en liet zijn ogen dwalen over de landstreek. De natuur lachte hem toe en scheen hem welkom te heten als een moeder haar teruggekeerd kind. En even als deze haar vreugde schildert door eigenwillige herinnering aan de voorbijgegane smart, bij het vertonen van wat ze bewaarde als aandenken gedurende het afzijn, liet ook *Saidjah* zich vermaken door 't weerzien van zoveel plekken die getuigen waren van zijn kort leven. Maar hoe ook zijn ogen of zijn gedachten rondwaalden, telkens viel zijn blik en zijn verlangen terug op het pad dat van *Badoer* leidt naar de *ketapan*. Alles wat zijn zinnen waarnamen, heette *Adinda*. Hij zag de afgrond links, waar de aarde zo geel is, waar eens een jonge buffel verzonk in de diepte: daar hadden de dorpelingen zich verzameld om het dier te redden—want het is geen geringe zaak een jongen buffel te verliezen—en ze hadden zich neergelaten aan sterke *rottan*-koorden. *Adinda's* vader was de moedigste geweest...o, hoe zij in de handen klapte, *Adinda!*

En daarginds, aan de andere zijde, waar 't kokosbosje wuift over de hutten van het dorp, daar ergens was *Si-Oenah* uit een boom gevallen, en gestorven. Hoe schreide zijn moeder: „omdat *Si-Oenah* nog zo klein was” jammerde zij...alsof zij minder bedroefd zou geweest zijn als *Si-Oenah* groter geweest ware. Maar klein was hij, dat is waar, want hij was kleiner en zwakker nog dan *Adinda*...

Niemand betrad het wegje dat van *Badoer* leidde naar de boom, Straks zou ze komen: o, zeker...t was nog zo vroeg!

Saidjah zag een *badjing* die met dartele vlugheid heen-en-weersprong tegen de stam van een *klappa*-boom. Het diertje—de ergernis van de eigenaar des booms, maar lief toch in gedaante en beweging—klauterde onvermoeid op-en-neder. *Saidjah* zag het, en dwong zich er naar te blijven zien, wijl dit aan zijn gedachten rust gaf van de zware arbeid die ze verrichten sedert het opgaan der zon...rust na 't afmattend

wachten, Welhaast uitten zich zijn indrukken in woorden, en hij zong wat er omging in zijn ziel. Het ware mij liever u zijn lied te kunnen voorlezen in 't maleis, dat italiaans van het Oosten doch ziehier de vertaling:

„Zie hoe de *badjing* zijn van levensonderhoud zoekt
Op de *klappa*-boom. Hij stijgt, daalt dartelt, links en rechts,
Hij draait om de boom, springt, valt, klimt en valt weder :
Hij heeft geen vleugels, en toch is zo vlug als een vogel.

Veel geluk, mijn *badjing* ik wens u heil!
Ge zult gewis vinden het levensonderhoud dat ge zoekt...
Maar ik zit alleen bij het *djati*-bos,
Wachtende op levensonderhoud van mijn hart.

Reeds lang is het buikje van mijn *badjing* verzadigd...
Reeds lang is hij teruggekeerd in zijn nestje...
Maar nog altijd is mijn ziel
En mijn hart bitter bedroef...*Adinda!*''

Nog was er niemand op het pad dat van *Badoer* leidde naar de *ketapan*.

Saidjah's oog viel op een kapel die zich scheen te verheugen omdat het warm begon te worden.

„Zie hoe de vlinder daar rondfladdert.
Zijn vlerkjes schitteren als een veelkleurige bloem.
Zijn hartje is verliefd op de bloesem der *kenari* :
Zeker zoekt hij zijn welriekende geliefde.

Veel geluk, mijn vlinder, ik wens u heil ;
Ge zult gewis vinden wat gij zoekt...
Maar ik zit alleen bij het *djati*-bos,
Wachtende op wat mijn hart liefheeft.

Reeds lang heeft de vlinder gekust
De *kenari*-bloesem die hij zozeer bemint...
Maar nog altijd is mijn ziel
En mijn hart bitter bedroefd...*Adinda!*''

En er was niemand op het pad dat van *Badoer* leidde naar de boom.

De zon begon reeds hoog te staan... er was al hitte in de lucht.

„Zie, hoe de zon schittert daar omhoog,
Hoog boven de *waringi*-heuvel!
Ze voelt zich te warm en wens neertedalen
Om te slapen in zee, als in de armen van een gade.

Veel geluk, o zon, ik wens u heil!
Wat gij zoekt, zult ge gewis vinden...
Maar ik zit alleen bij het *djati*-bos,
Wachtende op rust voor mijn hart.

Reeds lang zal de zon ondergegaan wezen,
En slapen in de zee, als alles duister is...
En nog altijd zal mijn ziel
En mijn hart bitter bedroefd zijn...*Adinda!*

Nog was er niemand op de weg die er leidt van *Badoer* naar de *ketapan*,

„Als er niet langer vlinders zullen rondfladderen,
Als de sterren niet meer zullen schitteren.

Als de *melatti* niet meer welreikend zal wezen,
Als er niet langer bedroefde harten zijn,

Noch wild gedierte in het woud...

Als de zon verkeerd zal lopen,
En de maan vergeten wat oost en west is...

Als dán *Adinda* nog niet gekomen is,

Dan zal een engel met blinkende vleugelen

Neerdalen op aarde, om te zoeken wat daar achterbleef

Dan zal mijn lijk hier liggen onder de *ketapan*...

Mijn ziel is bitter bedroefd...*Adinda!*

Nog was er niemand op het pad dat van *Badoer* leidde naar de *ketapan*.

„Dan zal mijn lijk door de engel gezien worden.
Hij zal het zijns broederen aanwijzen met de vinger:

„Ziet, daar is een gestorven mens vergeten,

Zijn verstijfde mond kust een *melatti*-bloem.

Komt, dat wij hem opnemen en ten-hemel dragen,

Hem, die op *Adinda* gewacht heeft tot hij dood was.

Gewis, *hij* mag niet daar achterblijven,

Wiens hart de kracht had zó te beminnen!

Dan zal nog ééns mijn verstijfde mond zich openen

Om *Adinda* te roepen die mijn hart lief heeft...

Nog éénmaal zal ik de *melatti* kussen

Die *zij* me gaf...*Adinda...Adinda!*”

En nog altijd was er niemand op het pad dat van *Badoer* leidde naar de boom.

O, ze was gewis tegen de morgenstond in slaap gevallen, vermoeid van 't waken gedurende de nacht, van 't waken vele lange nachten door! Zeker had ze niet geslapen sedert weken: zó was het!

Zou hij opstaan en naar *Badoer* gaan? Neen! Mocht het schijnen alsof er twijfel was aan haar komst?

Als hij de man riep die daarginds zijn buffel naar 't veld dreef? Die man was te ver. En bovendien, *Saidjah* wilde niet spreken over *Adinda*, niet vragen naar *Adinda*...hij wilde haar weerzien, háár het eerst! O zeker, zéker zou ze nu spoedig komen.

Hij zou wachten, wachten...

Maar als ze ziek was, of...dood?

Als een aangeschoten hert vloog *Sadjah* 't pad op, dat van de *ketapan* leidt naar het dorp waar *Adinda* woonde. Hij zag niets en hoorde niets, en toch had hij iets kunnen horen, want

er stonden mensen op de weg bij de ingang van het dorp, en riepen: „*Saidjah, Saidjah!*”

Maar... was 't zijn haast, zijn drift, die hem belette *Adinda's* huis te vinden? Hij was reeds voortgevlogen tot aan 't einde van de weg waar 't dorp ophoudt, en als dolzinnig keerde hij terug, en sloeg zich voor 't hoofd omdat hij haar huis had kunnen voorbijgaan zonder het te zien. Maar weer was hij aan de ingang, en — mijn God, was 't een droom? — weer had hij *Adinda's* huis niet gevonden! Nogeens vloog hij terug, en op een-maal bleef hij staan, greep met beide handen zijn hoofd, als om daaruit de waanzin wegtepersen die hem beving, en riep luide: „dronken, ik ben dronken!”

En de vrouwen van *Badoer* kwamen uit haar huizen, en zagen met deernis de arme *Saidjah* daar staan, want zij herkenden hem en begrepen dat hij *Adinda's* huis zocht, en wisten dat er geen huis van *Adinda* was in het dorp *Badoer*.

Waut toen het distrikthoofd van *Parang Koetjang* de buffel van *Adinda's* vader had weggenomen...

Ik heb u gezegd, lezer, dat mijn verhaal eentonig is. ...toen was *Adinda's* moeder gestorven, van verdriet. En haar jongste zusje was gestorven, omdat het geen moeder had die 't zoogde. En *Adinda's* vader vreesde voor de srtaf als hij zijn landrenten niet betaalde...

Ik weet het wel, ik weet het wel, dat mijn verhaal eentonig is!

...*Adinda's* vader was heengegaan uit het land. Hij had *Adinda* meegenomen, met hare broeders. Maar hij had vernomen hoe de vader van *Saidjah* te *Buitenzorg* was gestraft met rottingslagen omdat hij *Badoer* verlaten had zonder pas. En daarom was *Adinda's* vader niet gegaan naar *Buitenzorg*, noch naar *Krawang*, noch naar de *Preanger*, nog naar de *Bataviase ommelanden*... hij was gegaan naar *Tjilang-kahan*, het distrikt van *Lebak*, dat aan de zee grenst. Daar had hij zich verscholen in de bossen, en gewacht op de de komst van *Pa-Ento*, *Pa-Lontah*, *Si-Oesia*, *Pa-Ansioe*, *Addoel-Isma*, en nog enige anderen die door het distrikthoofd van *Parang Koedjang* be-roofd waren van hun buffels, en allen vreesden voor straf als ze hun landrenten niet betalen. Daar hadden ze zich bij-nacht meester gemaakt van een vissersprauw, en waren in zee gestoken. Ze hadden westelik gestuurd, en hielden het land rechts van zich, tot aan *Javapunt*. Vanhier waren zij noordwaarts gestevend tot ze *Tauah-itam* voor zich zagen, dat de europesē zeelieden *Prinsen-eiland* noemen. Zij waren dat eiland omgezeild aan de oostzijpe, en hadden toen aangehouden op de *Kiezersbaai*, zich richtende op de hoge plek in de *Lompings*. Zó alans was de weg die men elkander fluisterend

vóórzei in 't *Lebakse* wanneer er gesproken werd over officiële buffelroof en onbetaalde landrenten.

Maar de verbijsterde *Saidjah* verstond niet duidelijk wat men hem zeide. Zelfs begreep hij niet goed het bericht van de dood zijns vaders. Er was een gegons in zijn oren als hadmen op een *gong* geslagen in zijn hoofd. Hij voelde hoe 't bloed met schokken werd gewrongen door de aderen aan zijn slapen, die dreigden te bezwijken onder de druk van zo zware uitzetting. Hij sprak niet, en staarde met verdoofde blik rond zonder te zien wat om en bij hem was, en berstte eindelijk uit in akelig gelach.

Een oude vrouw nam hem mede naar haar huisjen en verpleegde de arme dwaas. Weldra lachte hij niet meer zo akelig, maar toch sprak hij niet. Alleen 's nachts werden de hutgenoten opgeschrikt door zijn stem, als hij toonloos zong: „*ik weet niet waar ik sterven zal*” en enige bewoners van *Badoer* legden geld tezamen, om een offer te brengen aan de *boaja's* van de *Tjioedjoeng* voor de genezing van *Saidjah*, die men voor zinneloos hield.

Maar zinneloos was hij niet.

Want eens bij nacht, toen de maan helder lichte, stond hij op van de *baleh-baleh*, en verliet zachtkens het huis, en zocht naar de plek waar *Adinda* gewoond had. Het was niet gemakkelijk die te vinden, omdat er zovéél huizen waren ingestort. Doch hij scheen de plaats te herkennen aan de wijdte van de hoek, die sommige lichtlijnen door 't geboomte vormden bij haar ontmoeting in zijn oog, zoals de zeeman peiling neemt op vuurtorens of uitstekende bergpunten.

Ja, dáár moest het zijn...dáár had *Adinda* gewoond!

Struikelend over halfvergane bamboe en over stukken van 't neergevallen dak, baande hij zich een weg naar 't heiligdom dat hij zocht. En, waarlik, hij vond nog iets terug van de opstaande *pagger* waarnaast *Adinda's baleh-baleh* gestaan had, en zelfs stak in die *pagger* nog de bamboezen pin, waaraan ze haar kleed hing als ze zich te slapen legde...

Maar de *baleh-baleh* was ingestort als het huis, en bijna vergaan tot stof. Hij nam een handvol daarvan, drukte het aan zijn geopende lippen, en ademde zeer diep...

De volgende dag, vroeg hij aan de oude vrouw die hem verpleegd had, waar 't rijstblok was dat er gestaan had op het erf van *Adinda's* huis? De vrouw was verheugd dat ze hem hoorde spreken, en liep het dorp rond dat blok te zoeken. Toen zij de nieuwe eigenaar aan *Saidjah* kon aanwijzen, volgde deze haar zwiingend, en bij 't rijstblok gebracht, telde hij daarop twee en dertig ingekorven strepen...

Toen gaf hij die vrouw zoveel Spaanse matten als nodig was tot het kopen van een buffel, en verliet *Badoer*. Te *Tjilang Kahan* kocht hij een vissersprauw, en kwam daarmee na enige dagen zeilings in de *Lampongs* aan, waar de opstandelingen zich verzetten tegen het nederlands gezag. Hij sloot zich aan bij een bende Bantammers, niet om te strijden zozeer als om *Adinda* te zoeken. Want hij was zacht van aard, en meer ontvankelijk voor droefenis dan voor bitterheid.

Op zekere dag dat de opstandelingen op-nieuw waren geslagen, doolde hij rond in een dorp dat pas veroverd was door het nederlandse leger, en dus in brand stond. *Saidjah* wist dat de bende die daar vernietigd was geworden, grotendeels uit Bantammers had bestaan. Als een spook waarde hij rond in de huizen die nog niet geheel verbrand waren, en vond het lijk van *Adinda's* vader wiet een *klewang*-bajonetwonde in de borst. Naast hem zag *Saidjah* de drie vermoorde broeders van *Adinda*, jongelingen, bijna kinderen nog, en een weinig verder lag het lijk van *Adinda*, naakt, afschuwelijk behandeld...

Er was een smal strookje blauw lijnwaad gedrongen in de gapende borstwond die één eind scheen gemaakt te hebben aan lange worsteling...

Toen liep *Saidjah* enige soldaten te-gemoet, die met geveld geweer de laatstlevende opstandelingen in 't vuur dreven van de brandende huizen. Hij omvademde de brede zwaardbajonetten, drukte zich voorwaarts met kracht, en drong nog de soldaten terug met een laatste inspanning toen de gevesten stuitten tegen zijn borst.

En weinig tijds later was er te *Batavia* groot gejubel over de nieuwe overwinning die weer zoveel lauweren had gevoegd bij de lauweren van 't nederlands-indies leger. En de Landvoogd schreef naar 't Moederland dat de rust in de *Lampongs* hersteld was. En de Koning van Nederland, voorgelicht door zijn Staatsdienaren, beloonde wederom zoveel heldemoed met vele ridderkruisen.

En waarschijnlijk stegen er in zondagskerk of bidstond uit de harten der vromen dankgebeden ten-hemel, bij 't vernemen dat „de Heer der heirscharen” weer had meegestreden onder de banier van Nederland...

„Maar God met zoveel wee begaan,
- Nam de offers van die dag niet aan!”

Ik heb 't slot d'ér geschiedenis van *Saidjah* korter gemaakt, dan ik had kunnen doen wanneer ik lust gevoeld had in 't schetsen van iets akeligs. De lezer zal opgemerkt hebben hoe ik verwijlde bij de beschrijving van het wachten onder de *ketapan*, als schrikte ik terug voor de treurige ontknoping,

en hoe ik over deze ben heengegleden met afkeer. En toch was dit mijn voornemen niet, toen ik begon over *Saidjah* te spreken. Want aanvankelijk vreesde ik, sterker kleuren nodig te hebben om de lezer te treffen bij 't beschrijven van zo vreemde toestanden. Gaande-weg echter gevoelde ik dat het een belediging voor mijn publiek wezen zou, te geloven dat ik meer bloed had moeten brengen in mijn schilderij.

Toch had ik dit kunnen doen, want ik heb stukken voor mij liggen...doch neen: liever een bekentenis.

Ja, een bekentenis, lezer! Ik weet niet of *Saidjah Adinda* liefhad. Niet of hij naar *Batavia* ging. Niet of hij in de *Lampongs* werd vermoord met nederlandsche bajonetten. Ik weet niet of zijn vader bezweek ten-gevolge van de rottingslagen die hem werden gegeven omdat hij *Badoer* had verlaten zonder pas. Ik weet niet of *Adinda* de manen telde door kerven in haar rijstblok...

Dit alles weet ik *niet!*

Maar ik weet *meer* dan dat alles. Ik weet *en kan bewijzen* dat er *veel* *Adinda's* waren en *veel* *Saidjah's*, en dat, wat verdichtsel is in 't biezonder, waarheid wordt in 't algemeen. Ik zeide reeds dat ik de namen kan opgeven van personen die, zoals de ouders van *Saidjah* en *Adinda*, door onderdrukking werden verdreven uit hun land. Het is mijn doel niet, in dit werk mededelingen te geven als voegen zouden voor een vierschaar die uitspraak te doen had over de wijze waarop 't nederlands gezag in Indie wordt uitgeoefend, mededelingen die slechts kracht van bewijs zouden hebben voor wie het geduld had die met aandacht en belangstelling doortelezen, zoals niet verwacht kan worden van een publiek dat verstrooing zoekt in zijn lektuur. Daarom heb ik, in plaats van dorre namen van personen en plaatsen, met de dagtekening er bij, inplaats van een afschrift *der lijst van diefstallen en afpersingen, die voor me ligt* getracht een schets te geven van wat er kan omgaan in de harten der arme lieden die men berooft van wat dienen moet tot onderhoud van hun leven, of zelfs: ik heb dit slechts laten gissen, vrezende mij te zeer te bedriegen in het tekenen der omtrekken van ~~aanblijven~~ die ik nooit ondervond.

Maar wat de *hoofdzaak* aangaat? O, dat ik geroepen werde om te staven wat ik schreef! O, dat men zeide: „ge hebt die *Saidjah* verdicht...hij zong nooit dat lied...er woonde geen *Adinda* te *Badoer!*” Maar dat het gezegd werd met de macht en de wil om recht te doen, zodra ik zou bewezen hebben geen lasteraar te zijn!

Is er logen in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, omdat er misschien nooit een geplunderd reiziger is opgenomen in een samaritaans huis? In er logen in de parabel van de

Uncle Tom's Cabin by Mrs. Beecher Stowe

zaaier, omdat geen landbouwer zijn zaad zal uitwerpen op een rots? Of—om afgedalen tot meer gelijkheid met mijn boek—mag men de waarheid ontkennen die de hoofzaak uitmaakt van de *Negerhut*, omdat er misschien nooit een *Evangeline* bestaan heeft? Zal men tot de schrijfster van dat onsterfelijk pleidooi—onsterfelijk, niet om kunst of talent, maar door *strekking* en *indruk*—zal men tot haar zeggen: „ge hebt gelogen, de slaven worden niet mishandeld, want...er is onwaarheid in uw boek: het is een roman!” Moest niet ook zij, inplaats ener optelling van dorre doodzaken, een verhaal geven dat die daadzaken inkleedde, om 't besef der behoefte aan verbetering te doen doordringen in de harten? Zou haar boek gelezen zijn, als ze daaraan de vorm had gegeven van een processtuk? Is 't haar schuld—of de mijne—dat de waarheid, om toegang te vinden, zo vaak het kleed moet borgen van de leugen?

En aan sommigen die misschien beweren dat ik *Saidjah* en *zijn liefde* heb geïdealiseerd, moet ik vragen hoe ze dit weten kunnen? Slechts zeer weinig Europeanen immers achten het de moeite waard zich neertebuigen tot waarneming der aandoeningen van de koffie- en suikerwerktuigen die men „inlanders” noemt”. Doch al ware hun aanmerking gegrond, wie zulke bedenkingen aanvoert als bewijs tegen de hoofdstrekking van mijn boek, geeft mij een grote zegepraal. Want ze luiden, vertaald, „het kwaad dat gij bestrijdt, bestaat niet, of niet in zo hoge maat, omdat de inlander, niet is als u *Saidjah*... er ligt in de mishandeling der Javanen geen zo groot kwaad als daarin liggen zou wannneer ge uw *Saidjah* juistert getekend hadt. Die Soendanees zingt zulke liederen niet, bemint zo niet, gevoelt zo niet, en dus...

Neen Minister van Koloniën, neen, Gouverneurs-generaal in ruste, niet dát hebt gij te bewijzen! Ge hebt te bewijzen dat de bevolking *niet* mishandeld wordt, onverschillig of er sentimentele *Saidjahs* onder de bevolking zijn. Of zoudt ge durven beweren buffels te mogen stelen van liederen die *niet* beminnen, die *geen* droefgeestige liedjes zingen, die *niet* sentimenteel zijn?

Bij een aanval op letterkundig gebied zou ik de juistheid der tekening van *Saidjah* verdedigen, maar op staatkundige bodem geef ik terstond alle aanmerkingen op die juistheid gewonnen, om te beletten dat de grote vraag worde verplaatst op verkeerd terrein. Het is mij geheel om 't even of men mij houde voor een onbekwaam schilder, mits men mij toegeve dat de mishandeling van de inlander is: VERREGAAND! Zó toch luidt het woord op de nota des voorgangers van Havelaar, die door deze getoond werd aan de controleur Verbrugge: *een nota die voor me ligt.*

Maar ik heb andere bewijzen! En dit is gelukkig, want ook Havelaar's voorganger kon zich vergist hebben.

Helaas, als *hij* zich vergiste, werd hij voor die vergissing hard gestraft. Hij is vermoord.

JANUS SNOR.

UITTREKSELEN UIT HET DAGBOEK.

I.

—Hoe zal ik opschrijven wat mij in de laatste tijd overkomen is?—Tante Suze was dood,—neen! zo moet ik niet beginnen.—Ik zat in het orkest, de klarinet te spelen,—dat had ik al zeventien jaren gedaan;—in de opera of elders;—altijd klarinet;—zonder zelfs de kans te hebben ooit 2de viool te worden;—nu ga ik eerste viool in de wereld spelen!—Dat droomde ik toen niet! Ik meen die avond, toen ik in de opera klarinet blies en Dora onder het koor der boerinnen (sopraan) in „der Freischütz” medezong als gewoonlik,—en ik niets van haar zien kon, zonder om te kijken en een uitbrander te krijgen van de orkestmeester! Die kwast!

Nu, daar zat ik dan te spelen, of de maat te tellen en aan niets te denken, toen ik, midden in het eerste bedrijf, Pietje, de zoon van mijn huisjuffrouw, zag opduiken door het deurtje, in de hoek, waar hij bleef staan en mijn wenkte. Pietje had een brief in de hand, en die brief bevatte het bericht dat tante Suze dood was;—maar dat wist ik toen niet;—en aan opstaan was niet te denken voor het einde van het bedrijf, en ik speelde voort alsof tante Suze nog in het volle genot was van het leven en van de nagelaten krenten en rozijnen van oom Kees, de kruidenier, wijlen haar man.

Zo gaat het in 't leven. Men fiedelt en zingt en speelt zijn rol maar door,—dat moet maar zo gedaan worden,—en de lijkbidder en de doodgraver maken zich misschien al klaar, om ons, of een der onzen, te „bezorgen,”—en wij weten er niets van. Het toneel biedt ons meer waarheid aan, dan men wel algemeen gelooft. Wij zijn allen in 't leven, de held van ons eigen stuk;—maar men ziet dit niet zo algemeen in;—of, liever men plakt het niet aan op de pompen en aan de hoeken der straten—en de mensen, die geen entrée betalen om ons te bekijken, stellen geen prijs op de vertoning—en wij spelen veelal alleen voor onszelven, of voor een heel klein, meestal onverschillig publiek.—Nu, hoe het ook zij, Pietje bleef geduldig wachten,—bij de Pauke,—en gaapte rond,—op het toneel en in de zaal;—Pietje was nooit in de opera geweest, en toen het scherm viel, stond hij nog op dezelfde plek, met de mond zo wijd mogelijk opengespalpt, naar de eerste loges te kijken.

→ stalls

"Pietje." zei ik tot hem, "wat hebt ge voor mij?"

"Mijnheer Snor," zuchtte Pietje heel zachtjes; "zou ik ook eens klarinet kunnen leren?"

Het was hem precies gegaan als mij. Zo was ik ook betoerd geworden — en in het ongeluk gelokt. Ik dacht er aan, hoe ik zeventien jaren lang klarinet blies en droog brood at, in plaats van een welgezeten kruidenier te zijn; — en hoe ik jonge gezel en Dora ongetrouwd moest blijven, en ik kreeg medelijden met hem en zei: "Als ge niet maakt, dat ge wegkomt, dan laat ik je hier de deur uitsmijten! Maar geef me eerst de brief, of wat ge voor me hebt!"

Dat deed Pietje en droop dadelik af, als een vetkaars, in de tocht.

De brief was van de prokureur Haai, en meldde mij dat tante Suze dood was. Nu ben ik er! — En dat ik op de begrafenis moest komen te Leidrecht.

Misschien was het verkeerd van me; maar toen ik dat las, had ik het van plezier kunnen vergillen. Ik had tante Suze in veertien jaren niet gezien. Tante Suze had de affaire van wijlen haar man verkocht en leefde op gemeubileerde kamers te Leidrecht, als een dame; en de dominee en de dokter noemden haar "mevrouw," — en zij schaamde zich over haar neef, de arme muzikant — en potté haar geld op — en nu was zij dood! En als zij mij niet ontferd had, dan moest ik iets van haar krijgen, en Dora en ik waren geborgen, — en — en ik liep naar de deur, waar de toneelspelers in- en uitgaan (wij muzikanten mochten niet achter de schermen) — en ik haalde de portier over, om Dora te laten weten dat ik haar eventjes spreken wilde, — en zij kwam — dat deed zij altijd als zij iets voor mij, of een ander, doen kon! — Dat is waar!

Zij had zo'n grote mantel omgehangen, — en ik kon niets van haar figuurtje zien, — maar zij was toch keurig gekapt, met nagemaakte rozen en groen papieren bladeren, — precies zoals de boerinnen altijd lopen in het land waar de Freischütz tehuis behoort; want onze directeur is "klassiek" in alles, — tot aan het ballet toe! — en Dora zag er allerliefst uit, in die smalle, donkere gang, bij het licht van dat één flinkerende gaspitje.

"Wat is er?" vroeg zij. "Gauw! ik moet dadelik weder naar binnen. Anders word ik beboet!"

"Tante Suze is dood," zei ik. "Ik moet naar Leidrecht op de begrafenis — maar ik ga niet."

"Waarom niet?"

"Omdat ik geen geld heb, kindlief," zei ik. "En 't is toch jammer, — want ik ben een van haar erfgenamen en wie weet, Dora — of wij nu niet —"

"Stil!" zeide zij; "praat niet zo lichtzinnig op zulk een ogenblik! Ga uw tante begraven. Ik heb mijn weekgeld pas ontvangen. Ik kan het u geven."

"Leen me vijf gulden," zei ik.

Zij trok een papiertje uit de zak, nam er twee rijksdaalders uit,—ik geloof niet dat er veel meer in bleef, en drukte mij de hand.

Daar was niemand in 't gezicht. De gang was nogal donker. De portier keek vòór zich. Ik hield haar hand vast, en trok haar wat dichtër tot mij.

“Als ik een rijke erfgenaam ben?” fluisterde ik.

“Nu ja, malle jongen!” zeide zij. “Pas op! pas op, met mijn kapsel!” en zij keerde mij het blozende wangetje toe,—en was in één ommezien weer weg.

“Snor,” zei de portier, toen ik langzaam, met de handen in de zak, hem voorbij de deur uitslenterde, “wanneer trouwt gijlieden?”

“Misschien eerder dan gij u voorbeeldt, oude jongen!” zei ik. Ik wist toen niet wat me boven het hoofd hing! Ik wist niets van de verbazende kloof, die zich ging openen tussen mij en Dora—en welke gaapte om mijn vorig leven in te slikken en om mij af te scheiden van het verleden en mij te maken tot wat ik heden ben! Die arme Dora!

II.

—De volgende morgen zat ik in de trein naar Leidrecht, derde klasse,—met mijn zwarte rok, die ik bij gala-representatië in de opera aanhebben moest en een witte halsdoek in een pakje saamgebonden onde de arm. Voor handschoenen behoefde ik niet te zorgen;—die kreeg ik zeker op de begrafenis. Bovendien had ik de sigarekoker, die ik van Dora gekregen had, met sigaren gevuld,—van de acht voor een dubbeltje,—hoe ik ooit zulk bocht heb kunnen roken, weet ik niet!—en zo reisde ik naar Leidrecht.

Van het station ging ik rechtstreeks naar het sterfhuis, want ik had honger en ik was juist bijtijds om er koffie te drinken. Dàar wilde ik dan ook mijn zwarte rok aantrekken, en mijn hoed afborstelen en bij de prokureur gaan.—Waarom, weet ik niet;—maar daartegen zag ik op. Zo'n prokureur beschouwde ik toen als een indrukwekkend wezen;—iets tussen een scherprechter en de alkade in de Barbier de Séville, die niets anders dan uit de hoogte met mij, arme muzikant, spreken, en mijn erfenis zo klein mogelijk maken zou. Ik dacht aan Dora en wilde op mijn hoede met hem zijn.

De gordijnen waren natuurlijk bij tante Suze neergelaten, ook beneden in 'huis, bij de deurwaarder,—en diens vrouw, die de huisdeur opendeed, verzocht mij met een fluisterende stem naar boven te gaan. Ik sloop de trap op, op de tenen, alsof ik bang was de ingeslapene te wekken, en tikte aan de deur der voorkamer.

Daar zaten drie mensen aan de ronde tafel, die vol papieren was;—het koffiegoed stond op de latafel achter in de kamer. De één was mijnheer Haai, de prokureur, die een vuile witte *shabby* das droeg, en een oude kale jas, en een gezicht had van de kleur van de turkse trom. Hij zei me iets, met een heel opgezuimde stem, van „treurig sterfgeval in de geachte familie,” en verzocht me plaats te nemen, nadat hij mij met neef Klaassen en nicht Janssen bekend had gemaakt. Dat waren de beide andere erigenamen. Nicht Janssen was een dikke persoon, die stadsvroedvrouw is te Leidrecht, en veel snuif neemt en altijd door met het hoofd knikt en niets zegt, en de vette handen telkens afveegt op haar knieën,—zoals onze beroemde vioolspelers op de rokspanden, of elders doen.

Neef Klaassen is een ellendige schoolmeester op een dorp, en omdat hij orgel speelt in de kerk en de kinderen leert zingen, verbeeldt hij zich ook muzikant te zijn! 't is een nare, pedante vent! 't waren beiden nare, gemene personen, die ik nooit wens weer te zien,—niet omdat ik trots ben geworden,—dat ben ik niet;—maar omdat het zó is en niet anders.

Nadat ik een broodje gegeten en een kommetje koffie, met volop suiker er in had gebruikt,—vroeg mijnheer Haai, met een heel lang gezicht, of ik lust had de overledene te zien.

Nu had ik tante Suze in zolang niet gezien, dat ik haar niet gekend zou hebben, als ik haar op straat ontmoet had, en ik zei dus, dat als 't niet in 't testament stond, ik dat, na de boterham, liefst niet deed,—waarop mijnheer Haai, die telkens op zijn horloge keek, voorstelde over zaken te spreken, en wij dichter bij de tafel gingen zitten en luisterden naar hetgeen hij te vertellen had, waarbij neef, de schoolmeester, met de steel van de lange pijp bij elk woord dat gezegd werd, als 't ware de maat sloeg, en nicht Janssen telkens een snuffje nam en „Justement” zeide, en ik in de lucht keek en de oren open hield en mijn eigen hart hoorde kloppen.

Maar al mijn luisteren baatte me niet veel.

Die Haai vertelde een hele boel, daar we geen van drieën iets van begrepen;—ik zal 't dus maar niet opschrijven;—maar alleen de uitslag, en die was, dat wij met ons drieën alles delen moesten, na aftrek van de hemel weet wat voor administratie en registratie en successie—en dat wij elk kregen zowat aan baar *shares* geld, of effecten, elfhonderd gulden $37\frac{1}{2}$ cent,—behalve de *ready* opbrengsten van de vendutie van de inboedel van tante Suze.

Elfhonderd gulden! Toen ik dat hoorde, dacht ik aan Dora en onze op te richten huishouding en ik vergat waar ik zat, en sloeg neef de schoolmeester op de rug—en brak zijn pijp en riep „Hoera!”

Neef de schoolmeester kreeg een kleur en zei dat zo iets onbetamelik was; maar als men zeventien jaren lang, dikwels met de lege maag, klarinet geblazen heeft, en vijf jaren lang

12 gulden = een pond.

met een lief meisje geëngageerd is, dat men geen kans ziet te trouwen,—en zo op eens alle bezwaren opgeheven worden,—dan roept men wel in zijn hart hoera!—een dorpschoolmeester moge dit onbetamelik heten of niet! En als het onbetamelik was, zou onze lieve Heer ons dat niet in 't hart gegeven hebben.

„Morgen wordt de overledene begraven,” zei de heer Haai, „en des namiddags zal ik hier komen, om de boel te delen;—dan is alles afgelopen. Ik heb alles in orde.”

Ik ben diezelfde middag uitgegaan en heb een paar oorbellen voor Dora besteld, bij de goudsmid op de hoek van de straat, met belofte om ze de volgende dag te komen halen en te betalen. Ik wist toen niet—

Bij de begrafenis liep alles heel geregeld en fatsoenlik af. Neef de schoolmeester hield een aanspraak bij het graf; hij had een nieuw zwart pak aan; hij blonk als ene gepotlode kachel van top tot teen en keek met verachting op mijn kale kleren. Hij vermoede niet wat mij nog boven het hoof hing! De mensen ook niet: zij zouden hem anders niet altijd als de hoofpersoon beschouwd en behandeld hebben,—en de koster zou niet zo diep voor hem gebogen. en mij met zoveel minachting behandeld hebben!

Neef de schoolmeester zeide in zijn aanspraak, dat wij allen sterfelijk waren, dat tante altijd een sieraad van haar geslacht was geweest,—ik mij haar slechts herinneren als een kleine, driftige vrouw, die haar man erg onder de plak had,—dat zij haar dierbare echtgenoot naar betere gewesten was nagereisd,—dat zij alleen voor anderen geleefd had en nooit voor zichzelf —dat zij nu het loon ging inoogsten voor al haar goede werken, —„welke hij niet opnoemen wilde, omdat hij bekennen moest, dat hij ze niet opsommen kon.” En dat was zeker waar,—want hij had haar nooit van zijn leven gezien. Hij bedankte de dokter, die echter er bij was, voor de zorgen aan haar besteed, en hij besloot met de wens, dat wij allen zulk een zalig uiteinde mochten hebben als de dierbare overledene. Het wat zeker heel mooi,—maar ik had te veel met het leven op, om dit ogenblik het fraaie zijner redenering naar waarde te schatten. Later heb ik hetzelfde bij anderen opgemerkt in dergelijke gevallen. Als men zo'n aardklont op de doodkist hoort vallen, verlangt men niet naar zijn stervensuur en berust in zijn lot, om nog in dit tranedal te toeven. En als men bij het graf staat van iemand, die ons eigenlijk onverschillig is en die na een lang leven doorgebracht te hebben, de ogen dicht doet en zowat niemand nalaat om hem te bewenen,—dan huichelt men, als men zich al te bedroefd aanstelt,—of als men zich houdt alsof men diep getroffen is en niet aan zichzelf denkt,—veel meer dan aan de dode,—zoals ik deed.

's Namiddags ging alles heel prettig toe. Daar de "waardige overledene" nu eenmaal begraven was, behoefde men niet meer zachtjes te praten in huis;—mijnheer Hèzi bracht, gelijk hij zeide, „de aap" mee,—en onder een glas wijn giugen wij aan 't delen, zo vriendschappelijk mogelijk.

12 f = f 1
Onder hetgeen tante naliet, was ook een ^{promissary note} pretensie van achthonderd vijf en dertig gulden, op iemand in Amsterdam, welke over drie dagen afbetaald zou worden, en mijnheer Haai stelde voor het geld voor ons in te kasseren; maar dat kwam mij niet wenselijk voor:—ik had al zoveel van „onkosten" gehoord en gezien, dat ik hem wilde laten merken, dat ik op de hoogte was, en vroeg, of ik, of een ander der erfgenamen, dat zelf niet doen kon? Hij haalde de magere schouders op, en zeide: „O ja! als gij niet tegen de reis naar Amsterdam opziet."

Met één woord: ik nam die pretensie over, verhoogd met de reiskosten, en na afscheid genomen te hebben van neef en nicht, vertrok ik met de papieren op zak en iets meer dan driehonderd gulden aan bankpapieren en baar geld en de oorbellen voor Dora. Eerst had ik haar alles willen schrijven; maar vond het bij nader inzien, aardiger om haar te verrassen met de goede tijding bij mijn thuiskomst en stelde dus het schrijven uit. Dat was al een wenk van de Voorzienigheid!

Ik was in de derde klasse naar Leidrecht gekomen. Ik vertrok van daar met de tweede. Het was voor de eerste keer, dat ik zo voornaam reisde. Ik gevoelde mij wezenlijk enigszins verlegen toen ik in de wagen stapte;—ik was nog zo dom en onervaren!—ik vermoedde niet eens, dat ik spoedig —

De reis was zeer genoeglijk. Een mijnheer naast mij schold aanhoudend op de direktie van de spoorweg, die vijf mensen naast elkaar pakte op één bank, en ik schold mede, omdat zulks voornaam schijnt te zijn, en zo als 't behoort, met niets tevreden te zijn.

Maar, als ik Dora naast me had gehad, zou ik niet geklaagd hebben over het nauw zitten! En hoe snel ook de trein voortrolde, scheen het mij maar al te langzaam te gaan,—zoeer verlangde ik bij haar terug te zijn. Ik kon mij toen niet voorstellen hoe pijnlijk onze eerste ontmoeting zou zijn.

In Amsterdam ging ik in 't Rondeel logeren. Het was altijd in mijn jeugd mijn ideaal geweest in zo'n groot logement als een heer aan te komen. In Den Haag had ik soms muziekpartituren gehaald bij de ^{virtuozen} virtuozen, die ik in het orkest op koncerten ^{accompaneerde} akkompagneerde, en had bij die gelegenheid gezien hoe goed zij het hadden. Nu ging ik het er zelf van nemen en liet mijn zakje door een jongen van het station dragen, en werd, daar ik mijn zwarte rok en de witte das nog droeg benevens een paar nieuwe zwarte ^{glace} handschoenen, heel beleefd door de buigende knecht in het Rondeel ontvangen. Toen hij mij

voorging door de lange gang en mij een kamer wees, en vroeg of die mij aanstond, had ik een daalder gegeven om Dora bij mij te hebben!

Ik vertelde de kellner dadelik, vertrouwelik, dat ik een zware soms gelds moest halen bij Schraap, Grijp en Co., makelaars in effekten, en verzocht hem mij te zeggen, waar zij woonden. Hij bood aan, mij de kommissionair mee te geven, en daar ik begreep dat het fatsoenlik stond hem mee te nemen, hoewel ik de weg in Amsterdam best kende, waar ik zeven jaar als kind gewoond had, vertrok ik dadelik naar het kantoor, vergezeld door de kommissionair, die mij paraplu droeg; ik schaam me nu als ik er aan denk, dat die van groen kantoen was, met een koperen ring!

Op het kantoor, waar ik bekennen moet, dat ik met een zekere huivering binnentrad, vond ik de heer Schraap, een bejaarde man, met een grote bril op de haviksneus, en grote, grijze bakkebaarden en wenkbrauwen, die onophoudelik op en neer gingen, alsof zij bezig waren met zich af te stappen,—die mij eerst bekeek, evenals een toneel-direkteur een nieuw sujet, —en na inzage mijner papieren, mij met drie worden zei, dat het goed was; dat ik het geld Donderdag om 12 uur (het was nu Dinsdag) halen kon,—en mij tevens vroeg, of ik het in effekten beleggen wilde, als wanneer hij zijn kantoor aanbeval. Had ik inmiddels geld nodig, ik kon op een kwitantie zoveel krijgen, als ik wilde!

Ik vertelde hem, dat ik reeds een tamelik zware som op zak had, en dat, ik mij bedenken wilde, eer ik het geld belegde, en was juist zover gekomen toen een jongmensch hem op de schouders tikte, met een open brief in de hand en zeide: „Moet er iets bijgevoegd worden in de brief met het Weenen lot voor de baron van Bakvisch? Het moet dadelik geleverd worden; overmorgen hebben we de lijst van de betrekking hier. En wat moet er met de tweede lot gedaan worden, ~~dat~~ hij niet hebben wil? Nu wist ik dat Bakvisch millionair was, en ik besloot, dat hij geen lot in de loterij zou nemen, die niet best was. Ik wilde ook die heren tonen, dat ik op de hoogte was. Ik zei dus, heel onverschillig:

„O, geef mij dat lot maar,—als 't niet te duur is!”

Mijnheer Schraap boog. „Ik zal 't voor u, volgens de beursprijs noteren, mijnheer,” zeide hij, en de jongeheer bracht het stuk, no. 141414,—en ik vouwde het op en ging heen, weer naar het logement.

Dáár kreeg ik berouw! Ik had de kat in de zak gekocht en wist niet eens wat ze kostte! Mijn hart klopte als ik daaraan dacht! Enfin! Het was geschied! Ik kon niet meer terug:—ik ging die nacht naar bed—na eerst de oorbellen bekeken en mij verbeeld te hebben hoe ze schitteren zouden in Dora's fraaie oortjes,—met het lot en mijn driehonderd gulden onder het

hoofdkussen en droomde van Dora en onze huishouding!!!

I was born to death } Hoe zal ik opschrijven wat verder gebeurd is! De hele Woensdag verveelde ik me;—ik wilde de weinige oude kennissen die ik had, niet opzoeken. Ik had een der heren in de zaal van het logement horen zeggen, toen ik er kwam ontbijten: „Dat is zeker een dominee!”—ik droeg steeds nog de zwarte rok met de witte das,—en het deed me goed zo voor 'n man van achtbare stand door te gaan. Zouden ze mij gegroet hebben, als ik Kees Flesch was gaan halen uit de komenijs-winkel, en als die mij als 2de klarinet verklapt had? Daarbij zou hij mij zeker geld te leen gevraagd hebben,—en dat malle lot woelde mij altijd door de hersens!

Donderdagmorgen zat ik nog aan 't ontbijt, toen de kellner een heer binnenbracht, die ik dadelik herkende als de jonge Schraap. Hij nam de hoed af, zodra hij mij zag; naderde, diep buigende, en verzocht mij eventjes apart te spreken . . .

Hij had op dat ogenblik de lijst der getrokken nummers ontvangen. Ik, ja, ik, Janus Snor, was de gelukkige eigenaar van lot no. 141414, waarop een prijs gevallen was van honderd vijftig duizend florijnen! „O Dora! Dora!” zuchtte ik, en zeeg bijna in zwijm op mijn stoel. — —

Enige weken moesten voorbijgaan eer ik mijn vermogen in handen kreeg. Hoe zou ik het beleggen? — Dat was de vraag, die de oude heer Schraap mij onderdanig voorlegde, zodra ik hem die Donderdagmorgen sprak, en beloofd had 's middags bij hem te komen eten.

„Beschouw mij als een oude vriend,” zei de waardige man, „en mijn huis, na beurstijd, als het uwe.”

Ik was op dit ogenblik zo ontsteld, dat ik buiten staat was iets te zeggen of iets te denken. Ik greep echter mijn hoed, ik verlangde één ogenblik alleen te zijn en—vloog de deur uit op straat—in een stortregen.

„Denk aan uw kostbare gezondheid!” riep de jonge Schraap: „Ik zal een vigilante laten halen!”

hoort De kruier vloog op zijn wenk—ja, ik behoefde me nooit meer te laten nat regenen! Ik stapte in het rijtuig en reed naar het Rondeel.

Daar sloot ik me op mijn kamer op. Een tijdlang liep ik rusteloos heen en weer, tot ik in 't voorbijgaan mijn eigen gezicht in de spiegel te zien kreeg. Ik was bleek als der steinerne Gast in Don Juan. Ik schrikte en kwam tot bedaren.

elkopt
1756-1776 „Janus Snor!” sprak ik tot mijzelf, en onwillekeurig namse ^{see} *notes* ik de houding aan van de père noble op het toneel, als hij de verkwistende neef raad geeft,—met de rechterhand tussen het overhemd en het vest,—„Janus Snor, gij zijt door uw eigene wijsheid een rijk en aanzienlijk man geworden! Hetgeen gij zo

dikwels op het toneel gezien hebt, is nu voor u in het leven verwezenlikt! De bedelaar is millionair geworden. Hij werpt de oude gescheurde mantel af, en de ster glinstert op zijn borst!" (Het zou me niet verwonderd hebben, als ik op dat ogenblik wezenlijk een grootkruis op mijn zwarte rok ontdekt had).

„Maar nu heet het opgepast! Herinner u hoe de vroegere makers van de bedelaar zich op het toneel aan zijne voeten werpen, en hun grootmoedig hunne vroegere gemeenzaamheid vergeeft en hunne getrouwdheid beloont. (Ik zal Pietje, die me die brief bracht, eeu daalder geven!)—en—daar verscheen voor mijn geest plotseling die avond in het orkest,—en hoe ik,—ik, Janus Snor, eigenlijk klarinet-speler was in het orkest van de opera—en—Bah! Dat was nu uit! Daar moest ik dadelik een eind aan maken,—eer ik ging dineren bij de firma Schraap, Grijp en Co. en kennis maakte met de dames van den huize.

Ik schelde de knecht en bestelde briefpapier met zwarte randen en zwarte ouwels en een pakje van de beste sigaren in huis, en schreef de orkestmeester, als volgt:

“Mijnheer.

“Hierbij geef ik u te kennen, dat ik u niet meer mijn hulp verlenen kan in uw beroep, aangezien de omstandigheden veranderd zijn, en ik mijn ontslag neem,—van heden af. Zend mij dus, na aftrek van de boete, waarin ik verval, hetgeen UEd. mij schuldig is (ik kon 't niet meer over mijn hart krijgen van “loon” te spreken), aan het adres van de Weledel Geboren Heer J. Snor, Hôtel het Rondeel te Amsterdam, en geloof mij, mijnheer, (over het onderschrift tobde ik nog al een tijdlang:—ik behoefde van niemand meer de dienstwillige dienaar te zijn!)

Uw vriend,
Janus Snor.”

En Dora! Wij zouden nu met de koets trouwen! Zij zou elke dag bloemen in 't haar kunnen dragen! En—ik schreef haar: „Wacht een grote verrassing en een paar mooie oorbellen! over een dag of wat—kom ik terug! Nu zeg ik niets meer!” (Gelukkig alweer dat de Hemel mijn pen zo bestierde, dat er niets was in dit briefje, dat ik later niet verantwoord kon als man van eer!)

Toen dit alles afgedaan was, schoot me nog veel tijd over vóór het diné.—Ik zou nu in de grote wereld optreden, en het was noodzakelijk geen mal figuur te maken, Kon ik met de zwarte rok gaan? Neen! Men had me al voor zo'n armoedige predikant aangezien. Dat mocht niet meer! Ik zou nu kunnen verschijnen als jeune premier! Ik moest me naar die rol ook kleden. Vóór vier uur bezat ik een blauwe rok met blinkende gele knopen, een wit satijnen das,—een prachtig geborduurd vest met bloemen,—met één woord een kostuum, waaraan niets ontbrak, voorzover ik me herinneren kon, zoals de jonge markiezen en graven op het toneel dragen,—natuurlijk met inbegrip

eye glass
van een groot lorgnon aan een breed zwart lint, in welks gebruik ik me vlijtig oefende eer ik me ging kleden. Om vijf uur bestelde ik weer een vigilante en reed naar de Kiezersgracht.

Ik werd in een zaal binnengelaten, zoals ik tot dusver alleen op het toneel gezien had.

Een dame, prachtig gekleed, in donkerbruine zijde en met kanten omhangen, stond van de kanapee op, om mij te ontvangen. Zij was al van zekere leeftijd, zeer mager, met een grote haviksneus, en had iets zeer indrukwekkends in haar houding.

*eerste
Fransjes*
Haar dochter was zeer schoon, ook zij verhief zich ruisende uit de voltaire en golfde mij een buiging te gemoet, als die van een prima donna, de teruggeroepen wordt. Ik kan geen woorden vinden om haar te beschrijven, of de indruk, welke zij op mij maakte. Zij had schitterende zwarte ogen en haar, dat zwart gepolijst was als ebbenhout,—en haar kleine blanke handjes waren met kostbare ringen bedekt,—en—en—ik was zo getroffen, dat ik mijn lorgnon dadelik uit het oog liet vallen,—en in plaats van binnen te treden met de losse zwier van de jeune premier op het toneel, en mij op een stoel te werpen en de benen uit te streken, en te zeggen: „Wat is het mooi weer heden!” zoals ik me voorgenomen had,—bleef ik stamelend en stotterende in de deur staan. Tot mijn geluk, traden de heren Schraap op dat ogenblik in de kamer. Ik zag dat zij mij bewonderend aankeken, Dat gaf me weer moed! De oude heer reikte me de hand.

„Ga zitten,” zeide hij;—„mijn vrouw en mijn dochter Adèle, mijnheer Snor! Wij ontvangen u heel familiaar;—dat zal u zeker zo kort na het treurige verlies in uw familie het best konveniëren.”

„Zal men het geloven, dat ik op dat ogenblik tante Suze glad vergeten had?—Nu schoot me ook dadelik, tegelijk met de herinnering aan haar, de gedachte binnen, dat ik niet in de rouw was! „Wij dragen nooit rouw in onze familie,” zeide ik met bewonderenswaardige tegenwoordigheid van geest.

„Zeer verstandig!” zei de heer Schraap, met een vragende blik aan Mevrouw, die dadelik toestemmend knikte. „Buitengewoon verstandig! bevestigde zij. „In sommige heel burger-families is dit al lang het gebruik,” voegde zij er bij; „het doet me genoegen dat ook meer deftige lieden die mode invoeren.”

„Het was ook zo'n droevig sterfgeval niet,” lachte de jonge Schraap. „Mijnheer is ^{inclusieve} universeel erigenaam geworden van een schatrijke oude tante te Leidrecht.”

„Och! wat zijn toch wereldse goederen!” zuchtte mevrouw, met een blik naar het plafond, waar een grote vergulde kroon hing.

Daarop verzocht mijnheer Schraap mij mevrouw de arm te geven en wij gingen naar de achterkamer, door de lange marmere gang, in plechtige optocht.

Hoe familiaar ook, het scheen mij een prachtig diné te zijn. Uit hetgeen mevrouw Schraap over deftige lieden gezegd had, begreep ik dat zij mij er onder rekende:—ik was dus spoedig dood op mijn gemak;—Schraap en zijn zoon lieten ook zoetjes aan het deftige „mijnheer” varen en praatten heel gemeenzaam met mij, hoewel zonder de eerbied uit het oog te verliezen, welke zij mij verschuldigd waren. De dochter zeide niet veel. Ik had blijkbaar impressie op haar gemaakt,—en onwillekeurig begon ik haar met Dora te vergelijken. Als ik rondkeek naar al de pracht (echt zilveren lepels en vorken, in overvloed, en blauw porselein en kristal en bloemen) en me dan het armoe-dige huis herinnerde van Dora's vader,—de arme draaier, met zijn negen kinderen,—en hoe Dora te huis zat op zo'n matten stoel, de kousen van de broertjes en zusjes te mazen,—en haar verbleekt katoentje bij de doorschijnende, kleurige barège, of wat het was, van mejuffrouw Schraap vergeleek;—als ik mij afvroeg, of die blanke vingertjes die zo onverschillig slechts tussenbeide een klein brokje eten naar dat fijne mondje brachten, ooit kousen gemaasd,—of messen geslepen hadden,—als ik me dat voorstelde—en haar met Dora vergeleek, en dacht wat zij er van zeggen zoude, als zij wist dat ik met zo'n arm kind letterlik geëngageerd was, — kreeg ik een kleur. Dat werd nog erger toen de dames over de opera begonnen te praten. Maar het was een onderwerp, waarvan ik op de hoogte was, en na een paar glazen wijn gedronken te hebben, kreeg ik moed en werd welsprekend. •

„U frequenteert zeker de opera in de residentie heel veel?” vroeg mevrouw.

„Ik ga er haast elke avond,” hernam ik. De onwaarheid zeggen, wilde ik niet; maar iets verzwijgen mocht ik wel. Dat doen alle mensen—groot en klein. Dat heb ik al lang gemerkt. Wij zetten ons hart open, zoals 't heet, voor deze of gene in de wereld; maar er hangt toch altijd hier of daar een gordijn tegen de muur, waarachter iets zit, dat men aan niemand laat zien. Eer ik Dora had leren kennen, was ik meer dan eens zo half verliefd geweest, en wilde mij nooit iets vertellen van haar neef, de fourier bij de grenadiers, die vroeger zoveel bij haar ouders aan huis kwam en op wie ik zo jaloers was.

„Is u ook muzikaal?” vroeg de dochter.

„Ik blaas zo'n weinig de klarinet!”

„De klarinet!” *pasatiempo*

„Een liefhebberij uit mijn jeugd,” zeide ik zo heel onverschuldig, maar met een sterke kleur. Dat kleuren heb ik gelukkig nu afgeleerd!

„Een heel mooi instrument,—een heel mooi instrument!” verklaarde mijnheer Schraap. „Mijn dochter zingt ook al heel lief. Gij moet haar van avond horen!”

„O pa!”

„Dat weet ik niet,” hernam ik.

„U heeft geen zaken,—geen beroep, dat uw tegenwoordigheid eist in de residentie?”

„Niets!” (ik dankte de Hemel, dat ik de brief aan de orkestmeester verzonden had) Ja! ik was vrij,—geheel en al vrij!

„Ik vraag zoveel, omdat het nodig is, als ik u dienstig zal zijn in het beleggen van u vermogen, dat ik ook goed omtrent uw omstandigheden en plannen ingelicht worde,” zei de vader. „Ik beschouw mij reeds als een uwer oudste en beste vrienden;—beschouw mijn zoon ook in dit licht, en vereer ons met uw vertrouwen.”

Daarop was ik niet voorbereid. Ik begreep, dat als ik hem zeide, dat ik tot dusver tweede klarinet was geweest, dat ik op een dakkamertje logeerde in het Achterom, dat ik met de dochter van een arme ivoordraaier, die zelve koriste was, ging trouwen,—hij mij de deur uitzetten zou en wellicht op de koop toe de helft van mijn geld stelen. Wat moest ik doen?

Ik was geïnspireerd door de wijn en door die tegenwoordigheid van geest, die me nooit verlaten heeft, in welke omstandigheden ik me ook bevonden heb. Ik stak dus een nieuwe sigaar op (ditmaal van Schraap; ik had al in de loop van de dag vijf van die á tien cents gerookt),—en mij tot hem kerende, sprak ik ongeveer als volgt:

„Mijn familie, mijnheer Schaaap, is heel oud, hoewel niet precies van adel.” (ik had in alle toneelstukken gezien, dat de held altijd iemand is van goede afkomst;—ik kon ook gerust zeggen dat onze familie oud was: dat kan iedereen: de dominee zegt elke Zondag dat wij allen van Adam afstammen.) „Wij woonden in mijn eerste jeugd onder de deftigste lieden, op een zeer deftige stand in Den Haag.” (Dat was ook volmaakt waar! Mijn vader was eerst koetsier geweest bij een mijnheer in Amsterdam en was later met de keukenmeid getrouwd en met de familie naar de residentie gegaan.) „Ik ben een énige zoon en had een rijke oom in zijn handelszaken kunnen bijstaan.” (dat was mijn oom de kruidenier, wijlen de man van tante Suze). „Maar ik gevoelde me tot iets beters geboren. Ik weigerde dat;—ik wijdde me geheel aan de kunsten toe, en heb sedert die tijd wél wat stil, maar toch niet ongelukkig geleefd.” (Ongelukkig! waarlijk niet! Ik herinnerde me de feestdagen, die ik met Dora doorgebracht had;— eerst een wandeling door 't Bosch, om de grenadiers te horen en de groote lui in de tent te zien zitten (ik zou er nu zelf kunnen zitten!) en dan de wandeling naar het Plaukje te Voorburg en het lekker bier daar—en des avonds de dans, en de poffertjeskraam op het Voorhout, en ééns bij Carré in de Cirque, waar ik zo'n lust kreeg om ruiter te worden en waar Dora die heer met de zweep en de hoge kaplaarzen zo beelderig mooi en echt fatsoenlijk vond; en hoe we later samen in de maneschijn naar huis wandelen. Het speelt

me wezenlik oprecht, dat dit nu uit was! Maar zo heeft iedere positie in de wereld haar zorgen!)

„Hm!” zei Schraap, „en welke plannen hebt ge voor de toekomst?”

„Ik zal denkelijk niet in Den Haag blijven,” zeide ik. „Verder heb ik nog niet er over gedacht.”

„Kom dan maar hier wonen!” zei de zoon. „Ik zal uw naam morgen in het introductie-boek schrijven in de Sociëteit—en ge zult spoedig zien hoe prettig het leven hier is!”

„Ik zal me bedenken,” zeide ik;—nu de andere uit de kamer was, begon ik hoe langer hoe meer naar Dora te verlangen;—„ik zal misschien morgen, naar Den Haag gaan, om iemand te spreken, en dan dadelik terugkomen en blijven tot alles hier in orde is, in elk geval!”

„Hé!” riep de zoon; „kent ge onze neef, jhr. Vlaasbaard?”

„Neen!” riep ik, en dat was een kleine onwaarheid! De eerste welke ik die avond vertelde!

subscriber

Want Vlasbaard is een jonge kwast, die een boel geld heeft en geabonneerd is voor de stalles d'orchestre en die daar altijd zit naar de koristen en balletmeisjes te gluren door zijn grote kijker, en op zekere avond had hij Dora, op weg naar huis, ruw aangesproken, terwijl ze aan de hoek van de straat op mij stond te wachten en ik had gedreigd hem het lelike bleke gezicht stuk te slaan,—en dat zou ik ook gedaan hebben, als hij niet dadelik de plaat gepoetst had,—en toen zij Dora, die beefde als een riet,—dat ik een held was,—en zij liep met mij een straatje om, ter beloning, eer we naar huis gingen,—en de drommel zal die vent halen, als hij mij ooit in handen valt!—En ik dacht weer aan die avond, en snakke weer naar Dora en haar lieve blauwe ogen! Tot mijn ongeluk echter kon ik niet dadelik in de trein stappen en wegrijden!

Een half uur later zag ik in, hoe gelukkig dat eigenlijk was, en hoe deugdzaam het spreekwoord is: „verzint eer gij begint!” Want wij stonden van tafel op en gingen bij de dames tee drinken (de koffie hadden we pas op!)

Na de tee ging mejefvrouw Adèle, op verzoek van haar papa en mama, na enig tegenstribbelen aan de piano, en ik stond achter haar, sloeg de bladen om, terwijl zij met een hemelse stem zong—en op eens tegen mij ontdooide, toen ik liet merken, dat ik een kenner was,—en niet van laffe Franse romances hield, maar van degelijke Duitse muziek. En zij zong en speelde en ik sloeg de bladen om—als ik niet verblind raakte door schitterende vingertjes en die blanke hals—en na verloop van een uur — was Dora weer vergeten—en ik zou in staat geweest zijn die zingende engel een deklaratie te doen en mijn onmetelik vermogen voor haar voeten neder te leggen;—maar, dat kon op het oogenblik niet!—

En toen zij gedaan had, en ik mama zag zitten gapen op de

kanapee,—begreep ik dat het tijd was om heen te gaan, en nam afscheid en gaf de knecht een ruime fooi en ging weder naar het Rondeel en naar bed; want de gebeurtenissen van die dag hadden me vermoeid en verwaard—en ik droomde de hele nacht van Dora, die toch niet meer Dora was, maar Adèle Schraap,—en dat ik zat klarinet te blazen aan tafel, en dat ik daarmede niet uitscheiden kon,—en dat de oude Schraap mij muziekpapieren in plaats van bankpapier gaf,—en ik geraakte pas 's morgens rustig in slaap en werd eerst wakker, toen de knecht aan de deur tikte en „de barbier voor mijnheer!” aankondigde....

„Laat de knevel staan!” zeide ik tot hem en verzonk in diep gepeins over 't geen mij overkomen was en wat me te doen stond.

III.

—Ik ben nog acht dagen na het diné bij Schraap, Grijp en Co. in Amsterdam gebleven. Die acht dagen behoren tot de gelukkigste van mijn leven;—hoewel ze niet geheel van zorgen ontbloot waren. Maar het waren zorgen van een andere en meestal aangenamer aard, dan ik tot dusver gekend had.

Ten eerste moet ik alles aanschaffen, wat mij in mijn nieuwe stand betaamde, waaronder natuurlijk een knecht in livrei,—met ekipage wilde ik wachten tot ik mijne woning in Amsterdam in orde had, en mijn zaken in Den Haag geregeld waren, en mijn vermogen behoorlik belegd was.

Die zaken in Den Haag baarden me de meeste zorg: ik moest daarheen gaan en mijn boeltje pakken en mijn kamerhuur betalen;—de meeste dingen, die mij daár toebehoorden, hadden weinig waarde; maar er was nog een zwarte silhouëtte mijner moeder,—die wilde ik absoluut hebben, en in een prachtige gouden lijst laten zetten en op mijn slaapkamer hangen,—en daar waren nog een paar bretels, door Dora geborduurd,—dic zou ik nog bewaren, als een herinnering aan haar, tussen wie en mij de Voorzienigheid nu zulk een kloof geopend had, dat ik de moed niet had er over heen te springen.

Dat was eigenlik de zaak, die mij het meest hinderde—voor haar natuurlijk;—want sedert ik in de grote wereld was gekomen bij Schraap, en zijn dochter ontmoet had, en andere echte dames,—was mij de onmogelijkheid duidelijk geworden van ooit in het huwelijk te treden met iemand uit Dora's stand. Dat zou ook niet wenselik zijn voor haar! daarvan was ik overtuigd. Zij zou er zich niet in schikken kunnen. Hoe zou zij de hele dag op een kanapee kunnen zitten, met een borduurwerkje, of een Frans boek (zij kende niet eens een woord Frans!) zoals alle dames doen! Hoe zou zij er toe komen haar gemene broertjes en zusjes

niet meer te wassen en te kammen en hun kousen te mazen,— en voor de pot te zorgen en de bedden op te maken—en met èèn woord alles in huis te doen? En—al kon zij zich schikken in de veranderde omstandigheden, mocht ik dan egoïst wezen en de arme ouders van hun grootste steun, de uitnemende dochter (want uitnemend is zij) beroven? Zou ik hun de scheiding van haar met geld kunnen vergoeden? Neen, dat zeker niet! “Dora is een schat in huis!” zeide dikwels hare moeder,—en Dora had steeds plechtig beloofd, als wij ooit trouwden, toch altijd haar moeder in de huishouding te komen helpen, tot haar zuster Anna Maria groot genoeg zou zijn haar te vervangen.—En Anna Maria was nu acht jaren oud!—Wel, als ik me boven alle wereldse beschouwingen wilde verheffen, (wat ik echter niet mocht doen!) dan zou ik moeten beginnen met Dora tot een meinedige te maken;— en ik wilde me liever zelven opofferen dan dit doen! Want dat zij, eenmaal de weledelgeborene mevrouw Snor geworden, ooit er aandenken kon die lage, diep verachtelijke diensten bij haar ouders te verrichten, was onmogelijk. Zij moest, volgens de plicht ener vrouw, en de voorschriften onzer gewijzigde grondwet, haar man volgen:—ik kon haar wel tot mij opheffen; de natuurwetten verboden, dat ik tot haar nederdaalde! Zij zou van haar familie gescheiden worden, niet slechts door de afstand tussen Den Haag en Amsterdam, maar door de oneindig grotere afstand der wederzijdse positie in de maatschappij. Hoe zou ik ooit mijn schoonvader, de ivoordraaier (met zijn zwarte handen) aan mijn feestelijke dis kunnen nodigen? Zou Dora zelve geheel met haar familie willen breken? Aangenomen, dat ik arm gebleven ware, en dat ik gezegd had: “Dora, ik wil niets meer van uw geachte familie weten!” dan zou Dora me zeker bedankt hebben. En als zij nu haar toestemming tot zo iets gaf,—dan zou ik haar omgekocht hebben,—èn daar bedankte ik voor! Neen! om mij zelven wilde ik bemind worden,—door een meisje—dat— — maar Dora zou zich niet laten omkopen, dit wist ik ook wel, en ik was het aan mijnzelfen verschuldigd mij niet aan de vernedering van een weigering te onderwerpen. Ja! een mens, zoals ik nu geworden was, heeft ook plichten tegenover zichzelf en de maatschappij;—ik moest ze vervullen, hoe pijnlijk me dat ook viel,—en haar, hoe eerder hoe liever doen weten, dat ik haar welke opoffering het mij ook kostte, haar vrijheid wedergaf, alsmede de vijf gulden mij door haar geleend. De bretels wilde ik tot een aandenken houden, Dat was nu beslist.

De mensen praten er van, dat het dikwerf zo heel moeielik is tot een besluit te komen. De meeste mensen echter zijn spoediger dan zij bekennen willen tot iets besloten;—maar het moeielike is het eenmaal beslotene ten uitvoer te brengen;— en omdat men dat zelf gevoelt, en wel weetende wat men te doen heeft, er toch niet toe komen kan, verkiest, men liever daaromtrent nog een onzekerheid voor te wenden, die eigenlijk foppage is.

— 70 —

— 'age = van Romaanse afkomst — niet zuiver
Hollands — Frans —

Deze uitdrukking wordt dikwels gebruikt met
niet Hollandsen oorsprong

MB

konink

MB

bedrog

alleen
spraak

Deze opmerking heb ik weder aan het toneel te danken! Als de held een monoloog houdt van een half uur lang,—dan weten we best, waarop dat uitloopen zal! Hij verpraat maar de tijd, tot de omstandigheden hem dwingen,—of de gelegenheid gunstig is,—om te handelen. Dat is precies de rol van de mensen in de wereld ook!

En ik beken, dat ik die rol ook volle acht dagen tegenover mij zelf speelde! Ik zei tot mij ~~zelf~~ dat ik tot geen besluit komen kon, omdat ik aarzelde hoe mijn besluit uit te voeren! Dat heb ik later ingezien.

Eindelijk echter moest het zover komen. De 15de van de maand was haast daar, en als ik mijn kamer in Den Haag niet vòòr die dag opzeide, zou ik ze nog een maand moeten inhuren, en dat behoefde toch niet,—en er moest ook een einde aan de zaak komen;—dan kon ik naar Amsterdam terugkeren — en verder, zonder èèn zorg in de wereld, het leven genieten!

Ik beval dus mijn knecht dadelijk na het ontbijt drie koffers met kleren in te pakken, daar ik voor twee dagen naar Den Haag ging, en reed naar het station met Bram op de bok. Het spreekt vanzelf dat ik hem medenam: ik eerste, hij derde klasse, met order om bij elk station aan het portier te komen vragen, of ik iets van hem nodig had.

Wij kwamen te 's Hage aan, waar ik met hartkloppingen uit de trein steeg. Ik wenste niet door vroegere kennissen overvallen te worden: ik wilde niemand onbeleefd behandelen; zo iets ligt niet in mijn aard;—maar ik kon niet meer met de pauke intiem zijn:—mijne gemeenschap met de Turkse trom was uit:—die vent was me nog drie kwartjes schuldig: die zou ik hem schenken—en daarmede basta! De zorg die ik genomen had, om niet herkend te worden, was echter overbodig: ik keek benauwd rond door het dubbele lorgnon, dat ik op mijn neus geknepen hield, ik streek mijn aankomende blonde knevel op;—er was geen mens te zien, die mij kende: ik was in èèn ogenblik omgeven door gediensstige kruiers, die voor mijn bagage zorgden—en mij in een vigilante werpende, reed ik rechtstreeks naar het Hôtel Paulez.

Dit was niet voorzichtig! Het was te dicht bij de opera. Ik liep gevaar van telkens als ik de deur uit- of inging, de een of ander mijner vroegere medewerkers in het orkest tegen het lijf te lopen;—en ik besloot dus, mij tot de avond schuil te houden. Als men speelde, was ik tamelijk veilig;—Ik wierp me dus op een kanapee op mijn kamer, hield me alsof ik zeer vermoeid was, en vroeg de knecht wat men die avond in de opera gaf. Martha. Daar speelde ook Dora in: als Engelse boerin, met een rood keurslijffe en een heel koket boezelaartje; Ik zou haar niet zien;—wie blies nu 2de klarinet? Waagde die vent het ooit naar haar te kijken? Als hij dat deed—Bah! Daar moest een einde aankomen. Ik zou haar schrijven en daarmede uit!

Dat was een lastig werk! Het kostte me al de tijd, behalve

WB.

Graveschap
s Hage.
Den Haag

1 kwartje
= 3 d.

subbelty = 2

het anderhalf uur dat ik nodig had om toilet te maken voor de table d'hôte, tussen halféén en halfvijf uur. Maar in die tijd was de brief klaar en op de post gedaan; — franko — Ik had er eerst aan gedacht hem door Bram, in zijn livrei, te laten bezorgen; — maar vond, bij nader overleg, beter dat niet te doen. Die vuurdraaier en zijn vrouw zouden hem wellicht alles verteld hebben! En hoewel ik me voor niets behoefde te schamen — verkoos ik dit precies niet!

letterwiel
elke Nu dan, ik schreef de brief — met behulp van het nuttige werk van Claudius, de Brievesteller, of zo iets, dat ik me reeds in Amsterdam aangeschaft had, om hulp bij de hand te hebben bij iedere gelegenheid, en uit de volzinnen hier en daar uit dat boek geput, schreef ik als volgt:

“Mejuffrouw en zeer geachte Vriendin!

“Onveranderlik blijven de gevoelens van diepe eerbied en volmaakte onderscheiding waarmede het u behaagd heeft mij te bezielen, en die ik tot in het graf (met de hoop op een beter leven hiernamaals), mede zal nemen als de dierbaarste herinneringen aan dit ondermaanse zo zorgrijke leven.” (In het boek stond “kommervol”; maar boven kommer was ik nu verheven, en waar wilde ik vooral blijven,) “Deze regels zijn dienende om u op een zeer gewichtige en voor mij hoogst aangename tijding voor te bereiden. Gelieve aan dezelve uw meest vererende attentie te schenken, als per ommezijde.”

“Ik heb namelijk, mejuffrouw, zeer geachte vriendin, mij altijd tot iets beters geboren gevoeld dan tot 2de klarinet in het orkest, en mijn door UEd. zo dikwerf nooit volprezene schranderdheid heeft mij eindelijk een positie in de maatschappij verschaft, waarover gij u evenzeer verheugen zou als ik, daar ze met ruimte van wereldse middelen gezegend is, waardoor ik niet meer 2de klarinet blijf, maar een ander mens ben geworden, — wezenlik bezitter van een vermogen, zoals men slechts zeiden elders dan op het toneel ziet.

„Het zou mijn geluk volmaken als ik UEd, vragen durfde, mijn naam te dragen en mijn vermogen met mij te delen; — maar ik mag dat niet meer van u vergen. Ik ken uw belangeloosheid: gij zoudt het versmaden de echtgenoot van een man te worden, die niet meer in de kring der uwen te huis behoort, — die gewichtige plichten tegenover de maatschappij te vervullen heeft, en die, — permitteer me, zeer geachte mejuffrouw en vriendin, het woord, — te hoogmoedig is, en boven de behoefte verheven, om enig offer van wie ook te vergen.

„Het gevoel van mijn plicht te hebben gedaan, en een buitenlandse of andere reis, zal me troosten voor de onverbidde-lijke scheiding van u, mejuffrouw, van wie en van derzelfer

geachte ouders, ik de eer heb te zijn met de meeste onderscheiding, de onveranderlike vriend,

Janus Snor,

„P. S. Ingesloten de geringe kleinigheid, UEd. van mij nog toekomende, ter likwidering onzer nog lopende rekening.” (Ik legde een briefje van tien gulden in de brief.) De bretels zal ik altijd blijven dragen! Draag ook, lieve Dora,” (ik had dat lieve Dora willen vermijden; maar 't was me zo uit de pen gevloeid,—en doorhalen wilde ik 't niet) „de oorbellen, die ik u morgen toezenden zal, steeds ter herinnering aan

Uw gewezen

Janus.”

Zal ik bekennen, dat ik die brief met een bloedend hart weg zond? Waarom niet? Ja! Het deed me leed van haar te scheiden. Toen de brief op de post was, gevoelde ik me, in plaats van verlicht, zeer bezwaard en ongelukkig. In weerwil van al mijn geld, was ik heel alleen in de wereld,—dat is in Den Haag;—ik dacht aan Amsterdam—aan de familie Schraap en dit gaf me enige troost: in de vader en de zoon had ik een paar trouwe vrienden;—in de moeder een wijze raadgeefster,—in de dochter? Ja! Hoe die over me dacht, wist ik niet! ik wist eigenlijk voor het ogenblik niet, hoe ik over haar dacht. Als Dora Adèle geheten had, en de dochter was geweest van makelaar in plaats van het kind te zijn van een gemene ivoor-draaier!! Ja dan! Maar niets is volmaakt in de wereld! Niets! En in deze droefgeestige stemming ging ik aan tafel. Ja, ik, Janus Snor, bezitter van meer dan anderhalve ton, was droefgeestig en diep ongelukkig,—reeds eer de maand om was!

Aan tafel bestelde ik eene fles van de duurste wijn op de kaart. Ik dronk glas op glas, zonder vroliker te worden:—ik at de kostbare spijzen zonder ze te proeven. Ik maakte deel uit van het fatsoenlijkste personeel, dat men verlangen kon; ik werd op mijn wenken bediend,—en toch—het was me alsof ik in iedere blinkende lepel Dora's bedroefd gezichtje zag,—alsof de dampende droppels, die aan de deksels der schotels kleefden, tranen uit hare blauwe ogen waren,—alsof de vruchten op het plateau in het midden van de tafel met bloemen versierd waren van de krans, ontroofd aan hare bruine lokken,—alsof het haar hartje was, dat ik ongevoelig schildde, in plaats van een appel,.... ik ledigde de fles en ging weg—alweer naar mijn kamer! Kon ik haar slechts nog eenmaal zien en haar zeggen—bah! Ik mocht niet zwak wezen. Ik schelde, liet mij een halve fles Champagne geven,—dronk die leeg en ging toen, daar het donker was geworden, onbevreesd uit. Ik was me zelven weder in zover meester, dat ik verlangde alles

in Den Haag afgedaan te hebben en weer te vertrekken;—jadedelijk, de volgende avond, op zijn laatst!....

Ik haastte me naar mijn vorige woning. Ik sprak alleen voor zover nodig was, tot de huisjuffrouw. Ik schonk haar mijn twee stoelen en de oude latafel en gaf Piet (boven en behalve de hem toegedachte daalder) al mijn oude kleren en het linen goed. Die mensen waren dankbaar! Dat deed me goed! Ik stak het potret mijner moeder (waarom leefde die goede vrouw niet meer?) op zak, en had de zwakheid meer dan een half uur het beeldje van Dora te staan aangapen en daarbij als een gek te mijmeren,—en half angstig half berouwvol aan mijn pas afgezonden brief te denken. Het was halfnegen toen ik voor-goed het huis verliet.... Ik slenterde weder doelloos over straat,—en een verlangen, dat ik niet overwinnen kon, om Dora nog éénmaal te zien, maakte zich van mij meester. Zij behoefde me niet te herkennen! De wijn gaf me moed. Zonder me een ogenblik te bedenken, liep ik naar het logement, hulde mij in een mantel, liet Bram vragen, of de loge grillé—links—onbezet was,—betaalde, ik weet niet meer hoeveel om ze voor die avond alleen te hebben, en ging, met de hoed diep in de ogen, in de hoek zetten, van waar ik haar zien kon zonder zelf ontdekt te worden.—Dat was een domme, zeer domme streek van me!—ik schaam me niet dat te bekennen! Ik werd er ook behoorlijk voor gestraft!

het.

IV

Volgens mijn belofte, mijnheer Smits, neem ik, J. Snor, Jzn., student in de Heilige Godgeleerdheid te Leidrecht, hier de pen op, om mede te delen hetgeen mijn oom verder die avond, in de komedie, alsmede elders, overkomen is, daar deszelfs dagboek hieromtrent zo onduidelijk gesteld en ellendig geschreven is, dat het voor de meeste lezers onverstaanbaar zou zijn. Ja! De waardige overledene miste de zegeningen van een wetenschappelijke opvoeding zelfs de eenvoudigste regel der logika, zonder welke het stellen tot een onmogelijkheid behoort, waren hem ten enenmale onbekend, en van de bespiegelende wijsbegeerte, welke (in verband met het positieve christendom) emollit mores etc. had hij zeker nooit iets gehoord.

sten it
mores

Over deszelfs overige gebreken en deugden zal ik niet dit weiden,—immers, nemo mortalium omnibus horis sapit! Dezelve, zullen ook genoegzaam blijken en ter heilzame waarschuwing, of tot opbeurend voorbeeld strekken, uit de beschrijving zijner handelingen. Eer ik deze nu met die nauwgezette waarheidsliefde afschilder, welke de aanstaande Evangeliedienaar betaamt, en tevens met die zachtheid van oordeel, welke de meer ontwikkelde mens tegenover de minder bevoorrechte in acht moet nemen, vergun me u enige, wellicht, niet geheel on-

belangrijke en onstichtelijke gedachten mede te delen, ex imo-
pectore, zo te zeggen, en bij mij opgekomen, terwijl ik over-
woog aan welke gevaren de zwakke sterveling (die gene hogere
ontwikkeling genoten heeft) bloedgesteld is, als hij door de
grillige luimen der geluksgodin zich op eens ziet opgeheven uit
de diepste armoede en geplaatst wordt op het hoogste toppunt
van werelds geluk en overvloed; ik beijver me zo kort moge-
lik in mijn vertoog te zijn:

Ten eerste: — — —

Hier ziet de Oude Heer Smits zich tot zijn diep
leedwezen genoodzaakt, wegens gebrek aan
plaats, de eerstvolgend 23 bladzijden van de geleerde en ijverige
jonge theologant weg te laten. Na zijn verhandeling ten einde
gebracht te hebben, gaat hij voort:

Mijn oom was dus die avond in de opera gegaan,—de tem-
pel der ondeugd, aan welks verpestend dampkring hij, helaas,
maar al te zeer gewoon was geworden, gelijk de christelijke
lezer wel opgemerkt zal hebben.

Daar zat hij nu, volgens zijn eigen woorden, niet te luisteren
naar de muziek (hij had alleen opgemerkt, dat de 2de klarinet
telkens in de war was en zeer slecht voldeed), noch naar iets
te kijken, dan naar het toneel, waarop hij spoedig zou zien op-
treeden het ongelukkige meisje, ~~hetwelk~~ ^{dat} door ~~deszelfs~~ ^{haar} onwetend
oudrenpaar reeds zo vroeg, uit vuig winstbejag aan de Satan
was toegewijd.

Zeer zwak was het van mijn oom, die zo onlangs gezegend
was geworden met de middelen om goed en kwaad te onder-
scheid, verder aan haar te hechten; maar men valle hem niet
hard! Hij was bezig met de ijdelheden dezer wereld te breken,
en hoe zwaarder de strijd, hoe grooter ook de overwinning!

latha. Binnenkort dan ontwaarde ook mijn oom, bij de voorstelling
van hetgeen hij „het welbekende toneel van de markt te Rich-
mond” noemt, het voorwerp zijner „toenmalige aanbidding;”—
dit zijn ook zijn woorden;—de heiligschennis in die uitdrukking
begreep de onwetende niet! „Aanbidding!”—en dat van een
medeschepsel—van een kind der zonde en des doods!

Daar mejuffrouw Tobbing (dit is de famielienaam van haar,
die mijn oom nooit anders dan Dora heet), echter te veel naar
achteren stond op het toneel, was mijn oom genootzaakt zich
voorover te buigen in zijn loge, teneinde haar te zien, en daar hij
hij een tijdlang aldus zat, vergetende dat hij zich zodoende aan de
ogen van velen in het orkest, vlak onder hem, blootstelde,
werd hij ook spoedig door deze en gene herkend en werd hij
biezonder onaangenaam verrast, toen hij een ogenblik eer hij zich
in zijn hoek terugtrok, een blik in het orkest wierp en het sta-
rende gezicht van de Pauke ontmoette, die zijn tong in de
wang stak en mijn waardige bloedverwant heel gemeenzaam
toeknikte.

woorden op,—hoewel mijn arme oom dat zelf niet bekent,—dat hij zich hier weder een vrijheid gepermitteerd had van dezelfde *Censuur* laakbare aard als de zoeven vermelde.

Overigens bevond zich mijn waardige bloedverwant in de grootste verlegenheid. Hij kon zich deze ontvangst niet verklaren na de brief, welke hij geschreven had;—hij bezweek onder de betovering van het oogenblik!—hij zeide slechts:

„Zodra wij te huis zijn, zal ik alles uitleggen!” en bekent verder met haar naar de ouderlike woning gewandeld te zijn, deels zwijgende, deels onder het uiten, of het aanhoren van dat lichtzinnig en nietsbetekenend gebabbel, hetwelk onverstandige verliefden op zulk een hoge prijs stellen.

De woning van de ivoordraaier was geëvenredigd aan deszelfs nederige, maar nuttige stand in onze maatschappij. Naast de werkplaats van een kleine keuken en tegenover dit vertrek, een grote kamer, met bedsteden in de muur, waarin de jeugdige leden van de achtenswaardige, maar nederige familie Tobbing lagen te slapen, terwijl de vader met de moeder en de oudste zoon bij een withouten tafel zaten, waarop de koffiekant met de kommetjes, alsmede het broodbakje gereed stonden. *was in proportie met*

Toen mejuffrouw Dora met mijn oom in de kamer trad, sprong haar vader van de stoel op, nam de pijp uit de mond en het petje achter op het hoofd schuivende, riep hij uit:

„Wat drommel! Ben jij daar, kom, jongen, ik ben er blijde om! ga zitten en neem plaats!”

Deze gemeenzaamheid na al hetgeen gebeurd was, maakte mijn arme oom hoe langer hoe meer verlegen,—wat niet verminderde toen ook de moeder hem een dikke boterham toeschoof, en haar dochter, als gewoonlijk, naast hem plaats nam, na zich van haar mantel ontdaan te hebben, en vleidend smeekte:

„Toe, Janus, houd nu woord! Vertel maar alles!”

Mijn oom was zodanig van zijn stuk geraakt, dat hij niets beters wist te doen (en dit noemt hij een blijk van die tegenwoordigheid van geest, waarop hij steeds trots was), dan te veinzen verbazende honger te hebben en, grote happen uit de boterham nemende, alsof hij die gehele dag niets gegeten had, te zeggen:

„Laat me nu eerst wat gebruiken—dan zal ik vertellen!”

De gehele familie staarde hem in sprakeloze verbazing aan, terwijl hij eerst één boterham verslond, dan een kommetje koffie ledigde, en weer een tweede boterham greep—en recht voor zich uit staarde (ten einde mejuffrouw Tobbing niet te zien en zich te kunnen vermannen) het toch ontzettend benauwd had, omdat hij de zware reisjas dichtgeknoopt had over zijn prachtig vest en zijn gouden ketting en die nu niet durfde opendoen. De stilte was pijnlijk en werd slechts afgebroken door het krampachtige happen van mijn oom in de derde dikke boterham, die hij, na het dinee in zijn hotel, nauweliks meer door de keel kon krijgen.

wijten = ~~wacht~~ Het is aan u te wijten dat ik te laat kwam.

danke = het is aan u te danken dat ik door het werk gekomen ben.

toeschrijven = het is aan u toe te schrijven dat

} danke weten = bring thanks.

Eindelijk zei de vader, zijn petje nog meer achterover op het hoofd schuivende:

„Ik dacht niet je hedenavond te zien, Snor, na die brief.”

„Ik ook niet!” stamelde oom met de mond vol brood en half stikkende bij een slokje koffie, dat de verkeerde kant gegaan was.

„Welke brief?” vroeg de dochter.

„O,” zei de moeder, „een half uur nadat ge van huis waart, is er een brief voor u gekomen—over de post,—en vader zei, dat het Snors hand was:—wacht eens, daar is hij!” en de moeder nam de brief uit de latafel en gaf hem aan mejuffrouw Tobbing. Mijn oom begreep nu waaraan hij het vriendelijke onthaal te danken had. Niemand kende de inhoud van die brief.

„Lees hem nu niet!” riep hij; „ik zal nu alles geregeld vertellen!”

Maar het was te laat,—gelukkig! Want wie kan de gevolgen van één zwak ogenblik berekenen?

„Nee, nee!” riep mejuffrouw Dora, „ik heb nu al lang genoeg gewacht!” en zij rukte de brief open.

Het eerste wat zij zag, was het papiertje van tien gulden dat op tafel er uit fladderde.

„Is dat al voor de huishouding?” riep de impertinente broeder, een kleermakersleerling.

Maar Dora was begonnen met de brief te lezen, terwijl mijn oom haar doodsbleek bleef aanstaren, met open mond en met een brok van de boterham nog in de hand.

„Ik zal,” zegt mijn oom in zijn dagboek, „dit ogenblik nooit, nee, nooit vergeten! Eerst schitterde haar ogen van blijdschap en innige vreugde, toen zij de brief openrukte en zich over het licht heen boog om hem te lezen,—dan zag ik een verbaasde, vragende, ongelovige uitdrukking in haar blikken,—iets verwards, alsof zij zag en niet zag, en las en niet las,—en dan iets pijnliks en straks, terwijl zij hoe langer zo bleker werd, tot zij eindelijk, zonder één woord te spreken, haar ogen op mijn gezicht vestigde,—en met de open brief in de hand, met een gelaat als wit papier, op een stoel naast haar moeder nederzeeg. Ik gevoelde me toen als een moordenaar; ik had hoop, dat de vader me meteen zou doodslaan;—dan was het uit geweest.”

Hetgeen op deze ongodsdienstige wens van mijn oom volgt, is zo onduidelik, dat ik het met moeite ontcijferd heb. Het komt op het volgende neder: De vader (wij schenken hem ons christelijke vergiffenis, wegens ~~dezen~~ onwetendheid) beging de onkiesheid van, zonder „met uw verlof!” te zeggen, of „met permissie!” of iets van die aard, de brief op te grijpen, zodra hij zag hoe zijn dochter ontstelde,—en het schrijven te lezen, zich telkens achter het oor krabbende, als hij een regel overlezen moest, en eindigende met zijn pijp op de grond stuk te smijten en een vloek te laten horen, welke ik niet de zonde zal begaan van hier op te tekenen.

Daarop greep hij mijn oom bij de arm, wees hem het gekreukelde schrijven en vroeg hem, of het waar was.

De onzachte aanraking van de ruwe handwerksman wekte mijn oom op uit zijn versuft staren op het bleke gelaat zijner vroegere beminde.

Hij sprong van de stoel op, rukte zich los, herinnerde zich de plichten die hij jegens zichzelf en de maatschappij te vervullen had en zei heldhaftig:

„Ja! het is waar! Ik ben op dit ogenblik kapitalist!”

Zijn jas was losgegaan;—hij zag aller ogen op zijn vest en zijn ketting en de diamanten knopen in zijn batisten overhemd gevestigd; hij was weder sterk en voegde er bij, terwijl hij zich oprichtte;

„Het is waar! ik ga heen—naar andere sferen! De plicht gebiedt;—ik gehoorzaam met een bloedend hart! Vaartwel!” En hij vloog naar de deur, in zoveel haast, dat hij zijn reispet vergeten had. Terwijl men hem nog verstomd naakte, keerde hij zich om, greep de pet van de stoel op en was haast weder de deur uit, toen de moeder hem nog toeriep:

„Ge vergeet nog iets anders!” En het muntbiljetje van de tafel opnemende, SMEET ZIJ HET HEM IN HET GEZICHT!

Dat heeft men er van als men met gemene mensen te doen heeft!—Mijn arme oom bedacht dat later;—hij vloog nu naar zijn logement, alleen denkende aan mejuffrouw Dora Tobbing, die naar zijn beschrijving, in een min of meer theatrale, of gemaakte houding, met het gezicht in de bevende handen verborgen, was blijven zitten. Mijn oom voegt er bij, dat hij haar hardop hoorde snikken;—maar daar hecht ik niet aan, omdat die theater-mensen dat leren, als een voornaam punt van hun goddeloos ambacht.

V.

—Drie maanden zijn voorbijgegaan sedert ik de residentie voorgoed verliet. Ik ben eindelijk tot rust gekomen;—ik overzie mijn positie, evengoed als de orkestmeester zijn personeel op het ogenblik, dat de ouverture beginnen zal. Evenals hij, heb ik de directeur-staf in handen;—ik ben een benijdenswaardig mens!

Dat zeg ik mij zelve dagelijks. Vooral als ik 's morgens aan de ontbijttafel zit de couranten gelezen heb van 't begin tot 't einde;—en volstrekt niet weet hoe de tijd door te brengen tot etenstijd. Men kan toch niet de hele dag rondrijden! Men kan toch niet elke dag de winkels aflopen,—vooral wanneer men niets meer nodig heeft.

Meer dan twee uren vóór tafel in de sociëteit zitten, is ook ^{als} vervelend;—en de dieren in Artis zijn over het algemeen niet amusanter dan de mensen;—ik heb ook opgemerkt dat deze

Natura Artis Magistra ← — 79 — → dieren tuin.

laatste er evenzeer op gesteld zijn goed gevoed te worden. Ik meen de mensen uit de hogere klassen der maatschappij, waartoe ik nu behoor. En dat is een ijselik plezierige gewaarwording; Ofschoon ik me er niet geheel en al bij te huis ^{schraap} gevoel.

Alleen bij de familie Schraap ben ik, zo te zeggen, als kind in huis—ofschoon ik ontdekt heb dat zij lang niet tot de hoogste klasse behoren;—de jonge Champignon, die een kroontje boven zijn naam op zijn visite-kaartje heeft en een echte Jonkheer is, zei me onlangs, dat de Schraaps eigenlijk parvenus zijn;—dat is mensen, die zo eigenlijk door ploegen en zwoegen er bovenop zijn gegomen, wat zeer verachtelijk is in de grote wereld. Zo iets kan men mij niet wijten.

Maar het is een heel plezierig huis, dat is zeker, en de dochter blijft me uitmuntend bevallen, en als ik overtuigd was dat ik gene betere partij zou kunnen doen, zou ik haar wellicht tot mijn vrouw nemen. Want een vrouw moet ik, helaas, hebben;—nu die malte geschiedenis met de arme Dora geheel uit is, voel ik me zo alleen in de wereld! Ik ben toch blijde dat ik haar lot heb kunnen verzachten! Het arme kind! ik geloof wezenlijk dat zij veel van me hield! eigenlijk veel meer dan Adèle Schraap;—want van die weet ik niet of zij wel van me houdt of niet. De dames uit onze stand zijn altijd even vriendelijk jegens iedereen,—en ik weet ook niet precies hoe ik het aanleggen moet daarachter te komen, zonder mij bepaaldelijk te compromitteren,—en in mijn positie wil ik dat niet doen.

De les, welke ik gehad heb met Dora, genoeg om mij in het vervolg voorzichtig te maken! Zij zal nu wel niet meer aan mij denken! Ik denk ook niet meer aan haar. Het heeft me hoofdbrekens genoeg gekost, hoe haar het gemis van al hetgeen ik haar had willen schenken enigszins te vergoeden; Dat heb ik nogal slim aangelegd!

De jonge Schraap is daarin mijn werktuig geweest. Het is een trots gevoel zo iemand geheel tot zijn dienst te hebben.

„Schraap,” zei ik op zekere morgen tot hem, (zo wat een maand na mijn terugkomst uit Den Haag.) „Je moet me een plezier doen. Je weet dat ik de opera veel bezocht in Den Haag.—Daaraan is ^{connected} geattacheerd een arm meisje, waarvoor ik me interesseer, omdat haar vader me vroeger gediend heeft” (dat was waar; hij had immers mijn klarinet gerepareerd), „en ik wilde haar helpen wat voor de huishouding te zorgen. Gij moest dus aan de toneeldirekteur schrijven, dat zekere hooggeplaatste persoon belang stelt in de koriste Dora Tobbing, dat die niet bekend wil worden, maar u fondsen gegeven heeft om haar traktement te verdubbelen;—en dat zij op die wijze het geld ontvangen moet;—en dat de zaak geheim moet blijven,—hoor je!—en het meisje zelf er niets van weten. Hij kan haar gemakkelijk in een hogere klasse plaatsen, en zij zal niets vermoeden.”

de andere dag = onlangs - 80 - fout vinden = fitten
(not the other day)

Schraap kneep het een oog dicht en floot eventjes, toen ik hem dit zeide; daar hij echter een heel fijn beschaafd jongmens is, deed hij me geen indiskrete vragen, maar knipoogde een paar maal en zeide me acht dagen later, dat het zaakje in Den Haag klaar was—en vroeg me toen alleen, of ze blond of bruin was? Maar ik richtte me open verpletterde hem met een blik, zonder een woord te spreken. Dora is nu een goede partij voor iemand uit haar stand, Zij zal wel spoedig trouwen. Ik wilde dat zij getrouwd was!—neen dat niet—maar genoeg daarvan!

Het is heel naar, maar enige weken geleden, had ik me weer haast wijs gemaakt, dat ik haar had kunnen trouwen zonder een mésalliance te doen, zoals men dat heet.

*degrading
match*
Dat kwam op de volgende wijze. Daar was een konsert in Felix en toevallig kwam ik te zitten naast zekere mijnheer Van Langhorst en zijn vrouw. Ik had hen ontmoet—ééns bij de Schraaps,—deze zijn hun bankiers,—en de jonge Schraap zegt, dat het „grote lui” zijn en ik sprak hen dus dadelik aan. Die Langhorst is nu een rare vent, zowat kortaf en hoog, en toch niet stijf,—maar met een heel vreemd gezicht en een soort van glimlach om de mond, die ’n mens verlegen maakt,—maar die vergoed wordt door een vriendelijke blik in ’t oog, welke zijn spotlust schijnt te bedwingen, terwijl hij een wonderlik wijze van praten heeft—die ik niet beschrijven kan, maar zowat heeft van voor de gek houden met gevoel,—of zo iets. Het herinnert mij altijd aan room, met veel suiker en peper er op!

Zijn vrouw daarentegen is zeer vriendelik in ’t spreken en bijzonder schoon en ik knoopte dadelik het gesprek met haar aan, en was blijde toen de muziek begon, omdat het toch niet vloten wilde.

Toen waren wij alle drie geheel oor.

Na afloop der symfonie, die heel mooi gespeeld werd, kon ik mijn hart lucht geven, en ik merkte dat mijnheer Van Langhorst en zijn vrouw veel kennis van muziek hadden. Zo bleven we dan aan ’t praten, tot een zangeres optrad,—ijselik opgeschikt en die zich de airs gaf van een toneelprinses. Zij zong heel goed, maar het was een Hollandse en ik had al gemerkt, dat het in de grote wereld zaak is niets te roemen, dat niet uitheems is, en om een blijk te geven van mijn voornaamheid, ben ik gaan zitten gapen, en heb ik natuurlijk op haar gescholden.

foreign
Tot mijn verwondering ging dat niet op.

„Het is een zeer verdienstelijke vrouw,” zei Langhorst. „Zij is heel van onderen af begonnen;—zij zingt voortreffelik, en geeft uitnemend onderwijs. Ik ken haar heel goed.”

„Hi, hi”, lachte ik. „Gij mensen kennen, die de kost moeten verdienen met zingen en les te geven!

„Mijne vrouw heeft ook eens muzikles gegeven voor de kost,” hernam de heer Van Langhorst, en ik zag zijn vrouw lachen en blozen tegelijk; ik dacht dat ik door de grond zou zinken.

Gelukkig begon men dadelik weer met de muziek en zodra het stuk gedaan was, haastte ik me weg te komen, in een hoek waar ik verder de hele avond zat te mijmeren.—Heel dwaas! want ik zei tegen me zelve, dat als die Langhorst zo'n muziekmeesteres getrouwd had,—ik dat ook zou kunnen. Ik zou Dora kunnen laten opleiden en wat lessen geven en haar dan uit het stof tot mij opheffen—en—en, 't is waar,—ik ging naar huis en droomde de hele nacht van haar—en van mijn plan.

Maar de volgende morgen was het uit—want onder het ontbijt vroeg ik aan de jonge Schraap, die bij me kwam oplopen, wie mevrouw Van Langhorst was,—en vernam toen, dat zij een dame was van grote familie,—en dat zij alleen een paar jaren, door domme speculatiën van haar vader, arm was geweest en dat Langhorst gene mésalliance gedaan had met haar te trouwen—en ik durfde niet meer aan Dora denken en hare gemene familie. 't Is en blijft toch jammer!—

Ik heb verder slechts één onaangenaam oogenblik hier gehad. Dat was drie weken geleden op een partij bij Schraap.

Mevrouw Schraap is namelijk een geleerde vrouw, die vreeslik vele boeken leest, en de mensen die boeken schrijven bij zich aan huis ontvangt, met schilders en muzikanten en allerlei half fatsoenlike mensen, die gedeeltelik als kuriositeiten, gedeeltelik als indringers in onze wereld beschouwd en behandeld worden.

Deze mensen vraagt zij bij zich aan huis en laat tee voor hen zetten en koekjes presenteren, en wijn (maar geen ijne wijnen, want daaraan zijn zij niet gewoon), en houdt zich een hele avond in de week met hen bezig en protégeert, gelijk haar man zegt, de kunstenaars, die dan ook recht dankbaar moesten wesen en meestal heel beleefd zijn. Schraap noemt zijn echtgenote een vrouwlik Maecenas. Wat soort van een dier dat is, weet ik niet. Ik heb onlangs de opschriften op al de hokken in Artis nagelezen; maar zo'n beest heb ik er niet gevonden. En 't zou toch raar zijn als men in geheel Amsterdam geen dier van die aard had!

„Nu,” zei Schraap, de vader, „daar heb ik niets tegen, Snor. ben niet van die kooplui, die niets over hebben voor de kunst! neen, vriend, daar neem ik de-hoed voor af! Ik zeg dat ik de kunstenaar bewonder en ik ontvang die mensen heel gaarne, en zij maken zich nuttig en aangenaam en mijn vrouw heeft een album bij elkaar, dat naar iets lijkt, dat verzeeker ik je!

Het heeft haar geen cent gekost! En daar zijn tekeningen in, die per stuk wel vijftig gulden en meer waard zijn! En Adèle leert nog al het een en ander van die muzikanten en zangers, die hier komen, en onlangs heeft Tuit een polka aan haar opgedragen, weet ge,—en dat is heel goed! Dat staat zo heel fatsoenlik! Kom maar hedenavond; ge zult u best amuseren.”

Des avonds ging ik ook, en Schraap greeg me spoedig in een hoek en vatte het gesprek van die morgen weer op.

*Hij was een
R. staatsman
in de tijd van
Augustus. Hij
was een vrek
en beguut
van Horatius
en Vergilius
een tijdgenoot
van Augustus.*

Witronne

„Zie je,” zei hij; „het is glad verkeerd die schrijvers en schilders en toonkunstenaren te verachten! Kijk maar rond! Weet gij wie die mijnheer daar is, met die twee dekoratiën? Ziet ge uiterlik enig verschil tussen hem en mij? Is zijn rok niet even goed als de mijne?—Kijk zijn handschoenen maar! Hij is ook in een viglante gekomen, juist als gij—neen gij zijt in uw eigen spul gekomen, dat is waar; maar niet iedereen is zo gelukkig als gij! Nou! Weet gij wat die man doet voor de kost? Zal ik 't je maar zeggen? Wel! Hij koopt een lapje wit doek;—dito, een doosje met allerlei verf er in, zet zich neder, lapt wat op zijn doek bij elkaar, bij voorbeeld, zo'n boer met een paar koeien, of iets dergelijks—en overmorgen heeft hij misschien een honderd gulden of vijf voor iets, dat hem (het dagloon er afgerekend) nog geen drie gulden gekost heeft! Ja Snor! zo is het! Praat me niet van de handel! En van de winsten die daarop vallen! Wel! Vier- of vijfhonderd pCt. winst voor zijn werk! Ik heb zo iets nooit gedroomd! Geloof me, die schilders zijn niet gek! Integendeel, als er gekken daarbij te pas komen, — dan zijn die onder het publiek te vinden, die hun zulke enorme winsten geven! Het is nog overdrevener met zo'n schrijver! Kijk eens, zo iemand heeft niets geen inzet nodig; een velletje of wat wit papier en een inktpot! Dat is zijn geheel kapitaal! En dan maar een uur of wat per dag gewerkt—en in een uur of vier kan men al wat lettertjes op het papier zetten, dat is zeker! —en hij is klaar! Weet ge wel dat Knokkels, die daar staat, met zijn geschrijf om en bij de vijftienhonderd gulden 's jaars verdient! Driehonderd meer dan mijn boekhouder, die van de morgen tot de avond werkt,—en dat vijftienhonderd gulden 's jaars de rente zijn van een kapitaal van dertigduizend gulden? Wel! ik zeg je, Snor, dat ik de hoed afneem voor een man, die zulke winsten weet te maken! En daarbij, wordt het al hoe langer hoe meer mode, die mensen op te hemelen en te onderscheiden. Van de tien goede schilders ziet ge er negen, die gedekoreerd zijn en van de twaalf muzikanten dertien! Maar een eerlike koopman kan lang op zo iets wachten! Neen! ik heb respect voor zulke mensen, zeg ik, en zie hen gaarne hier,—als ze maar hun positie begrijpen en zich niet verbeelden, dat zij onze gelijken zijn! over het algemeen, moet ik ook zeggen, dat zij zich heel fatsoenlik weten te gedragen in gezelschap:—alleen zijn ze wat pedant, weet ge, en praten veel over „hogere kunst” en zulke dwaasheden, en verachten ons, van wie ze toch eten moeten, op een verbazende wijze. Er is zelfs een van die heren, die het waagde Adèle het hof te maken; maar die heeft de wind van voren gekregen; daar kunt gij op aan! Als zo iemand geregeld werken wilde, zou ik er niet zoveel tegen hebben; maar ja wel! daar komen die heren niet toe! Zij moeten altijd op „inspiratiën” wachten, gelijk ze zeggen, en luieren de halve dag en het hele leven door,—in plaats van het ijzer te smeden als het heet is en wat voor

de oude dag over te leggen. Het gaat hun dan ook meestal, als zij oud worden, slecht! Beroerd slecht!"

Mijn waardige vriend sprak nog wel een kwartiertje door op dezelfde toon,—maar ik hoorde niet wat hij zeide,—wat me zeer spijt. daar zijn wereldwijsheid zeer groot is en ik er veel nut van trek en hem gaarne aanhoor, zoals hij weet; maar juist op dat ogenblik werd ik getroffen door het gezicht van een heer, die schuins tegenover mij zat, bezig, schijnbaar, met de platen in een grote portefeuille te bekijken; maar inderdaad met mij aan te staren!

Het vloog me dadelik als een bliksemstraal door de ziel, dat ik hem kende. Ja, ik moest hem ergens gezien hebben! En toch weer niet! Ik bleef hem echter onwillekeurig aanzien en mij zelve steeds vragen, of ik hem kende of niet, tot Schraap wegging om met zijn andere gasten te spreken en de onbekende opstaande, op mij toetrad en mij de een hand op de schouder leggende, zeide:

„Wel, Snor, kent ge mij niet meer?"

Ik schudde het hoofd. Ik was gereed door de grond te zinken! Dáár, vóór al die mensen herkend te worden! En door wie? als ik dat maar wist! Mijn tegenwoordigheid van geest redde mij alweer. Ik trok mijn visiteboekje uit de zak; ik reikte hem heel bedaard mijn kaartje over, waarop in keurige gouden letters gedrukt stond:

Monsieur Snor (heel klein) de la Hoek (heel groot)
Rue du Leidse-Straat No 1719.¹⁾

Ik vroeg tevens, met mijn lorgnet in het oog. met wie ik de eer had te spreken?

„Wat drommel!" zeide hij, mij verbaasd aankijkende. „Vergis ik me, of vergis ik me niet? Snor! de naam is dezelfde;—maar,—ik dacht dat ge hier geëngageerd waart om klarinet te spelen."

„Stil!" fluisterde ik. „In vredesnaam, wie zijt gij?"

„Ik ben nog altijd kortaf Hendrik Blakers," hernam hij.

„Hoe!" fluisterde ik, hem bij de arm grijpende. „Hendrik! de zoon van ..."

„Nu ja—de zoon van mevrouw Blakers, die altijd met zijn

¹⁾ De vader van mijn waarde oom (dus mijn waardige grootvader, over wiens nederige positie in de maatschappij ik me niet schaam) was, na koetsier te zijn geweest, helaas! tapper geworden, en om hem te onderscheiden van een bakker van dezelfde naam, iets verder de straat op, noemden de bureu hem altijd „Snor van de hoek". Me lachte niet onchristelik om de dwaasheid van mijn oom, die deze bijnaam zich nu aanmatigt. Want vele zeer deftige geslachten hebben, gelijk ons de geschiedenis leert, hunne namen aan dergelijke designatiën te danken.

J. SNOR JZN.

Stud. in de heil. God:eleerth. te Leidrecht.

woeder kwam logeren bij de familie Roethout in Den Haag, waar gij mij in de ezelwagen rondreedt, terwijl uw vader de koets reed."

"Ik moet u iets zeggen, jongeheer—mijnheer!" fluisterde ik.—
"Schenk mij een paar woorden in die hoek, daar,—in stilte—als 't u belieft!"

Hij keek me nog altijd zeer verbaasd aan, maar volgde mij stil naar de kanapee. Ik vertelde hem daar mijn geschiedenis. Ik had hem in geen vijftien jaren gezien, toen hij in Den Haag kwam, en mij opzocht in de opera—en ja,—uit oude betrekking mij een drie gulden gaf!—Die voelde ik me nu in de zak branden!—

„Ge begrijpt wel, mijnheer," eindigde ik, „dat als men hier wist hoe nederig mijn vroegere positie in de wereld geweest is, men mij—hm!—" Hij schaterde van lachen.

„Wel!" zeide hij; „ik ben blijde dat het niets anders is! Ik begon te vrezen dat ge de rol van geluksridder op u genomen hadt, en wens u van harte geluk met uw veranderde positie. Geen mens zal mij naar u vragen; en ik zal geen mens van u vertellen. Dit is niet noodig. Ik heb nog altijd zwak op je gehad, Snor; van vroegere dagen—dat weet ge wel;—ik woon nu hier al een jaar of wat. Als ik u van dienst kan wezen, kom eens bij me. Zolang ge eerlik man blijft, zal ik u helpen; en wat uw vroeger leven betreft, hoewel ge u noch daarover, noch over uw ouders behoeft te schamen.—'t is waar, de wereld is nu eenmaal zoals ze is,—en geen mens behoeft daarvan te weten, of heeft daarmede te maken—tot men in nadere betrekking tot u staat dan die mensen hier."

nijging hebbe.

En hij stond op en ging naar de piano, waar Adèle zich gereedmaakte tot zingen.

„Wat hebt ge met Blakers lang gepraat!" zei mevrouw Schraap later in de avond.

„Hij is een oude kennis van me, mevrouw," hernam ik, nu weder geheel gerustgesteld en bedaard. „Ik heb hem vroeger ontmoet bij de familie Roethout in Den Haag;—daaraan is hij geparenteerd!"

verwant.

„Ja," zei mevrouw; „het is een heel fatsoenlik man, en een onzer meest populaire schrijvers;—ook niet onbemiddeld. Hebt ge hem lang gekend?"

„Wij hebben als kinderen met elkaar nog al gerost en gereden," hernam ik voornaam.

„Hè, dat is heel interessant!" riep mevrouw. „Mijnheer Blakers! Hoe aardig voor u een oude kennis hier te vinden!"

„O. alleraardigst, mevrouw!" antwoordde hij, heel ongedwongen. „Alleraardigst, dat verzeker ik u!"

Het gesprek gisterenavond met de oude heer Schraap over de kunst herinnerde mij er aan, dat ik de tentoonstelling van de schilderijen nog niet bezocht had. Ik ben er dus heden geweest, in de hoop om de tijd vòòr tafel wat te korten en om ook stof op te doen, waarover te praten.

*Karakter
van een stof*

Dit laatste valt me wel eens zeer moeielik. Ik ben nog niet geheel op de hoogte van mijn positie op dit punt. Ik kan toch niet over Dora praten met de mensen;—en ik kan ook niet met al de dames, die ik in de wereld ontmoet, praten alsof zij Dora's waren. Met Adèle Schraap beproef ik het wel eens; maar die zegt zelve niets, en daar voor een onderhoud minsten twee mensen noòdig zijn, is het gesprek moeielik. Dus zwijg ik ook heel spoedig—en we zeggen geen van beiden iets. Dat was soms ook het geval met de andere;—maar dan was het toch op de een of andere wijze precies hetzelfde alsof wij heel druk praatten.

Dat was vooral het geval op zekere avond, toen ik de dwaasheid beging haar mijn deklaratie te doen. Wat was ik toen toch onnozel! Ik ging met haar en haar ouders en al die lastige kleine kinderen op een Zondagnamiddag naar de Geestbrug, om er wat te zitten en een glas bier te drinken,—bier om zes uur 's namiddags,—in plaats van het glaasje port vòòr tafel, waaraan ik nu gewoon ben geworden, en waarvan ik altijd hoofdpijn krijg.

Wij zaten die avond heel lang aan het water en praatten heel druk. Dora's vader is vrije kiezer voor de gemeenteraad en had order gekregen voor een heer te stemmen, die tot de behoudende partij behoorde. Een mijnheer, die hem een grote bestelling gegeven had, verzocht hem dat te doen;—als hij 't niet deed, zou hij verder al zijn draaiwerk aan iemand anders geven. In de eerste plaats kende Tobbing de kandidaat, die hem aanbevolen was, niet, en in de tweede plaats, kon het hem niet schelen wie lid van de gemeenteraad werd. Hij had dus beloofd te doen, wat zijn belang meebracht en zijn vrouw en ik prezen zijn wijsheid. Ik prees in die dagen alles wat in die familie gebeurde. Toen, herinner ik me, vroeg Dora, wat dat betekende „behoudsman” te zijn, en omdat ik niet in haar ogen onwetend wilde schijnen, heb ik het haar verteld, zo goed ik kon. De kinderen waren,—als gewoonlijk,—aan 't kibbelen onder elkaar. Ze speelden koetsier en paarden, en ik legde haar uit, hoe de jongen, die de teugels in handen hield en de andere voortzweept, voor het behoud van zijn eigene macht streed en de andere steeds dwingen wilde om de weg op te gaan, welke hij aanwees, en dat was een behoudsman.—En dat begreep Dora heel goed. En diegenen, die gedreven werden, vonden dit niet best, en ook niet prettig, maar lieten 't zich tot aanleunen. Er waren echter een paar van die kinderen die niet mee doen wilden, en vrij rondliepen 'en de eenden voerden, en dat waren de liberalen,—en de eenden

Conservative

van kiven

Frequent worden gevraagd van werke met verzachtig van de stank + een achtervoegsel

*doynen - doibbelen
stoken - stotteren*

haken - hakkelen

waren het volk, die alle kruimels slikten, die ze maar krijgen konden, onverschillig van wie ze kwamen en die tussenbeide geweldig kwaakten, maar zich eigenlijk om niets bekommerden en niets begrepen.—

Het was laat geworden toen we naar huis gingen. Tobbing en zijn vrouw wandelden voorop, langs de vaart; de kinderen liepen heen en weer; ik volgde met Dora aan de arm,—heel langzaam. De maan zag er uit als een koperen bekken aan de hemel en er waren meer zilveren sterren te zien, dan aan het kleed van de eerste danseuse. De vaart was glad als glas en de nachtegalen zongen in de hoge bomen, die pikzwarte schaduwen wierpen in het water. De trekschuit, vol zwarte schimmen, lispelde ons voorbij, en ik was,—ik weet niet waarom,—blijde dat het zo half donker was, en nijdig dat ik Dora's gezichtje niet kon zien, hoezeer ik mijn best deed haar onder de hoed te kijken. Ik had een hele boel willen zeggen, maar kon er niets uitkrijgen. Ik begon dus te fluiten,—heel zachtjes; zo'n duo uit de Euryanthe,—wij waren bezig met die opera in te studeren,—

„Hier weilest du,—hier darf ich ruh'n.
„Oh, gönne Frieden, meinem Busen nun,“

dat is prachtig!

„Ja,“ zei Dora, die eventjes mee neuriede.

„Begrijpt gij de woorden?“ vroeg ik.

Zij zei niets, maar ik voelde haar hand beven op mijn arm. En toen, ja, toen legde ik mijn andere hand heel zachtjes op haar vingers, en ik kreeg hartkloppingen, tot in mijn voetzolen;—ik was ijselijk laf en kinderachtig te die tijd, en zij liet het hoofdje hangen, tot ik enige ogenblikken later, met zo'n rare stem alsof ze mij niet toebehoorde zeide: „Dora!“ En zij keek op—en waarom, weet ik niet,—ik gaf haar een kus,—en zei zo maar kortaf: Willen we een huishouding opzetten?“

En dat was mijn hele deklaratie! ik zou er evenmin aan denken Adèle Schraap te kussen, als om de kerktoren te omhelzen. Maar die is ook uit een geheel andere stand als die arme Dora,—die zo erg onwetend is!

Het is toch vervelend, zoals mijn gedachten steeds afdwalen. Ik had mijn indrukken op de tentoonstelling willen optekenen en heb er nog met geen woord over gesproken.

Het was er heel mooi, maar erg vervelend in 't begin. Sommige der schilders waren er echter, die ik bij Schraap ontmoet had en ik begreep dat ik niet trots moet zijn en hen aanspreken moest. Het is een raar soort van volk. Zij schenen niet bijzonder gestreeld te zijn door mijn minzaamheid, en bepaalden zich voornaamlik er toe om kwaad te spreken van elkaars schilderijen.

De schilderijen met figuren er op zijn meestal voorstellingen

enke = 18. zult

spectres

uit komediestukken. Dat was duidelijk aan de kostuums te zien en sommige onderwerpen herkende ik dadelik, zonder in de Catalogus te zien. Bijvoorbeeld een Hendrik VIII met Anna Boleyn, uit de opera. Maar de prima donna geelk niet op Signora Calfeterata,—en dat zei ik ook dadelik aan Kwik, die bij mij stond. Hij scheen mij echter niet goed te begrijpen. Ik zocht naar een toneel, met koor, om te zien of Dora's portret er op was; maar vond er geen.

Met Kwik was op de tentoonstelling gekomen een klein mager mannetje, dat hij steeds „Fretje” noemde, die er heel kaal uitzag en geweldig brutal was, voor iemand van zijn stand; want ik vernam dat hij niets anders was dan een courantschrijver, of kunstrecensent. Hij had een Catalogus bij zich en een blauw potloodje, waarmee hij allerlei krabbels maakte in een rand van zijn boekje, om naderhand een stuk over de tentoonstelling te schrijven. De schilders waren heel beleefd tegenover hem, evenals onze regisseur indertijd tegen de heren van de courant in Den Haag.

Zodra hij vernam, dat ik wellicht lust zou hebben het een of ander aan te kopen, kon ik hem niet kwijt worden en hij bood aan mij goede raad te geven in mijn keuze.

Hij redeneerde heel anders dan Schraap. Volgens hem, kan men een kunstwerk niet te duur kopen, als het maar goed is; maar er was weinig, of niets goeds, zeide hij, te zien. Op elk stuk had hij zijn aanmerkingen en gebruikte allerlei rare woorden daarbij, waarvan ik niets begreep.

Volgens hem, hing ook de waarde van een stuk volstrekt niet af van de volmaaktheid der uitvoering, maar voornamelijk van de naam van de vervaardiger.

„Daar is een landschap van Kobalt,” zei hij, „’n prul; maar goedkoop voor negenhonderd gulden, want hij is in de mode.”

Een ander genrestukje, zoals hij het heette, ried hij mij aan te kopen, omdat de schilder de tering had en zeker geen twee jaar meer leven zou en na zijn dood zullen zijn schilderijen aan waarde rijzen—honderd percent,

Het was ook nu niet duur, zeide hij, omdat de arme drommel geld nodig had.

Toen ik dit laatste vernam, heb ik het dadelik gekocht en begon plezier te krijgen in de tentoonstelling.

Volgens Fretje, is het voornaamste gebrek van alle schilders, dat zij niet naar zijn raad willen luisteren, maar steeds voortgaan, zonder naar zijne kritiek te luisteren, met op hunne wijze te schilderen.

„Wij, recensenten,” zeide hij, „zijn de enige bevoegde kunstrechtters, dat spreekt van zelf, en het is heel jammer dat wij de macht niet bezitten al diegenen, welke tegen de door ons gestelde wetten zondigen, zwaar te straffen. Dan zou eindelijk onze schilderschool haar vroegere roem herwinnen.”

Terloops gezegd,—ik heb opgemerkt, dat alles vroeger beter was dan nu. Dat moet ik niet vergeten. Iedereen beweert dat in zijn vak. De vroegere schrijvers waren veel beter dan de tegenwoordige;—ik moet zien hun namen van buiten te leren;—hunne werken leest toch geen mens meer.—Dat was ook het geval met de bouwmeesters, en de staatslieden;—dáár staat me nog iets van voor,—van de Witten en de Witte Poort in Den Haag en van Oldebarneveldt, die, zoals de meester op school vertelde, onthoofd is, wat toch niet voor zijn knapheid bewijst,—en wat de schilderijen betreft, iedereen schreeuwt, dat zij het niet halen bij die der oude meesters!—

Wij hebben ook geen godsdienst meer, zei de dominee verleden Zondag op de preekstoel;—wij moeten tot de Dortse vadersen terugkeren.—Hoe meer ik van de wereld leer kennen, hoe minder ik er van begrijp.

Op de tentoonstelling heb ik nog één schilderij gekocht voor mijn plezier en niet omdat ze mooi heette bij Fretje. Ze stelt een binnenkamer voor, met een meisje, dat aan een raam staat en er uit kijkt. Als Dora nu altijd in 't wit satijn gekleed ging en korte mouwen droeg, in huis, evenals op het toneel, en ook gekapt was als het meisje op de schilderij en iets donkerder haar had, zou 't voor haar portret kunnen doorgaan. Ik heb er een half uur voor gezeten. . . .

VII.

(Tweede mededeling van de student in de Theologie J. Snor Jz.)

Alweer, weledele heer en vriend, zie ik mij genoodzaakt, zelf de pen op te nemen, om u en uw lezers een kompendium, of korte inhoud, te geven van enige der volgende bladzijden uit het dagboek van mijn oom zaliger, deels omdat het geschrift, wat dit gedeelte betreft, niet doorgaans zaakrijk ofte wel onderhoudend mag genoemd worden, deels omdat hetzelfde zeer onsamenhangend en ongeregeld bijgehouden is.

In de eerste tijd, volgende op die, welke beschreven is hier te voren, ondervond mijn oom niets merkwaardigs, dan hetgeen ik geëxcerpeerd heb en nu overschrijven zal.

Ten eerste: deszelfs vermogen werd aanzienlik vermeerderd door de zorgen van de heren Schraap, Grijp & Co., die door gelukkige en door de ondervinding bestuurde aankopen van staats- en andere papieren, alsmede door andere voor de schrandere lezer licht begrijpelijke financiële operaties hem zeer grote en rechtmatige winsten bezorgden.

Ten tweede: blijkt het uit de bekentenissen van mijn oom, dat

*contents
to the point*

*Government
stocks*

hij zich deerlik verveelde, niet wetende hoe het grootste gedeelte van zijn tijd te doden, en niet wanende, in zijne onwendheid, dat het hele leven te kort is om ons op een christelijke dood voor te bereiden.

Het is in deze periode, of dit tijdvak van zijn aards bestaan, dat de boze engel der eerzucht voor 't eerst zijn onzalige stemme verhief en met verderfelijke inblazingen mijn beklagenswaardige bloedverwant hoe langer zo meer van het pad der deugdzame zelfverloochening, ons allen voorgeschreven, en van het pad der zaligheid voor ons allen afgebakend, verwijderde.

Evenals de dwaze vliegen om de honingpot, gonsden ook tal van laaghartige vlieiers rondom de rijkbezette dis van mijn weelderige oom en spoorden hem aan, zo niet tot uitspatting, dan toch tot grote uitgaven, weinig strokende met die spaarzaamheid, welke de rijkste der stervelingen, als zijnde niet meer dan de rentmeester eens anderen, door christenplicht is opgelegd,

Tevergeefs beproefde ik in die dagen, in het besef mijner roeping en met al de ernst van mijn inborst, mijn oom te waarschuwen tegen de ijdelheden ^{der} grote wereld, waarin hij zich bewoog en tegen het onsoliede der buitenlandse effecten, waarin zijn vermogen gedeeltelik belegd was. *Shans*

Met enige karige kruimels van zijn overvloed,—door mij echter steeds met nederige dankbetuiging aangenomen,—werd ik weggezonden, om in stilte voor hem te bidden,—en voor mij zelve te werken, terwijl anderen zich verriikten op zijn kosten.

Ten derde: hoewel mijn oom in zijn hart, gelijk duidelijk genoeg blijkt uit al wat hij geschreven heeft, zonder het te weten, steeds nog een dwaze neiging tot meergemelde juffrouw Dora Tobbing koesterde, rijpte hoe langer zo meer het besluit bij hem, om aan de bekoorlike dochter van de heer Schraap zijn hand te bieden,—en dus, ten einde zich niet meer te vervelen, een echtgenote te nemen, die hem zou helpen de tijd, die hem zo lang viel, te korten.

Ten vierde: dat hij op het punt stond aan deze jonge dame, of derzelve geëerbiedigde ouders, zijn voornemen, onder inroeping, naar ik hoop, van des hemels zegen, te openbaren, toen hij een kennis maakte, op de meest zonderlinge wijze, die aan zijn denkbelden een geheel andere richting gaf, en hem te midden der ijdele vermaken der wereld, een stem, als het ware, uit andere gewesten deed horen, die mijn arme oom in de diepte van zijn hart trof. Maar zie hier wat hij zelf zegt, of liever schrijft:

Ik heb besloten eene deklaratie te doen aan Adèle Schraap. Die kwast van een Blakers raadt het me af. Waarom? Bah! Ik doorzie hem als een transparant! Hij heeft zelf een oog op het meisje! Maar dat durfde hij mij niet bekennen;—hij zeide slechts dat ik beginnen moest met haar en de familie te zeggen wie ik was. Dat ik hen niet in de waan moest laten dat ik van grote afkomst was,—en dat men dan over mijn lot beslis-

sen zou. Dat hij het mij echter niet aanraden wilde, omdat het hem voorkwam dat het toch tot niets zou leiden. Waarom, wilde hij niet zeggen. Maar dat was niet nodig. Een kwast is hij echter. Ik ben niet bang voor hem:—hij houdt niet eens rijtuig—en zo'n meisje zou hem boven mij de voorkeur geven? neen! Dat geloof ik niet. Maar moeilijk is en blijft de zaak toch. Voorondersteld dat zij „ja” zegt,—en ik haar aan mijn familie moet presenteren? Zou ik dat niet kunnen ontlopen? En als Schraap me daarover vraagt—en die vent is zo akkuraat in zaken! 't Is zeker nog al heel lastig! En als Blakers mij verklapt? Als ik maar wist wat zij zeggen zou, ja, of neen, dan zou ik er wel wat op vinden. Als de jonge Schaap te huis was, zou ik hem polsen; maar hij komt pas over vier weken van zijn handelsreis terug, en zolang wil en kan ik niet wachten;—ik zou me inmiddels dood vervelen!

Zonder Champignon zou ik al dood zijn, geloof ik. Dat is een beste vent! Die weet van alles en heeft altijd iets aardigs op touw. Hij heeft me leren mennen in mijn rijtuigje, en whisten ook, met nog een paar vrienden. Dat is heel gelukkig; want nu verveel ik me niet zo erg in de sociëteit als vroeger. Ik moest namelijk voorgeven dat ik niet van biljarten hield, omdat ik het niet kon;—ik moest zeggen dat het kaartspel me verveelde, omdat ik nooit iets anders dan smousjassen gezien had;—ik zei gul-uit, dat ik niet van lezen hield, omdat ik in de Franse kouranten niet lezen kon,—en de Hollandse dagbladen en tijdschriften zo vervelend en saai zijn; maar ik heb me laten overhalen om whist te leren, en nu vind ik dat heel plezierig en wilde maar dat de nacht de hele dag duurde!

Hedenavond gaan wij iets heel nieuws zien; namelijk een zitting van een soort van heksenmeester, of zo iets, naar ik begrijp, die volstrekt niet om geld, maar alleen om de wetenschap, of zo iets, en slechts in uitgezocht gezelschap, geesten oproept uit de andere wereld, die door middel van tafels spreken en schrijven. Hoe ze dat nu doen met geesten, die nooit hebben leren lezen en schrijven? Ik zal hen op de proef stellen. Ik heb mijn vader dikwels horen zeggen, dat grootvader dat niet kon. Maar die geesten weten toch alles, zegt Champignon. Ze komen echter alleen bij de ware gelovigen in het vak, en hedenavond zal hun medium, (dat is, zoals Champignon het uitlegt, zowat een soort van reizend toneeldirekteur, die de troep huurt en daarmede rondreist) hen presenteren bij mevrouw de weduwe Neteldoek, die een heel deftige dame is en met een gezelschapsjuffer woont in een groot, prachtig huis en tot die uitverkorenen behoort, bij wie de geesten en ook vele meusen komen.

De heer medium is een Italiaans dokter, di Terra Cotta, en hij staat er op, evenals mevrouw, dat slechts enkele ernstige en deftige mensen er bij zullen zijn. Het heeft Champignon ook wat moeite gekost om mij een invitatie te bezorgen! want de

*bestuur
gezelschap
hering
winst
in kaart*

g. Franck

hele vertoning is gratis; alleen zal iedereen van de aanwezigen in de donkere voorkamer iets in een vaasje doen, om de dokter zijn reis- en verblijfkosten in het belang der wetenschap te vergoeden. Champignon sprak van een bankje van *f* 25. Ik zal één van *f* 25 en een muntje van *f* 10 in de vestzak doen;—als het heel donker is in die voorkamer, zou ik zeker wellicht met het laatste kunnen volstaan. Die geesten eten en drinken toch niet, en gunnen ook niet veel aan vracht kosten!.....

Ik ben er geweest! Verschrikkelijk! Wat een avond! Wat een nacht! Nog ril ik er van! Ik zit alleen—op mijn kamer; ik moet trachten na te gaan wat ik beleefd heb;—maar ik durf niet op te kijken; want wie weet of de gehele kamer niet vol geesten is—en of ze nu niet gereed staan mij op de vingers te tikken! slechts een ogenblik geleden stond ik op, om een sigaar aan te steken en mijn knie kraakt op eens—precies als een geest! Wie weet of het niet een geest was! mijn laarzen kraken ook zo, dat ik de voet niet durf te verzetten! Ik zal nu oppassen mij niet te verroeren en slechts op te schrijven wat ik gezien,—neen, eerder wat ik gehoord heb, als mijn vingers maar vrij blijven, en ik niet een medium worde en iets anders opteken dan hetgeen ik wil!

shark
Wij kwamen op slag van negen uur bij mevrouw Neteldoek aan. Zij is een zeer schone en interessante vrouw, nog in de beste jaren, zo wat dertig, denk ik, en weet dadelik een mens op zijn gemak te zetten en met hem te praten en hem aan de gang te houden. Dat doet Adèle niet. Die wil liever zelve onderhouden worden, en gooit zich achterover in haar stoel, als ik daar kom, en zegt niets, als ik haar niet daartoe dwing. Dat zal wel niets dan verlegenheid zijn tegenover mij; maar lastig is het toch; terwijl de schone weduwe, hoewel blijkbaar haar minderheid gevoelende tegenover een man als ik geheel ongeneeerd en prettig is.

Character ontzjin
Wij gebruikten bij haar in de voorkamer een kopje tee in afwachting van de dokter. Eindelijk hoorden wij een rijtuig stilhouden een knecht trad binnen en zeide dat de dokter er was, en binnen de vijf minuten was hij ook bij ons in de kamer. Hij was slechts eventjes van de suite naar de achterkamer gegaan, waar hij de zitting wilde geven, omdat men daar rustiger zou zijn, dan zo vòòr in huis, bij de straat.

De Italiaanse dokter is een klein zwart ventje, dat Duits spreekt. Hij wreef zich onophoudelijk, zoals een kat wel eens doet, de handen, en was zeer neerbuigend beleefd, hoewel hij ook geweldig streng kan zijn, wat bleek toen iemand uit het gezelschap hem half schertsende vroeg, of de geesten meegekomen waren, waarop hij tot antwoord gaf, met een verpletterende blik, dat de geesten overal waren en zich alleen niet openbaren wilden als een ongelovige er bij was.

De dame, die gesproken had, gaf nu heel zenuwachtig te kennen, dat zij aan alles geloofde, en toen vertelde mevrouw Neteldoek een heel akelige spookhistorie, voor welke waarheid zij instond,—en iemand anders vertelde iets van een geest, dat nog akeliger was,—en zo ging dat voort, wel een uur lang, tot wij allen heel bleek om de neus zagen, en geen druppel tee meer gebruiken wilden, waarop mevrouw, met een bevende stem, de dokter vroeg, of hij gereed was, en toen hij ja zeide, opstond en mij verzocht haar de arm te geven door de lange gang, omdat zij waarlik al bang was geworden!

Ik had de vingers in het vestzakje gereed om naar omstandigheden te handelen; maar in de kleine kamer waar wij doortrokken, brandde helder licht en er was geen vaasje op het tafeltje te zien.

„Als alles gedaan is!” fluisterde zij, met een zacht drukje van de vingers op mijn arm. Zulke vingers! Met diamanten er op, die als glas schitterden! In de grote kamer, waar wij nu traden, stonden de stoelen gereed om de ronde tafel in het midden, waarop een kleed hing en een grote lamp brandde. Wij namen plaats;—heel stil, en de dokter, wiens gezicht heel ernstig was geworden, vroeg of wij klaar waren? Een gefluisterd „ja!” kwam zowat half over onze lippen, waarop de dokter vroeg of de geesten zich wilden openbaren? Hij legde daarbij de handen op de tafel en keek ons in de ogen. Hij geleek precies op een grote kikker in die positie! Het duurde enige ogenblikken eer hij antwoord kreeg. Daar „kraak” en ik vloog op, want ik dacht dat mijn stoel inzakte,—en kraak, alsof de poot van de tafel brak.—en alsof een paneel van de deur barsite—en dat waren de geesten!

Mevrouw Neteldoek legde mij de hand op de arm en smeekte mij fluisterend, stil te blijven zitten naast haar—ik gevoelde mijn haar te berge rijzen. Alle mensen zagen zo bleek als een akteur op het toneel, die zich niet geblanket heeft!

Daarop begon de tafel te huppelen en te draaien, eerst op de èene dan op de andere poot, tot de lamp er afgezet moest worden, en de dokter legde uit, dat de èene poot „ja” zou zeggen en de andere „neen,” en de derde poot: „ik weet het niet.” En dat de geesten de letters aftikken zouden (wat ik nog al omslachtig vond,—maar die hebben de eeuwigheid vòòr zich en dus geen haast), en dat wij maar zeggen moesten, wie komen zoude. Mevrouw Neteldoek smeekte hem Maria Stuart te roepen, en deze tikte dan heel zachtjes driemaal onder het blad van de tafel, om te zeggen dat zij present was—wat ik heel bescheiden vond voor een koningin.

Mevrouw verzocht haar iets te zeggen, waarop een reeks van tikjes gehoord werden, dte opgeschreven en uitgelegd werden door het medium. De indrukwekkende woorden luiden: „alle mensen zijn sterfelijk!” waarop ons een koude rilling overviel, en Champignon verzocht koning Salomo eens te mogen spreken. Deze kwam ook dadelik en antwoordde op de vraag, hoe het hem ging: „heel wel!”

na welke troostrijke verzekering hij met Maria Stuart wegging. Vele andere grote lui werden geroepen en kwamen heel beleefd,—tot opeens de tafel zulk een spektakel maakte, dat de dokter niet stil kon zitten en ons eindelijk, met gedempte stem vroeg, de lamp uit te draaien, daar de geesten liefst in het pikdonker wilden gezien worden.

Aan deze wens werd voldaan.

Nauweliks echter waren wij in het donker, of het begon er van belang te spoken! Een geest trok mij aan de rokspanden. Mevrouw Neteldoek gaf een gil, omdat een andere haar met een ijsskoude hand van onder de tafel op de vingers getikt had, en een derde rukte Champignons zakdoek uit zijne hand, snuitte zich heel hoorbaar de onzichtbare neus en wierp toen de zakdoek, met een knoop er in, bij zijn buurman op schoot. Het was een verschrikkelijk ogenblik! „Vertel ons wat van de toekomst!” smeekte bevend de gastvrouw. Ik wist dat zij beefde, want zij had in de angst mijn hand gevat, en ik hield ze heel gaarne vast.

„Na de regen zal de zon weer schijnen,” luidde het antwoord.

„Roep mijn grootvader!” zeide ik met inspanning.

„Hij is daar en gereed u te antwoorden,” hernam de dokter.

Nu deed het er niet toe dat het stikdonker was, zodat ik de waardige man niet zien kon: want hij was een jaar of negen vòòr mijn geboorte gestorven en ik zou hem dus niet herkend hebben; maar ik wilde een goede raad van hem hebben, en vroeg dus heel voorzichtig, met een oog nog op Adèle Schraap: „wat moet ik doen in die zaak, waarvan gij weet? zal ik slagen of niet?”

Het duurde een ogenblik eer iets gehoord werd.

„De geest schrijft op het papier!” zei de dokter, en wij hoorden ook het potlood op het blad krassen!

„Licht, licht!” riep nu het medium, De knecht trad met een paar waskaarsen binnen: op het papier stond, in grote, lompe, scheeflopende letters:

„Voorzichtigheit is die moeder der wijsheit.”

Ik was verpletterd! Mijn arme grootvader had dus wel leren lezen en schrijven! maar hoe onvolmaakt! Hoe verschrikkelijk zou echter zijn gebrek aan opvoeding nu aan de dag komen, in dit fatsoenlijk gezelschap, Champignon bekeek het briefje al met een glimlach. Mevrouw Neteldoek zag het ook in.

„Uw grootvader was zeker een Franse emigré, mijnheer De la Hoek?” zeide zij.

Ik was gered! ik boog, want ik was te ontroerd om een woord te sp reken.

Maar ik vroeg de dokter een ^{seance} bij mij te geven:— ik smeekte in stilte de schone weduwe daarbij te assisteren (met hare juffrouw van gezelschap);—ik legde het bankje van f 25— met het muntje van f 10 daarbij— in het vaasje, zorg dragende dat de dokter dat zag. Hij beloofde te komen!

Ik heb grote, zeer grote plannen voor de toekomst!

— Al weer enige dagen voorbij en eene illusie verloren!—Of meer dan één. Ik wist vroeger niet, dat zo iets zeer deed. Ik dacht, dat als de mensen van verliezen spraken, zij altijd geld bedoelden! Tegen dergelijke verliezen was ik toen gewaarborgd. Misschien heb ik tegelijk met het geld de illusien gekregen;—die behoren zo tehuis onder ons grote lui. Handwerkslieden hebben ze niet.

Ik wilde namelijk de Italiaanse dokter hier hebben: mijn plan was gemaakt. Ik had me willen laten voorspellen door de klopgeesten hoe de Oostenrijkers heden over drie maanden zullen staan:—dan had ik Schraap verbaasd met een commissie van belang! Ik zou niet slechts schatrijk zijn geweest, maar millionair! Dat wil ik toch eens zijn!

Champignon hield ik voor een goede vent en vertelde hem in vertrouwen mijn plan gisterenavond nog in de sociëteit, in een hoek, onder een glas wijn. Hij lachte me uit. Hij gaf me de raad het niet met die verklede Mof aan te leggen. Hij was zelf voor de grap daarheen geegaan en houdt alles voor bedrog. Toen ik hem zeide, dat ik niet van de zaak afkomen kon, omdat ik ook mevrouw Neteldoek gevraagd had, lachte hij me weer uit. „Maak een visite bij haar en zeg het af,” hernam hij. „En laat u niet inpakken door dat malle wijf!”

Aldus sprak hij van de bekoorlijkste vrouw, die ik ontmoet heb sedert ik Dora—ik meen, sedert ik Adèle Schraap gezien heb!

„Zij is weduwe,” zei hij, „en zou gaarne weer een goede partij doen. Zij heeft wel wat geld, maar is niet zeer gezien. Ik ga wel zelf bij haar aan huis; maar mijn moeder en zusters niet. Pas op wat gij doet!”

Daar was een boel in, dat mij niet beviel. Ik vind het gemeen van iemand beleefdheden aan te nemen, die men niet vergelden kan. Ik zou om alles ter wereld gene sigaar meer willen aannemen van Dora's broeder, de jonge kleermaker. Waarom gaat de mama van Champignon (die is toch van zichzelf een juffrouw Piltz), niet bij mevrouw Neteldoek? Omdat er „iets op haar aan te merken” valt? Dan moest Champignon er ook niet heengaan.—Dat is duidelijk.—En eindelijk waarom brengt hij mij, op wie niets te zeggen valt, niet bij zijn familie? Dat is gemeen van hem! Want hij weet dat ik kennissen zoek in de kring, waartoe ik nu behoort.

Die kring is een uitnemende kring; dat merk ik aan alles. Maar het is toch vreemd en raar, dat die haast uitsluitend bestaat uit slechte mensen! Dat is, als men hen zelve geloof. Laat ik zien of ik me vergis:

No. 1. Blakers. Een verwaande kwast, dat weet ik zelf. Schraap zegt van hem: „Een onbruikbare vent, weet ge,—heeft allerlei demokratiese denkbeelden in het hoofd. Van

goede kom-af zelf; maar altijd aan 't ^{omg}sjouwen met allerlei raar volk. Schrijft zowat voor den brode en gaat waarachtig, na een dinee in mijn huis, met zo'n kale schilder rondzwerven op de kermis, om iets te zien, zoals ze zeggen. 't Zal me wat moois wezen! Alsof zij zich dat alles niet best verbeelden kunnen als zij 't beschrijven of schilderen willen;—want zij doen het een noch het andere naar waarheid;—waarachtig niet! Daar komt altijd een kleur over!—dat noemen ze idealiseren, of zo iets. Ik heet dat louter bedrog. Die Blakers heeft ook geen respekt voor iemand! Voor u bij voorbeeld—die hem tienmaal kopen en verkopen kan,—ik vraag u, heeft hij eenig respekt voor u? En een bok is hij! en een buffel ook, op de koop toe. 't Is geen drie maanden geleden, Snor, dat hier, in dit huis, de Stadsraad Blaas, die familie is van mijn vrouw en Kommandeur van de orde van de Kanarievogel (ik zal jou nog eens zien met dat kruis!) hem ontmoette, hem een artikel bestelde, à contant, voor een onzer dagbladen, om te bewijzen dat de assurantie-maatschappij, waarvan Blaas Kommissaris is en ik mede-direkteur ben, de beste is in Europa, en die Blakers slaat me dat af, met het air van een vorst,—en heeft de onbeschoftheid te zeggen, dat hij niets van assurantie-maatschappijen weet en er ook niets van weten wil en dat hij zijn pen niet verkoopt.—O neen! de pen niet! maar 't werk van de pen wel! In de laatste recensie in het Leesmuseum van een zijner boeken, stond er bepaaldelijk bij: „Moge de uitgever door een ruim debiet de zware onkosten van deze belangrijke uitgave gedekt zien!” Nu weten wij allen wat die onkosten zijn; maar die Blakers is een onbeleefde vent, en zal niet dankbaar zijn als men hem met weldaden overlaadt. Die knaap heeft ook niets geen smaak; hij zei laatst tegen mijn vrouw, bij een soupee, terwijl een getruffeerde kapoen voor hem op de tafel stond, dat hij bij zijn vriend Knap,—zo'n arme drommel van een schilder, met vrouw en negen kinderen,—zoveel ertesoep gegeten had, dat hij niets meer gebruiken kon. En hij wist toch, dat hij bij ons kwam souperen! Bah! Hij is een egoïst, zeg ik je, een mens, die voor andere mensen, zoals gij en ik, niets over heeft!”

Daarin heeft Schraap volmaakt gelijk! Dat alles heb ik ook aan Blakers gemerkt. Toen ik hem over Adèle sprak, had ik dat ingezien. Ik klaagde namelijk ook bij die gelegenheid aan hem, dat zeer vele van de heel grote heren in de sociëteit mij niet met de behoorlijke onderscheiding behandelen en mij zo wat links lieten liggen, hoewel Schraap hun verteld had, dat ik een heel rijk man was en goed voor een paar ton. Blakers lachte. Hij meende, zij hadden mij niet nodig en ik hen ook niet. Maar ik heb hen wel nodig. Wat doe ik met mijn geld, als ik niet onder de mensen kom? Blakers zei me ook allerhande onbeleefdheden;—dat ik zorgen moest betere manieren te krijgen als ik in de grote wereld wilde komen,—en dat ik, behalve door mijn geld, ook

door iets anders moest uitmunten. Dit laatste zal ik wel doen. Waarom niet? Als ik maar wist hoe?

„Ge moet uw tijd zo niet verheuzelen met zulke kwasten als die jonge Champignon, zeide hij. Die voert zelf niets uit; en hij weet zijn tijd niet dood te krijgen. Hij loopt nu de hele dag met u, omdat ge hem amuseert met uw eigenaardigheden! maar zodra hij iets anders vindt, dat hem nieuw is, laat hij u lopen, en gij kunt er op aan, dat hij u in zijn eigen kring achter de rug uitlacht. Ge moet maar iets zien te leren en iets doen.” (Alsof ik voor de kost moest werken! Neen! daar ben ik boven verheven! Dat laat ik aan zo'n kale schrijver zelve over, die zich verbeeldt mijns gelijke te zijn. Mijns gelijke! Ik geloof waarlik dat hij zich verbeeldt meer te zijn dan ik; want hij voegde er bij:) „Ge moet u maar niet verbeelden, vriend Snor, dat ge de wereld fopt met uw geld. en dat de meeste mensen niet inzien, dat ge eigenlijk een niemand zijt Maar dat doet er niets toe: dat behoeft u niet af te schrikken; maak een goed gebruik van hetgeen u gegeven is. Blijf bescheiden en nederig en zoek niet te schitteren,” (waartoe dient dan mijn geld?) „en, geloof me, de wereld is heel beleefd en zal u nooit het verledene verwijten, maar zal het langzamerhand negeren en vergeten en zich zelve eindelijk wijsmaken, dat ge tot die kring behoort, waar ge u nu zoekt in te dringen. Ge moet vooral trachten u nuttig te maken.—Waar men u nodig heeft, zal men u gaarne zien komen. Bij Schraap, bij voorbeeld, zijt ge te huis; want van de firma zijt ge een goede klant,—en zo moet ge hier en daar u in het begin nuttig en aangenaam te gelijk maken.”

„Maar Schraap,” zei ik, „is mijn vriend, niet uit eigenbelang, maar uit ware achting.”

„Maak u dat niet wijs,” zei Blakers. „Neem maar uw kapitalen uit zijn handen en dan zult ge zien, dat ik gelijk heb! Of liever, neem ze niet uit zijn handen, want hij is een eerlijk handelaar, die verstand heeft en uw geld beter beleggen zal, dan gij dat doen kunt;—maar hij vindt er ook zijn voordeel bij, en het is zijn voordeel en niet uw persoon, dat hij bemint.”

„Maar zijn vrouw,” zeide ik, „die is toch een ware vriendin van mij.”

„Omdat zij u te dinneren vraagt en toelaat, dat ge op haar weldadigheidslijsten teekent? Maar, laten we er niet van praten! Ge moet door ondervinding leren. Alleen herhaal ik mijn raad, dat ge vaste bezigheden moet zoeken en uw geluk meer in u zelve dan in anderen vinden.”

Als ik dit alles opsom, zie ik: dat Blakers niet deugt, Champignon niet deugt—dat Schraap niet deugt,—dat is, mij alleen om mijn geld als vriend behandelt,—dat mevrouw Schraap niet deugt, en dat de wonderdokter ook niet deugt,—en dat mevrouw Neteldoek ook niet best is!—dat ik dus geheel alleen sta in de wereld,—door vijanden omringd,—die me opeten willen, zowat als Robinson Crusoe onder de wilden!

Sedert deze gedachte mij bezielt, ben ik meer mensenschuw geworden dan vroeger. Ik zou Champignon de deur uit willen zetten, maar durf dit niet doen, omdat hij, met zijn vrienden in de sociëteit, zowat de enigen zijn, die mij toespreken,

Die Blakers met zijne wijsheid is een ondraaglike vent—en zei me ronduit dat hij de tijd niet had zich elke dag met mij op te houden.

Schraap, toen ik hem omlangs op de proef stelde, en te kennen gaf, dat ik wellicht binnen kort over mijn kapitalen wilde beschikken, haalde de schouders op, en zei heel kort, dat ik weten moest wat ik deed, en is sedert die tijd heel stijf. Zijn vrouw ook, omdat ik niet tekenen wilde op haar lijst voor de Maatschappij ter uitroeiing der eksterogen onder de inboorlingen van de Binnenlanden van Afrika.

ekster = klein vogel Ja! Iedere stand in de maatschappij heeft zijn zorgen,—en ik ben zelfs verkouden geworden, in weerwil van mijn mooie overjas en zit zo alleen te huis en mag niet uitgaan, zegt de dokter,—en—nu ja, ik heb mijn klarinet voor de dag gehaald en heb hedenmorgen twee uur lang geblazen,—geheel als voorheen; al de tweede partijen, die ik vroeger in het orkest speelde. Ik ken ze nog best! Maar het amuseerde mij toch slechts half. Ik had er geen doel meer bij; ze klonken zo dun en dom. Maar onder het spelen vergat ik toch mijn zorgen. 't Werd me eindelijk zo raar;—precies alsof ik die avond weer in 't orkest moest zitten,—en—ja—later Dora weer naar huis brengen.

whijf-duk Toen ik dus de klarinet weder weglegde, kon ik het niet laten eventjes in mijn secretaire te gaan kijken naar het portretje, dat ik nog heel toevallig van haar bewaard heb. 't Is een ellendige daguerreotype, op de Haagse kermis gemaakt, voor vijftig cents maar, en toch weet ik nog hoeveel moeite het kostte dat geld bijeen te krijgen. Ik heb me gisteren tot de voeten uit laten fotograferen voor vijf en twintig gulden,—zonder lijst! De knevel staat me zeer goed.

Ik had dat portretje van Dora moeten terugzenden. Maar ik vergat dat te doen in de eerste drukte, en nu hoeft dat niet meer. Het ding lijkt ook heel goed. De gouden ring op de vinger is heel duidelijk. De ogen minder. Men kan niet zien dat ze blauw zijn, en het haar lijkt zwart in plaats van bruin. Ik heb er over gedacht het te laten bijwerken. 't Is altijd een aardige herinnering aan het verledene, en zolang de toekomst niets belooft,—tot ik een plan heb gemaakt voor de toekomst,—is het wel prettig aan vroegere dagen te denken.

Ik kan mij nog, alsof het gisteren was, de dag herinneren toen ik dat portret kreeg. Ik wandelde wat trots daar op de kermis rond, met Dora aan de arm. (Ik was toen onwetend en met weinig tevreden). Ik had haar portret op zak en had haar beloofd, dat ik haar het mijne ook zou laten maken; maar wilde dat de volgende dag doen, om de pret niet zo op eens op te

maken. Dat portret echter heeft zij nooit gekregen — en eigenlijk is dat heel gelukkig. 't Was ook zo wat haar eigen schuld. Namelijk zo: wij stonden met ons beiden voor de koordedansers-tent te beraadslagen of we er in zouden gaan of niet, — en te lachen om die vent, die waarachtig op de stellage de klarinet blies! — toen Dora zo'n kleine jongen naast me zag staan, die op de toppen van zijn tenen naar het spel trachtte te zien.

„Dat is Anna-Marie haar Pietje,” zei Dora. „Toe, Janus, beur hem eens op, dat hij er wat van ziet!”

Ik tilde hem op en Pietje keek uit zijn twee ogen alsof het er vier waren naar het kermisvolk vòòr de tent en zei niets.

„Pietje,” zei Dora, „we zullen je eens trakteren. Ge zult met ons naar binnen gaan—niet waar, Janus?”

„Ja wel,” zei ik. „Hoor, mannetje!”

„Neen,” zei Pietje, „dat doe ik niet.”

„Waarom niet?”

„Vader is weer ziek en ik moet naar de apoteek,” en hij liet me zo'n doktersbriefje zien, dat hij in zijn rode vuist samengekneuterd hield.

„Laat 't kind maar dadelik gaan,” zei Dora, die het papiertje ingekeken had, waarop „spoed” stond. „Wat is er met vader Pietje!”

„Vader wil maar niet praten en leit maar altijd te bed,” zei Pietje, met tranen in de ogen, „en moeder wil geen eten koken, — en de beide kleintjes schreien de hele dag,” — en Pietje begon ook te schreien, bij de herinnering aan zijn leed, dat hij voor een ogenblik vergeten had bij het zien der koordedansers. Zo'n kind heeft toch veel van een groot mens.

Nu, loop maar hard, Pietje!” zei Dora. „Ik zal naar de kleintjes gaan kijken!” (Hij zelf was zeven jaar oud!) En zij bracht met mij de jongen uit het gewoel en wij zagen hem de straat opdraven naar de apoteek. „We moeten toch eventjes bij Anna-Marie oplopen,” zei Dora, die heel veel van haar nicht houdt, die getrouwd is met een versversknacht, welke de tering heeft.

Als Dora wat wilde, kon zij 't altijd van mij gedaan krijgen. Ik was toen heel zwak en laf. Wij gingen dus in plaats van in de tent bij haar nicht. Dat was er vlak bij, op een ellendige zolderkamer. Daar lag de man op het bed, — of liever op de strozak, wit als krijt, — met de ogen dicht en alleen steunende als de grote trom vòòr de tent zich liet hooren. Twee bleke, ziekelijke kinderen zaten in een hoek te schreien. De vrouw had rode ogen en was maar half gekleed.

„Wat doen jullie hier?” vroeg zij ^{sharp}bits. „Hier is geen kermispret te halen! Klaas is erg ziek en moet stilte hebben.”

„Wij komen zien of we helpen kunnen,” zei Dora en pakte het kleinste kind van de grond op en suste het in haar armen.

„Ge moet mij niet zo aankijken, Snor,” zei de vrouw. „Als ik een japon had, zou ik hem aantrekken!” (zij had zo'n oude doek om de schouders gespeld en zag er woest en verwilderd uit). „Maar

die is weg,—met al het andere. Ga daar op de lege houtkist zitten. Stoelen zijn er niet.”

Zo'n ellende had ik nooit gezien.

Ik had een koek op zak, die ik voor Dora's ouders gekocht had. De beide kinderen vielen er op aan als wilde dieren. Toen werd de moeder week. Moeders zijn zulke rare mensen! Ik wou, dat ik de mijne nog had!

„Ze hebben in drie dagen niets dan een stuk brood gehad,” zeide zij en barstte het uit in snikken.

Dora ook,—en ik mede, omdat Dora het deed. De zieke man snikte niet, maar ik zag de dunne lippen zenuwachtig trekken en beven en de vuist gebald, en de ogen vaster toegeknepen.

Ik zette het andere kind naast Dora, en keek haar aan en boog me over haar heen en zei niets, omdat ik niets te zeggen had, maar we begrepen elkaar. Zij gaf me haar beursje. Ik nam mijn hoed en vertrok.

In hare beurs waren vijf en zeventig centen. Ik had een gulden vijf en twintig. Een half uur later was ik terug. Ik had de armen vol brood en koffie en een mand met turf en een pond vetkaarsen en allerlei meer. Dora kwam me op de trap tegen.

„Janus,” zeide zij, met schitterende ogen, terwijl ze me een kus gaf, „dat is heerlijk! maar nog niet genoeg! Anna-Marie moet haar japon hebben! Daar is het briefje. En de dokter heeft gezegd, dat de zieke elke dag eigenlijk wat vleessoep moet hebben en tussenbeide een glas wijn: — dan zou hij er bovenop kunnen komen. Daar is mijn sleutel. In de lade tehuis is nog een rijksdaalder! Ze zijn allemaal uit. Ga het gauw halen, en Anna-Marie's japon! Och! die wollen dekens moeten er in blijven,—als gij niets hebt?; En ze keek me nog aan, met de tranen in de ogen. Ik zie ze nog in mijn verbeelding. Haar eigen ouders durfde zij niets te vragen, — deels omdat die mensen niets hadden,—deels omdat zij in onmin leefden met Anna-Marie en haar man.

„Ik zal zien wat er te doen is,” zei ik, „maar geef me nog één kus eer ik ga!” Ik was toen ijselijk op het kussen gesteld. Ik wist niet dat het zo onfatsoenlik is.

Toen ik nogmaals terugkwam (ik had haar geld niet genomen), had ik én de dekens, én de japon, en een goed stuk vlees,— en waarachtig een fles rode wijn onder de arm.

Dat was nu een gelukkige avond voor die arme familie. Toen we heel laat samen van die mensen weggingen zei Dora:

„Wel, Janus, ik dacht niet dat ge zo zuinig op uw goed waart! Hoe hebt ge de tijd gevonden u te gaan verkleeden en uw daags pak aan te trekken?”

„'t Was nog al slecht weder,” zei ik,—„en ik moest—zoveel lopen!”

„Janus!” zei zij, mij in de ogen kijkende.

„Nu?" zei ik.

„Dat is niet waar"

En toen waarachtig moest ik bekennen, dat ik mijn eigen zondagsplunje in de lommerd gelaten had, om de oude prullen van Anne-Marie er uit te halen, en toen ik haar daarbij vertelde, dat die vent in de lommerd, die niet wist, hoe ik de andere deur inging om de panden te lossen, nog zei:

„Dat is zeker voor de kermispret, mijnheer Snor!" lachte en weende Dora te gelijk—en zo zijn we naar huis gegaan...

Dat is nu alles voorbij. Het is heel dom aan zo iets te denken.

Maar ik zou toch wel in mijn tegenwoordige verhevene positie zo iets weer willen beleven. Zo niet met Dora, dan met iemand anders—maar liefst toch met haar. Als ik niet zo verkouden was, zou ik ook niet meer aan dergelijke verachtelijke dingen denken.

IX.

———Het is eindelijk gelukt!—Ik heb enige honderd bunders grond gekocht in het Bourtanger-moeras,—niet al te duur,—ik heb een reis daarheen gedaan, mijn wettig domicilie daar gevestigd; (ik behoef er daarom niet te wonen), en ben ook —na ontzaglijk veel moeite—tot kapitein der rustende schutterij daar benoemd, Mijn uniformen zijn klaar, als Dora me daarin zag, zou zij er van opkijken! Ik kan de uniform nu wel hier niet dragen; maar aanstaande zomer ga ik naar het buitenland en dan neem ik de boel eens mede! Inmiddels word ik levensgroot afgeschilderd, in groot tenue, door Kwik. Dat is een jongmens dat smaak heeft en veel talent, zegt men, hoewel zijn schilderingen nooit verkocht worden.

Hij is echter een vrolijke klant, die geen kuren heeft, zoals die grote hanzen in het vak, en hij amuseert mij de hele dag. Hij komt hier, en ik behoef niet op zo'n vuil atelier te gaan zitten. Ik kleed me tegen negen uur in groot uniform en om tien uur komt hij. Dan ontbijten wij samen en hij schildert en praat en rookt (de hele dag door van mijn beste sigaren!) maar het portret is goedkoop—en hij vertelt me altijd een boel van Parijs en het leven daár,—dat heel wat anders is dan hier, volgens hem. Dáár spelen de kunstenaars overal eerste viool en niemand vraagt, of weet, wie iemand anders is. Als men maar geld heeft! Als ik slechts vlug Frans spreken kon, zou ik daarheen gaan, geloof ik.

Het enige wat me verveelt, is, dat ik de hele morgen onbeweeglijk staan moet, met de getrokken sabel opgeheven in de rechterhand, terwijl mijn linker rust op de monding van een vierentwintigponder, door mij veroverd. Daarachter is niets dan kruitdamp en vuur, en vóór mijn voeten liggen kanonkogels en een doorgeschoten trom en een gebroken geweer, en

de benen van drie dode kanonniërs. Om het effect van de hoofdfiguur niet te bederven, wilde Kwik hun ontstelde gelaats-trekken niet laten zien.

„Maar gij zult er van opkijken, hoeveel expressie en variatie ik in hun laarzen zal brengen!” zeide hij.

Hij heeft er een prachtige lijst om laten maken en het zal in de eetzaal hangen van het nieuwe huis, dat ik pas gekocht heb. Als dat klaar is, zal het prachtig wezen. Maar het zal me heel veel geld kosten eer het zover is! Want ik laat van binnen alles afbreken en nieuw maken. Een grote bibliotheek, een muziekzaal, een galerij voor schilderijen (Kwik zal me heel goedkoop helpen aan beste, grote stukken, die goed vullen), behalve receptiezalen, een eetzaal en de hemel weet wat niet al meer, inclusief broeikasten,—of een soort van kristallenpaleis in het klein, achter de grote zaal.

Mijn huis zal een tempel der kunst wezen. Ik zal de arme drommels van kunstenaars, die nog geen naam gemaakt hebben, er bovenop helpen. Ik zal zelf als kunstkenner beroemd worden,—dat heb ik me voorgenomen;—dat kost wel weer wat geld—maar dat is ook alles. Studie of werk heeft men daarvoor niet nodig.

Het is ook een heel fatsoenlijk iets, en mensen die me veel te danken hebben, zullen van hun kant blijde wezen mij te helpen en ik heb er behoefte aan blijde mensen om mij heen te zien.

Kwik meent dat ik zorgen moest ook in Tweede Kamer te komen, en dan een ministerie van kunsten en wetenschappen doen oprichten en zelf minister worden, en hem tot Sekretaris-generaal maken. Lid van de Kamer zou ik wel willen worden: dat is nog al een gemakkelijk baantje en bij de eerste vakature voor het Bourtanger-Moeras, zal ik zien wat ik doe. Maar de titel van „Hoogmogende” is er af, en dat is jammer!

„Ge zoudt de kamer heel goed stofferen,” zei Kwik. „En wij zouden dan eene lithografie van u maken, en een zwarte rok, met een rol papieren in de rechterhand en de linker op de Grondwet, in plaats van op de vierentwintigponder;—wel! 't Is zoo gemakkelijk een extra-best lid te zijn! Ge wordt door iedereen gefêteerd! Ge behoeft niets te zeggen dan „ja,” of „neen;”—precies als een jong meisje dat gevraagd wordt,—en, evenals zo'n jong meisje, zal men u om uw ja-woord smeken. Ge behoeft niet eens te luisteren naar de anderen, als die praten. Ge stemt maar altijd met uw partij.”

„Ja maar—aan welke partij zou ik me moeten aansluiten?” vroeg ik.

„Er is maar een partij,” hernam hij, „voor een verstandig mens. En dat is de partij, die de macht in handen heeft.”

„Maar als die er nu uitgeknikkerd wordt?”

„Gij verandert maar van „standpunt”, was het antwoord,

„en blijft altijd toch zeer konsekwent. Men moet de wettig ingestelde overheden eerbiedigen, en zo voorts. Och, dat is alles maar een loopje. Dat leert ge, als ge eens in de Kamer zijt, gauw genoeg.”

Dat geloof ik ook wel,—maar één bedenking houdt mij nog terug, en die is, dat ik in Den Haag zou moeten wonen, waar ik nog zoveel kennissen heb. Ik zal dus vooreerst nog daarmede wachten. Inmiddels heb ik de handen vol. Want hoewel Kwik er om lacht, houd ik vol dat ik een vrouw moet hebben eer mijn nieuw huis klaar is, want ik gevoel, dat mij toch nog altijd iets in mijn leven ontbreekt. En het is toch zo moeilijk een keuze te doen! Ik wankel nog altijd op dit ogenblik tussen Adèle Schaaap en mevrouw Neteldoek. Want hetgeen Champignon van haar gezegd heeft, blijkt niets dan vuile lastertaal te zijn:—dat heeft zij mij zelve verklaard! Maar ik kan tussen haar en Adèle nog niet beslissen. Als één van beiden Dora heette, dan weet ik wel wat ik deed!

Adèle is jonger, dat is zeker en zou prachtig voldoen in mijn rijk vergulde zalen, en heeft al het uiterlijk eener grote dame. Maar haar famielie! Ik zou onder de plak van die mensen raken,—en dat wil ik niet,—en daarbij lijkt Adèle, zegt Kwik, op een fraaie pop,—zo koud en levenloos voor vreemden. Het zou me geweldig hinderen, als de mensen over mijn vrouw spotten! Daarentegen is mevrouw Neteldoek geheel ziel. Haar ongeluk in de wereld is, dat zij maar al te impressionabel is, zegt zij. Haar eerste man was een barbaar die haar niet begreep; zoveel heeft zij mij verteld. Zij moest eindelijk van hem scheiden, omdat hij zo verschrikkelijk materieel was, en ronduit weigerde haar modemaaksters-rekeningen te betalen. Hij was ook maar een koopvaardij-kapitein,—zo'n ruwe zeebonk! Hij stierf eindelijk in China, en nu is zij weder vrij. Ik geloof ook, dat zij meer met mij ingenomen is dan Adèle, hoewel deze natuurlijk „ja” zou zeggen, als ik er toe kwam haar te vragen.

„Wij verstaan elkaar zo goed!” zei me onlangs mevrouw Neteldoek, toen ik een bezoek bij haar maakte, en een zak vol bonbons meebracht voor haar papegaai.

Zij bewijst me ook allerlei kleine diensten, zo lief mogelijk. Onlangs kreeg ik een Frans briefje, juist toen ik bij haar gaan wilde;—neen, een briefje was het eigenlijk niet; maar zo'n kaart in een groot couvert, met een groot lak er op, met eene invitatie om bij Grijp,—Schraap's Kompanjon,—te gaan dineren. Dat begreep ik wel. Ik kon er echter niet gaan, omdat ik mijn woord al gegeven had die avond, op een kunstenaars-vereniging, met Kwik en de jonge Champignon. Nu moest er ook een Frans antwoord op geschreven worden! Daar zat ik mede! Maar ik redde me weder met behulp van mijn bewonderenswaardige tegenwoordigheid van geest! Ik sneed de duim uit een nieuwe witte glacé handschoen, stak mijn rechter-wijs-

vinger er in,—en ging bij de schone weduwe. Na een weinig met haar gepraat te hebben, haalde ik het briefje uit de zak. „Ik ben heel ongelukkig,” zeide ik, „voor een rijk man! Daar krijg ik op het oogenblik deze invitatie en kan niet schrijven:—ik heb me in de vinger gesneden!” Ik zag wezenlik hoe zij zich op de lippen beet om hare aandoening te overmeesteren, terwijl ik de vinger ophield.

„Wees niet ongerust mevrouw,” zeide ik; „het is niets. Over een dag of wat zal het genezen zijn. Maar nu komt het heel lastig!”

Zij bood dadelik aan mij te helpen. Dat zou Dora ook—ik meen, Adèle zou dat niet gedaan hebben! En zij nam haar portefeuille en schreef een heel elegant briefje, dat zij mij ter lezing voorlegde, en dat ik voorwendde ook heel nauwkeurig na te gaan—en toen lakte zij het dicht, met haar kachet, met haar wapen er op. Een heel mooi wapen! Zij vertelde me ook, dat zij eigenlijk van heel hogefamilie was, en dat haar ouders zeer tegen haar huwelijk met die zeeman waren geweest; „maar” voegde zij er bij: „ik geef niet om geboorte! Het is het hart, mijnheer Snor! waarop ik zei: „Het hart en de ware beschaving gaan vóór alles!” En zij keek mij aan en bloosde, en zei later, dat zij wel aan mij zien kon, dat ik geen alleedaags mens was en veel ondervonden had.

„Ja, ja! zei ik „dat is zo mevrouw!” en ik zuchtte toen ik dacht aan al wat ik met Dora had uitgestaan.....

—Dat had ik niet gedacht! Wezenlik, de mensen zijn zó slecht niet! Zij zijn toch dankbaar als men iets voor hen over heeft! Dat heb ik nu ondervonden. Ik ben namelijk een avond of wat geleden met Kwik in de vergadering geweest van „Schrijf-Zangen en Schilderlust.” Dat is een vereniging van schrijvers, schilders en muzikanten,—allemaal genieën!—die wekeliks bijeenkomen in de achterkamer van een koffiehuis achter de Beurs, om zich gezellig te onderhouden.

De meeste leden zijn voor mij aan het werk, en Kwik vond het raadzaam dat ik me onder hen vertoonde. Ik ging er dus heen. Er heerst een heel gezellige, ongegeneerde toon,—heel anders, bij voorbeeld, dan in de sociëteit, en men drinkt er niets dan bier of grog,—wat ik heel prettig vind! Men is eerst begonnen met mij tot lid te maken en toen tot honorair-vice-president,—en ik heb de heren hedenavond te souperen gevraagd, bij mij. Daar zal ik hun laten zien, wat „uithalen” is! Het soupee is besteld; tien gulden per couvert, zonder wijn! Ik zal het op de schrielle wijze van die Schraaps niet aanleggen! En Kwik vindt dat ik heel groot gelijk heb. „Zij zullen dan met lijf en ziel voor u werken,” zeide hij, zijn sigarenkoker uit mijn kist vullende, „en dan kunt gij wat moois hebben, weet ge! Om geld geven ze zoveel niet, als om hetgeen men in de couranten noemt „een fatsoenlike behandeling.”

Hieromtrent ben ik het echter niet volmaakt met hem eens: want geld willen zij ook gaarne hebben;—en veel geld;—maar dat kunnen zij van mij ook krijgen. Daar ik hedenavond geïnstalleerd moet worden, is het nodig dat ik mijn functies aanvaard met het houden ener redevoering. Ik verzocht Kwik er een te maken, maar hij kon dat niet, zeide hij.

Ik heb er ook aan gedacht een van Blakers te bestellen; maar die vent is geen lid, en daarbij zo pedant. Kwik zeide ook, dat ik maar zelf iets maken moest,—dat zou zeker goed zijn. Dat heb ik nu gedaan,—met heel veel moeite,—en het netjes overgeschreven; want ik moet het van buiten leren. Zodra de eerste fles champagne ontkurkt is, zal ik opstaan, in de rechterhand het glas nemen, de linker in de borst steken en zeggen:

„Weledele heren,

„Wij zitten hier allen te zamen aan een zeer eenvoudige dis,” (ik zie hen al opkijken als zij de pracht in het rond voor ogen hebben); „want ik wilde u als vrienden en dus niet als vreemden ontvangen. In de republiek der kunsten kent men ook geen onderscheid van stand.” (Dat is een kolossale onwaarheid, dat weet ik ook wel; want in geen rijk ter wereld is er zoveel onderscheid van stand als in die republiek;—maar hetgeen ik zeggen zal, is toch een algemeen aangenomen waarheid, en ik moet ze dus huldigen): „het is niet Snor de la Hoek, de grote kapitalist, die u ontvangt,—het is slechts uw kunstbeschermer en bewonderaar, uw nieuwbenoemde vice-voorzitter,—een titel, mijn heren, waarop ik niet minder prijs stel, dan op die van kapitein bij het Bataljon” (ik geloof dat het zo gespeld wordt), „der rustende schutterij, waartoe ik tans behoor. Ik besef, mijn heren, dat de plichten van een vice-voorzitter zeer moeilijk te vervullen zijn, en dat ze mijn geringe krachten geheel te boven zouden gaan” (dit laatste heb ik zowat uit een courant overgeschreven, waarin de redevoering van een nieuwbenoemde voorzitter van een staatscollege gedrukt staat), „ware het niet, dat ik op uw ondersteuning kon rekenen; immers (hier heeft het me veel moeite gekost om te bedenken wat achter dat immers kon komen; het overige in de courant was voor mij niet bruikbaar);—immers, de Kunsten zijn geen katten, die men zonder handschoenen aanpakken kan, en in plaats van op de lier van Apollo, heb ik op niets getokkeld dan op de klarinet,—als liefhebber. Maar, Apollo was de vader der negen Muzen,” (dat was een gelukkige herinnering aan een schrijftexempel, zoals wij die dingen op school noemden) „en indien gij mij als uw grootvader wilt beschouwen, zal het mijn streven zijn u tot waardige muzenzonen op te leiden. Mijn heren, vult uw glazen—neen!—mijn heren laat de knecht uw glazen vullen,—en drinkt met mij op uw aller welzijn en op de bloei van Schrijf-, Schilder- en Zanglust!”

—De avond is luisterrijk geweest. Alles is best afgelopen. Alleen hebben die mensen zeven mijner beste geslepen wijnglazen en twee grote kristallen kommen gebroken, toen Kwik eenhorlepomp op de tafel dansen wilde:—hij was wat gemonteerd. Ik ook waarschijnlijk, want ik vond hedenmorgen een bout van een kalkoen en twee scharen van een grote kreeft in mijn rokzak, en er was een groot gat gebrand in mijn geborduurd overhemd,—door sigarenas, die er op gevallen was. Hedenmorgen heb ik ook wat hoofdpijn, en dat is nog al gek; want de jonge Schraap komt, om mij geld te brengen. De koepons van dit vierendeeljaar zijn geknipt en ingewisseld—...

Die Schraaps zijn toch verdienstelijke mensen! Ik zal hun heden een mandje wild zenden. Ik ben weder rijker dan ik was;—zowat zeven duizend gulden dit half jaar verdiend—zonder iets te doen, dan „ja” te zeggen, als mij de oude Schraap iets voorstelde. Dat gaat heel makkelijk!

Ik begrijp niet waarom er nog zovele arme mensen zijn! Waarom doen die niet evenals ik?

Maar de jonge Schraap heeft me toch één tijding gebracht, die me vreselijk ontroerd heeft!

„Zeg eens,” zeide hij, (hij wordt wat al te familiaar soms,) „hebt ge de courant al gelezen van heden?”

„Nee,” zei ik, „ik heb nog al de tijd. Er is zeker niets in, dat mij interesseert.”

„Niets?” hernam hij. „Kijk maar hier!” En hij las voor: „Naar wij vernemen, komt het gehele opera-gezelschap uit Den Haag in de loop van deze winter hier over om een reeks van voorstellingen in onze schouwburg te geven.”—

„Zeg eens, is die juffer, hoe heet zij ook,—voor wie gij u interesseert,—er nog bij?”

„Ik—ik—interesseerde me vroeger wel voor—voor haar papa,” zeide ik, „mijnheer Schraap,—en—en—ken juffrouw Tobbing zelve niet—niet heel veel.”

Hij ging heen en zei niets; maar dacht des te meer, dat zag ik hem aan. Het is verschrikkelijk! Wat heb ik Dora gedaan, dat zij mij nu overal vervolgen moet? Dat staat haar niet goed. Ik wil haar ook nooit meer zien! Dat is zeker. En zij—nu—zij zal mij wel niet opzoeken, na al hetgeen gebeurd is. Misschien komt zij niet eens mede. Of, als zij komt, kan ik die dag uit de stad gaan. Het is één mijner voorrechten, geheel vrij man te zijn!

X.

—Welk een les heb ik gisterenavond gehad! Ik beef nog als ik er aan denk! Ik zal wel voorzichtiger wezen in de toekomst! 't Zou toch al te gek zijn, nu dat ik niets meer te wensen heb, als ik me zelve in het ongeluk stortte!

Daar zat ik nu gisteren de gehele voormiddag me te verheugen over de gelukkige afloop van de vorige avond,—en zie, wat gebeurt er! Kwik zou bij me komen eten, heel alleen, en 's avonds zouden wij met iemand anders een gewichtige konferentie houden,—en Kwik kwam en, net alsof hij de vorige avond niets gedronken gehad, vroeg hij een „'n bom bitter” voor het eten, en ging toen op de kanapee zitten naast me en begon me te vragen; —neen! Ik zal ons geheel gesprek, zo goed ik kan, optekenen, ter herinnering en ter waarschuwing voor de toekomst!

Kwik. Nou! hoe gaat het sedert gisterenavond? Katterig, hé! Ge waart ook al mooi op de hoogte, evenals ik!

Ik. Op de hoogte? neen—ik—

Kwik. Ja! Dat is waar, ge waart eerder op de laagte; want ik liet u onder de tafel liggen,—waar Charles en Jean, uw beide knechts, die ook half dronken waren, u vonden en naar bed brachten.—Maar dat was het eigenlijk niet, waarnaar ik vragen wilde. Wie is toch eigenlijk Dora?

Ik. Dora! Dora! Wat weet ge van Dora?

Kwik. Niets, dan wat ge zelf ons allen verteld hebt. Nadat ik de horlepijp gedanst had, greept gij zo'n kreeftschaar van de schotel op, en stondt er op om een solo op de klarinet te geven,—en dat hebt ge verduiveld aardig gedaan! Kostelik! Telkens met tussensprake met de orkestmeester,—gij, in de rol van zo'n arme drommel van een muzikant,—en hij u verbiedende naar het toneel te kijken, waar Dora figureerde als prima donna, of zo iets! 't Was prachtig! En allen hielden het voor een vertoning en vonden het verduiveld geestig,—maar, toen wij beiden alleen waren overgebleven, zijt gij van tafel opgestaan, hebt ge de schaar uit elkaar gedraaid, als eene klarinet, de stukken in de zak gestoken, en uw hoed willen nemen om Dora naar huis te gaan brengen. Ik dacht eerst, dat ge de pret met mij wildet doorzetten, maar toen ge me snikkend om de hals vielt, en mij aan uw hart druktet, en verklaardet, dat hoewel ge haar verlaten hadt, zij toch uw enige liefde was—begreep ik, dat het ernst was,—en, Snor, daarover moet ik u ook een ernstig woord spreken. Ge moogt nu millionair zijn, dat is alles goed en wel;—maar als ge wezenlik zo'n arm meisje slecht behandeld hebt, en haar nu in de steek laat,—dan is de vriendschap tussen ons uit! 'n Gekheid is 'n gekheid; maar—

Ik. Kwik! Genoeg daarvan! Wat ik u in een ogenblik van opgewondenheid heb toevertrouwd, blijft onder ons! Ik zal het niet ontkennen. Ik heb eens een meisje van die naam bemind. 't Was eens mijn voornemen haar tot mijn echtgenote te maken. In alle eer en deugd zijn wij echter van elkaar gescheiden. Dat is uit. Daar geef ik u mijn woord op!

Kwik. Dan moogt ge wel in de toekomst beter oppassen! Anders verklapt ge u zelve! Gisterenavond nog weder; toen er sprake was van de bouwkundige versierselen van uw nieuw huis. Ik begrijp

nu zeer goed waarom gij zo stijf op uw stuk blijft volhouden.—

Ik. De Krintse bouwde vind ik gemeen; de Joodse past niet voor 'n goed Christen; daarom zal alles Doras bij mij wezen.

Kwik. Maak dat iemand anders wijs! Maar wees in het vervolg voorzichtiger. Laten we nu maar eten! straks zal Fretje hier zijn.

Ik was zodanig in de war, dat ik moeite had me te herinneren, wie Fretje was, en wat hij kwam doen, wist ik volstrekt niet. De verschrikkelijke gevolgen der onmatigheid stonden me zo levendig voor ogen, dat ik een eed deed me nooit meer te buiten te gaan, en daar ik me schaamde tegen Kwik te bekennen, dat ik alles wat met Fretje voorgevallen was, glad vergeten had, wendde ik hoofdpijn voor, strekte me dadelijk na tafel op de kanapee uit en deed mijn best te slapen tot Fretje kwam. Maar het wilde me niet lukken! „Snor, ge zijt een ezel geweest!” zei me telkens iets, dat wel het geweten zal zijn, denk ik, waarmede zij 't zo druk hebben op 't toneel, maar waarvan men anders in 't leven niet veel hoort. En daar lag ik nog steeds me zelve te verwijten, dat ik een ezel was geweest, tot de deur openging en Fretje binnenkwam.

Fretje heet eigenlijk Furet, maar wordt algemeen in Schrijf-, Schilder- en Zanglust „Fretje genoemd. Hij is een arme drommel, maar zeer bij de hand. Hij schrijft magnifiek, zegt Kwik, voor de couranten, en zou rijk en gezien zijn, als men zijn stukken maar plaatsen wilde. Maar hij is het slachtoffer van zijn eerlijkheid, zegt hij. Hij kan niet tegen zijne overtuiging schrijven, en men is zo bang voor hem, dat men al zijn stukken terugzendt! Dat is gemeen. en daarom is hij arm en hongerig; maar steeds onafhankelijk, zegt hij, en zijn tijd afwachting om op eens naam en fortuin te maken. —Het ogenblik is nu gekomen, en de gelegenheid ook, hoop ik!

Toen Fretje in de kamer kwam, zette hij de oude hoed onder een stoel,—hij is altijd heel nederig en erkent het onderscheid van stand tussen hem en zijn meerderen zonder bezwaar,—en naderde met een diepe buiging en legde een grote portefeuille op tafel en ging vóór op de rand van de stoel zitten, met de benen er onder opgetrokken, en keek Kwik en mij heel nederig aan.

„Hebt ge de boel meegebracht?” vroeg Kwik.

„Om u te dienen,” zei Fretje, zenuwachtig aan de touwtjes van zijn portefeuille trekkende, waaruit eindelijk een hele tafel vol papieren te voorschijn kwam.

„Ga uw gang dan, Fretje; mijnheer Snor en ik zijn klaar om u aan te horen.”

„Eerst moet ik mijnheer Snor nogmaals bedanken voor zijn vriendelijkheid van gisterenavond,” zei Fretje, tegen mij buigende.

Dat deed me nu genoeg. Ik zie gaarne een dankbaar mens, en toen ik 't begin van de avond gehoord had, dat Fretje, die bij ons soupeerde, waarschijnlijk niet opgeruimd was, omdat zijn huisbaas hem die dag de deur had willen uitzetten, wegens onbetaalde huur, had ik maar een knecht met het ellendige sommetje, waarom het te doen was, bij de huisbaas gezonden en

Fretje vond de kwitantie op zijn bord, toen we aan tafel gingen, —onder het suikergoed, dat ik hem voor zijn kinderen meegaf.
„Praat daar niet meer van,” zei ik voornaam. „Zo'n kleinigheid is niet de moeite waard; Ga uw gang maar!” (Mijn hemel! wat was ik nieuwsgierig te horen wat hij voor de dag zou brengen!)

Fretje kuchte, nam een groot vel papier vòòr zich en las een heerlijk stuk voor! Het bevatte een uitvoerige beschrijving van het nieuwe hotel dat gebouwd werd voor de rijke kunstkenner en kunstbeschermer, de nieuwe vice-president van Schrijf-, Schilder- Zanglust. Ik werd er naar waarde in geprezen, als een voorbeeld van mildheid en van goede smaak, —en dan ging hij er toe over de architectuur te beschrijven, —het werk van Beitel, lid van Schrijf-, Schilder- en Zanglust, —de schilderijen van de beroemde Kwik, lid van, enz.—de standbeelden van Haksteen, ook lid van, enz.—de fresco's van Pinsel, insgelijks lid van, enz.—de bibliotheek, uitgezocht door de heer Furet, tevens lid van, enz.—de muziekzaal, gebouwd volgens de opgaven van Strijkvast, ook lid van, enz.—eindigende het stuk met de verklaring, dat het gehele verblijf vorstelijk zou wezen, en hem waardig, die zich als een schitterende zon aan de horizon van de kunstwereld vertoonde (dat was ik!) en die vooral zijn koesterende stralen liet vallen op Schrijf-, Schilder- en Zanglust, welks bestuur het zich tot een eer rekende met zijn naam te mogen prijken,

„Nu, oude jongen,” zei Kwik, „dat ding is best! maar ge hadt die fresco's van Pinsel niet zo bovenmatig moeten roemen. Enfin! Daar het niet geplaatst wordt,—”

„Vraag ekskuus, mijnheer Kwik!” zei Fretje. „Het zal geplaatst worden als hoofdartikel van het eerste nummer van ons nieuw blad! Ja, mijnheer Snor! Na het gesprek met u aan het dessert gisterenavond, ben ik de gehele nacht opgebleven. Ik heb alles gereed gemaakt voor uw inzage. Van u alleen hangt het af, wanneer het eerste nummer van „de Zon van het Heelal” verschijnen zal.”

Nu schoot het me opeens te binnen, dat er de vorige avond, onder de wijn, sprake was geweest van de oprichting van een nieuw kunstblad, om—ja, waarom was me nooit heel duidelijk geweest;—maar ik geloof hoofdzakelijk, wat Schrijf-, Schilder- en Zanglust betrof, om de leden daarvan op te hemelen voor het publiek en alle andere mensen „af te breken.” Het „afbreken” was Fretjes zwak! En wat mij betrof, om mij te doen kennen en waarderen bij het volk en mijn kandidatuur te ondersteunen, zodra ik besloten had in de Kamer te komen. Want de politiek, volgens Kwik, behoort onder de kunsten te worden gerekend, hoewel niet onder de fraaie. In de derde plaats, zou het een heel voordelige, geldbelegging zijn,—en dat was ook iets voor mij;—want ik wilde Schraap wel laten zien, dat ik ook buiten zijn toedoen, iets wist te verdienen.

„Ziet u, mijnheer Snor!” zei Fretje, „toen dit stuk mij achtereenvolgens teruggezonden was door alle courantiërs hier te lande,

*Wet
taal*

kookte mijn bloed. De partijdigheid van die mensen gaat alle begrip te boven! Ik was er gisterenavond nog geheel mede vervuld, en toen ik het denkbeeld opperde om zelf een blad op te richten, aan uw en de algemene belangen der kunst toegewijd, was ik onuitsprekelijk gelukkig u dat denkbeeld te zien omhelzen, met de scherpe zin, die u onderscheidt. Er was toen kwestie van het bijeenkrijgen van de nodige gelden om de zaak aan de gang te zetten, en op dat bezwaar ware het gehele plan mislukt, als gij niet ingezien hadt, zodra ik het uitlegde—dat het een bron van rijkdom kan zijn, als het maar behoorlijk aangepakt wordt. Het was toen het ogenblik niet in verdere bijzonderheden te treden. Ik noteerde alleen dankbaar uw belofte om u aan het hoofd der onderneming te zetten! Alles is nu uitgewerkt! Toen ik sprak van een som van veertig duizend gulden, als vereist om het blad op te richten, een rente waarborgende uit de opbrengsten van het blad, van niet meer dan zeven percent voor het eerste jaar, en later opklimmende met het toenemende debiet van ons blad tot twaalf percent,—(wat daarboven komt, wordt in de reserve-kas gestort), verklaardet gij u daarmee tevreden. Ik ben gelukkig u nu te kunnen verzekeren, dat wij genoeg zullen hebben aan dertig duizend gulden om te beginnen, en dat de rente ten minste voor het eerste jaar zeven en een kwart percent zal bedragen. Gij noemdet nu veertig duizend gulden een kleinigheid; die som zal dat wel zijn voor u, mijnheer. Maar ik ben er trots op u reeds bij het begin tien duizend gulden uitgewonnen te hebben.”

„Dat is nog al wel,” zei Kwik, „maar mijnheer Snor moet nader ingelicht worden. Zo'n tien duizend gulden meer of minder kunnen hem niet schelen,—dat is waar,—maar ge moet hem nu alles duidelijk uitleggen. Dat hebt ge gisteren beloofd, toen hij de toezegging gaf om het blad op te richten.”

„Dat zal ik doen,” zei Fretje,—terwijl ik enigszins ongerust zat te luisteren, en mijn best deed mij te herinneren wat de vorige avond voorgevallen was. Inmiddels waagde ik te zeggen:

„Mijne belofte was slechts voorwaardelijk.

„O heel en al, mijnheer! Heel en al!” riep Fretje. „Als mijn plan u niet bevalt, is u geheel vrij, geheel! Als u neen zegt, dan ga ik bij Blakers, die wat geld heeft, en ik zal zonder twijfel met hem klaarkomen.”

„Laat me eerst uw berekeningen horen,” zeide ik.

Die waren heel eenvoudig! Het was onfeilbaar, dat wij een groot debiet voor het blad zouden hebben, dat ondersteund zou worden door ons genootschap en door het kunstminnend publiek, vooral op staatkundig gebied. Als wij maar het vierdepart zoveel advertentiës kregen als de Haarlemmer, zouden de onkosten reeds er uit gehaald zijn. Al het overige konden wij opsteken! Ik behoefde niets te doen dan het geld te verschieten (waarvoor ik eigenaar bleef van dat blad), en om de drie

maanden de boeken na te zien van de kashouder. Fretje zou hoofdredakteur zijn en moest alleen het blad vullen, tegen een loon van tweehonderd gulden in de maand. Andere redaktiekosten waren er niet.

„Wat Fretje zelf niet schrijft knipt hij met een grote schaar uit andere couranten,” zei Kwik. „Dat is goedkoop, gebruikelijk en doelmatig te gelijk!”

—Ik gaf mijn toestemming tot oprichting van het blad. Mijn naam is nu zogoed als gemaakt. Elk nummer zal iets bevatten tot mijn roem. Die Blakers zal zien, dat ik „iemand” ben, zogoed als hij, en Fretje, die hem niet goed velen kan, zal zijn werken afbreken,—natuurlijk echter met de meeste onpartijdigheid;—daarop sta ik, en Fretje is het met mij eens.—

Een ander plan heb ik in stilte, en dat is, als de opera hier komt, om Dora eens te helpen. Ik zal in stilte Fretje bevel geven haar ijselik te prijzen;—dat kan hij ook eerlijk doen. Wie weet of ik haar fortuin ook niet maak! Dat zou ik heel gaarne willen.

Schraap zal opkijken als ik hem zeg, dat ik over acht dagen dertig duizend gulden moet disponibel hebben! Maar waartoe, moet hij niet weten. Al wat het blad betreft, blijft onder ons, een diep geheim!

beschikt

XI.

Ik ben hedenavond bij de heer Furet geweest, heel onverwacht, omdat ik hem nog het een en ander over onze nieuwe onderneming wilde vragen. Hij woont natuurlijk in een lelike achterbuurt, drie trappen hoog, en ik schaamde mij toen ik mijn koetsier zijn adres gaf.

Het was dadelik na tafel, om zeven uur. Ik strompelde de trap op, in het donker, tikte aan de deur en trad binnen.

Een grote, kale kamer, met een verbleekt groen behangsel, enige matten stoelen, een dof brandende lamp op een vierkante, lange tafel, waaraan „het Fretje” en zijn vrouw en een viertal kinderen zaten, terwijl er nog één in een wieg in de hoek der kamer sliep.

Tegen de wand hing een gebarsten spiegel, in een oude vergulde lijst, en met enige visitekaartjes in de hoeken gestoken.

Ik dacht bij mij zelve toen ik binnentrad,—dat de mensen vreselik verlegen zouden zijn;—maar zij waren het niet.

Fretje trok zijn kamerjapon wat dichtër om de leden,—en stond van zijn schrijfwerk op; zijn vrouw legde haar breikous en het boekje, waaruit zij een der kinderen de les overhoorde, neder en beiden heetten mij, zodra Fretje mij deftig aan zijn vrouw gepresenteerd had, heel ongedwongen welkom. Ik was minder op mijn gemak dan een van beiden.

„Neem plaats, mijnheer,” zei Fretje, „en vertel me wat u ge-

voerd heeft uit de vergulde zalen van Plutus naar de kale tempel van Apollo."

„Ik kom niet van Plutu," hernam ik, „ik ken hem niet eens;—ik kom zo van tafel;—ik wilde u even spreken."

„Zijn er geheimen,—wilt gij mij alleen spreken, mijnheer?" vroeg hij: „zo dat het geval is, zullen wij ergens samen heengaan, want ik heb geene andere kamer beschikbaar."

Zijn toon was heel anders, veel onafhankelijker dan gisteren;—ik begreep, dat hij zijn fatsoen wilde houden tegenover zijn eigenvrouw en kinderen. Er zijn vele mannen in de wereld van wie ik dit opgemerkt heb. Ik heb er wel eens met Kwik over gepraat. Ik hield hen voor huichelaren; maar hij zeide, dat er iets meer achter zat, en dat zulke mensen meestal goede vrouwen en een gelukkig tehuis hadden en daar prijs op stelden, en dat zij alleen huichelden in de wereld, als hun belang dit meebracht.

Daar was iets van waar ten opzichte van het Fretje.

Zijn echtgenote was een bleke vrouw, van middelbare leeftijd in een oud katoentje uitgedost,—zoals Dora er ook wel eens droeg, en dat nam mij voor haar in, en het zwarte tegoed, dat op de tafel stond, was precies van dezelfde soort als ik bij Dora's ouders gezien had, en terwijl ik een slap kopje mededronk, was ik verstrooid en hoorde maar half wat tegen mij gezegd werd.

Van mijn kant wilde ik niet gaarne over onze onderneming spreken in het bijzijn der famielie,—en vond het toch moeilijk Fretje mede te nemen. Ik zeide dus, dat, daar wij nader in betrekking tot elkaar zouden komen, ik alleen de gelegenheid zocht om nadere kennis te maken en hem een visite was komen brengen.

Wij praatten dan, terwijl zijne vrouw weer aan haar naaiwerk ging, een hele tijd over allerlei van de dag en Fretje vertelde me zeer veel politiek nieuws, waarvan ik slechts de helft begreep. Onder andere was er sprake van een verkiezing, ter voorziening van een vakature in de Tweede Kamer en Fretje betreurde het, dat ik in de streek, waar het nieuwe lid gekozen moest worden, geen betrekkingen had en dat men daar al een kandidaat gevonden had, die zeker slagen zoude.

„Maar", zeide hij, „zijt ge al boven de dertig jaren oud?"

Het was mij niet duidelijk, wat mijn leeftijd juist met die zaak gemeen had, maar Fretje legde het mij spoedig uit en hield toen een zeer welsprekende lofrede op onze onvergelyklike kieswet, die ik trachten zal op te tekenen, om op de hoogte te blijven van die belangrijke kwestie.

„Zie eens, mijnheer Snor," begon hij, „de kieswet is bij ons prachtig ingericht. Zij huldigt, dat kan ik u verzekeren, de zuiverste en meest praktische grondbeginselen. Zij is zo liberaal mogelijk. De mensen worden allen, zoals men familiaar zegt, „over één

*Doorlopend karakter-tuip — 112 is dat hij de verkeerde
by anderen opmerkt die in de doorgeluste h
hem te vinden is :*

kam geschoren." Tot maatstaf voor hun geschiktheid om kiezer te zijn, heeft men noch hun kennis noch hun maatschappelijke positie genomen, maar alléén hun geld. Zij betalen hun plaats in de staats-burgelijke wereld evenals in de komedie. Om in de galerij te zitten en een lid van de gemeenteraad te kiezen, betaalt men slechts een heel kleine som. Om een lid van de Provinciale Staten of van de Twede Kamer te mogen helpen benoemen, moet men in het parterre zitten. De heeren der Provinciale Staten zitten in de loges en pikken de leden der Eerste Kamer uit, en deze, die, zo te zeggen, in 't Balkon zitten, of in de Stalles d'orchestre, betalen hunne plaatsen zeer duur. Ieder van zijn eigen stand- of zitplaats, werpt een blik op het staatkundig toneel en—al diegenen, die de prijs niet betalen kunnen, blijven op straat en horen tussende wat van de politieke Turkse trom, als er heel hard op geslagen wordt, maar hebben het recht niet een enkel woord mede te spreken over de verdeling der rollen onder de acteurs."

Dit kwam mij zeer billik voor, en ik vroeg hem, of ik niet beter zou doen met een plaats te zoeken in de Eerste dan in de Twede Kamer. Dat kwam mij fatsoenliker en deftiger voor.

Fretje echter legde mij uit dat dit voorshands moeiliker gaan zou, daar de heeren van de Provinciale Staten het liefst één uit hun eigen midden kozen, als zij maar konden, en hij ried mij welmenend aan mij voorshands met de Twede Kamer tevreden te stellen, als ik er maar in komen kon.

„De kiezers,” zeide hij, „voor dat lichaam zijn gemakkelijker te bewerken. Het is gemakliker de stemmen van de galerij te winnen dan die van de loges; dat ligt in de aard der zaak. Nu is het intelligente gedeelte der natie grotendeels zogoed als uitgesloten van de stembus en dat wint veel moeite en spaart veel overtuigingskracht uit. Ziet u, mijnheer Snor, een rechtsgeleerde, die ongetrouwd is, een officier die op kamers woont en telkens van garnizoen verandert, een ambtenaar, al is hij nog zo knap, als hij geen goed traktement heeft, is geen kiezer; maar wel de bakker en de schoenmaker en de slager en de kruidenier, en de lieden, die niets hoegenaamd van het staatkundig toneel verstaan. Dit maakt dat de verkiezingen bij ons altijd heel kalm aflopen. Die brave lieden stemmen voor wie hun gezegd wordt dat te doen, en begrijpen heel zelden waarom zij Piet en niet Klaas gekozen hebben. Dat zou niet meer het geval zijn, als allen, die van de zaken afweten, iets in te brengen hadden. Die zouden werkelijk een keuze hebben, en dat zou heel lastig en onaangenaam zijn, in velerlei opzichten. Dat is altijd op die wijze onder ons in Nederland opgevat, en door de affiches van de staatkundige wereld (ik bedoel natuurlijk de dagbladen) aan een heel duur zegel te onderwerpen, heeft men weten te beletten, dat de kleine burgerman ze algemeen in handen krijgt en belang begint te stellen in

dingen, waarmede hij niet nodig heeft—om aan de kost te komen.

„Er is bovendien nog heel veel moois in de kieswet, dat iedereen erkent, en waarom men onwillig blijft er enige veranderingen in te brengen. Zo, onder andere, moet ik u opmerkzaam maken op de bepaling, dat men dertig jaren oud moet wezen om volgens de wet de vereiste wijsheid te bezitten om dwaasheden in de Kamers der Staten-Generaal te verkopen. Jongelieden van beneden die leeftijd, die geen kiezers en niet eens verkiesbaar zijn, worden op die praktische wijze geheel van alle deelneming aan het staatkundig leven uitgesloten. Zij hebben dus tijd en gelegenheid om alles te worden, wat zij willen, behalve staatsburgers, in de eigenlijke zin des woords, en als zij boven de dertig zijn en een geregelde werkkring gevonden hebben, en bezigheden volop, als het knappe mensen zijn, dan hebben zij gewoonlijk tijd noch lust zich met de politiek al te veel te bemoeien, en laten dat over aan de anderen, die nog carrière maken moeten en het staatkundige leven als een broodwinning beschouwen, en dus eigenbelang en eigene eerezucht steeds op de voorgrond plaatsen,—wat, natuurlijk, bijzonder voordelig op de gang van zaken in ons vaderland werkt. Want, mijnheer, nu komen er niemand dan bezadigde, bedaarde mannen in de Kamers;—heethoofden heeft men er in 't geheel niet en iedereen is geheel onpartijdig en vecht alleen voor zichzelf en niet voor een partij, of een kliek. Iedereen hoopt, of mag hopen, op zijn beurt minister te worden en een grootkruis en een klein pensioentje te verdienen—en ik geloof, dat als men tans het aantal gepensioneerde ministers tellen wilde, men zien zou, dat ten minste vijftiengig procent van de leden der Kamer, zo niet meer, dat ideaal van geluk bereikt hebben.”

Juist op dit oogenblik begon het kleine kind in de wieg te schreien en ons gesprek werd daardoor gestoord.

„Wij hebben meer last van dit éne kind,” zei Fretje, „dan het ministerie van alle leden der Kamers bij elkaar. Maar heden is het juist jarig en moet zijn zin hebben.”

Ik echter had bij mij nog een zakje met sucre d'orge, dat ik tegen mijn verkoudheid had gekocht, en ik stopte er een bankje van f 25 in en maakte dat ik wegkwam, hoe eerder hoe liever, om aan de bedankjes der ouders te ontsnappen en een visite te maken bij mevrouw Neteldoek.

XII.

(Ongeveer drie maanden zijn verlopen sedert de datum van het laatst meegedeelde uittreksel uit mijns waardigen ooms dagboek, nu ik het afschrijven daarvan hier weder opvat. Hetgeen er van enig belang in die tussentijd voorgevallen is, zal de schrandere lezer of hier vermeld vinden, of uit hetgeen hier volgt, kunnen opmaken.

J. S n o r Jr.)

—'t Is ongelofelik,—maar toch waar! Na al hetgeen er in de laatste tijd gebeurd is, wou ik, dat ik weder doodarm was en 2de klarinet bij het orkest van de opera!

Dat heb ik nu van al mijn geld! Dat heb ik er nu van, dat men mij algemeen benijdt, tegen mij opziet, als de eigenaar van het prachtige huis, nu door mij bewoond, en als de bezitter van al de kostbaarheden (ja, kostbaar zijn ze, dat is zeker!) en als heer van al de dienstboden, die op mijn wenken zouden vliegen—als ik iets voor hen te doen had! Nu gapen zij de halve dag rond—evenals ik; maar mijn zorgen hebben zij niet.

Eerst met het geld zelf!—'t Spreekt vanzelf, dat ik veel uitgeef en sedert Schraap begrijpt, dat ik voor zijn dochter verloren ben, verdient hij niet meer zoveel als vroeger voor me! Lang niet! Toen ik hem met de laatste dag van het halfjaar zeide, dat hij weder verkopen en kopen moest en maken, dat ik een mooie som klaar had tegen het einde van het jaar, om de grote onkosten van dit jaar te dekken, lachte hij mij uit.

„'t Was nu geen gunstig ogenblik,” zeide hij, „om te spekuleren—en als ik er zo op aandrang, kon ik even spoedig arm zijn, als ik rijk was geworden.”

Dat zijn gekheden. Met geld verdient men geld, dat weet iedereen, en als hij dit niet doet voor mij, is het onwil van zijn kant en anders niet!

Met de kourant gaat het ook niet al te best. Wij hebben pas honderd en zeven intekenaren, waarvan drieënvijftig present-exemplaren, zegt Furet,—en de advertenties brengen dit kwartaal niet veel op, omdat wij ze gratis plaatsen en zelve het zegelgeld betalen, om anderen te lokken. Het zal me wel dit jaar veertig duizend gulden kosten, minus de $7\frac{1}{4}$ percent, die ik voor mij zelve a houd. Dat is zeker een mooie rente, en Schraap keek er van op toen ik het hem zei;—maar merkte op zijn gewone hatelijke wijze, aan, dat het kapitaal, naar zijn idée, geheel weg was en dat ik wijs zou doen met er geen cent meer in te steken. Ik geloof, dat het hem wezenlik plezier zou doen, als hij de waarheid had gesproken en ik mijn geld kwijt was! Dat zou mij wèl ergeren; maar daarvoor heb ik Fretje toch het brood bezorgd en hij is dankbaar en zijn kinderen zien dik en vet er uit, en zijn vrouw ook. Dat hebben ze aan mij te danken!

Als mij niet alles in de wereld tegenliep, zou ik ook reeds een vrouw hebben, die er dik en gezond uitzag! Sedert twee maanden ben ik al met de weduwe Neteldoek,—met Eugénie geëngageerd! Als het doodsattest van haar man in de behoorlijke vorm uit de Oost hier was, zouden wij al getrouwd zijn! Het kan nu nog een tijdlang duren eer dat papier hier is,—en dat is erg voor mij!

Ik geloof ook, dat we heel gelukkig zullen zijn met elkaar,—namelijk zodra wij iets meer aan elkaar gewoon zijn,—en als ik het roken heb afgeleerd, dat zij niet verdragen kan. Dat

wist ik niet eer ik haar vroeg,—maar als ik het geweten had, zou ik haar waarschijnlijk toch wel gevraagd hebben. Dat is een bewijs, dat ik veel van haar houd, hoewel zij mij nooit een lucifer zal geven, om de pijp op te steken, zoals Dora deed,—en allerlei gekheden er bij maakte. Die was ook altijd vrolijk;—maar zij was ook niet geheel ziel als Eugénie—dat is waar! Zij zag tegen mij op; Eugénie gevoelt hare meerderheid over mij—en ik moet haar zeer dankbaar wezen, dat zij met zo'n onwetende, arme—neen, rijke drommel als ik ben, zich ophouden wil. Ik ben haar ook dankbaar daarvoor,—zeer! Ik heb haar verleden een prachtige armband gebracht, om dat te bewijzen; maar zij zeide, dat zij meer verlangde,—en toen ik me gereed verklaarde ook een collier en oorbellen te kopen, verweet zij mij mijn gebrek aan ziel,—en zei dat zij dat niet meende,—maar dat zij mijn hart bedoelde, het gehele en onverdeelde bezit van mijn hart. Dat kan ik nu niet uit mijn lijf plukken om het haar op een zilveren blaadje te presenteren;—wat zou zij er mede beginnen? Maar zij is enigszins jaloers en wil me altijd uitvragen over mijn vroeger leven en zinspeelt altijd op vroegere liefde, en vroeg me onlangs, haar op mijn woord te zeggen, of zij mijn eerste liefde was.—Daar moest ik „neen” op antwoorden; maar ik wilde haar niets van Dora vertellen:—dat behoefde niet,—en toen vroeg zij, of mijn vorige geliefde getrouwd was, dood, of blond, of bruin, en of zij op haar geleek, (Dora gelijkt alleen op zichzelf),—en toen ik hernam, dat ik het gek vond over zulke kinderachtigheden te spreken, werd zij boos, en schreide en noemde mij, die nooit een mens kwaad heb gedaan,—een Don Juan!

Gelukkig kwam er visite—en zij droogde de tranen af veroorloofde mij haar vingerspitsen te kussen (van Dora kreeg ik altijd een geregelde zoen,—soms twee),—en toen was het uit—en ik ging weg, om een lange wandeling te doen vóór de rijles, die ik elke dag in de Manège neem. Dat rijden is zoo plezierig niet, Eugénie wil zelve paardrijden en ik moet het leren om haar te kunnen vergezellen. Ik heb nu zeventien lessen gehad en ben geradbraakt aan al mijn ledematen en heb twee bonte plekken op de knie van de laatste keer dat ik er afviel.

Eén dag moest ik daarvoor tehuis blijven—en heb toen ook van de morgen tot de avond gerookt, anders is er geen doorkomen aan de dag in dat groote huis! De kamers zijn stil en nog vochtig en zo ruim, dat ik mij er in gevoel als een muis heel alleen op een hooizolder—en de bedienden glijden als katten rond, zo zacht en stil op de dikke tapijten—en ik dwaal van de ene kamer in de andere en lig liefst te bed. Als ik dan de ogen dicht toe vergeet ik al mijn pracht en weelde en ben weder de oude Snor. Ik begrijp nu best het ongelukkige lot der koningen en keizers:—zij hebben, behalve mijn zorgen, nog al die staatkundige akeligheden op de koop toe.

Als ik nu dit een en ander bedenkt, zou ik haast tot het besluit komen dat ik niet al te gelukkig ben! in weerwil van mijn geluk;—maar dat is, geloof ik, niet waar. Het fijne van de zaak is, dat ik niet precies weet wat het ware geluk is. Het zal wel bestaan, anders zou men er zoveel niet van praten;—en daar ik al mijn wensen vervullen kan, ben ik ook natuurlijk gelukkig. Maar dan is het geluk toch precies als de meeste actrices;—men moet ze uit de verte bekijken om ze op zijn mooist te zien (alleen Dora uitgezonderd, die zag er altijd allerliefst uit); van al te dichtbij gezien, valt het geluk eigenlijk ietwat tegen.

Morgen komt het operagezelschap hier. Eugénie wil naar de eerste representatie gaan! Als het echter eenstuk is met vele koren (Sopraan), dan zal ik me ziek houden.—Dat heb ik nu van mijn geld!

. . . . Daar! Nu is alles uitgelekt! De slag is gevallen! Wat moet er nu van me worden? Ik weet het niet! Zal ik mijn koffer pakken en vluchten? Ik kan toch mijn huis en Eugénie niet in de steek laten.—Ik wou, dat Kwik met zijn bemoeialligheid—Wél! het is om dol te worden!

(Hier, mijnheer Smits, volgt zulk een onwelvoeglijke uitval, vermengd met zovele onchristelijke klachten en uitroepingen, dat ik me genoopt zie uw geëerbiedigde lezers zelf mede te delen, wat het was, dat mijn beklagenswaardige oom op deze wijze ontroerde.

J. SNOR JR.)

Dezelve zat namelijk in zijn rood zijden kamerjapon, juist bezig met zijn dagboek bij te schrijven, toen een lakei binnen trad en de heer Kwik aankondigde, die met een vreemdeling bij mijn oom wenste aangediend te worden. Het spreekt vanzelf, zeg ik, dewijl deze loszinnige muzenzoon nu bijna dagelijks in gezelschap van mijn oom was, diens oorspronkelijk christelijke zin ondermijnde door hem te willen bezielen met een blinde aanbidding voor de heidense kunst, en in alle opzichten zo zeer zijn raadsman was geworden, dat de spotlustigen van het zeer achtbare gezelschap, waartoe beiden behoorden, het paar nooit anders dan de „generaal en zijn adjudant” noemden,—zinspelende op het krijgshaftige portret, hetwelk mijn oom van zichzelf had doen vervaardigen.

Maar de rol, die mijn oom speelde, was alles behalve krijgshaftig. Ik kan niet anders dan hem vergelijken in die dagen bij het lam, dat onder de verscheurende wolven is geraakt en alleen niet geheel verslonden wordt, omdat de wrede dieren het zelve onderling niet eens zijn, hoe de rijke buit der gouden vacht te delen. Waarlijk, ik schrik als ik de stapel rekeningen zie in die dagen door hem betaald! Voor allerlei nietigheden! Wat het

onderhoud van de familie Furet hem kostte, durf ik niet te zeggen. Hij werd zelfs peetoom van een der kinderen—en ik vind in zijn aantekeningen: „Aan mijn peetkind Junus Furet, op St.-Niklaas, één honderd gulden 3 percent Nederlands.” De kinderen der goddelozen hebben het geld der lichtzinnigheid verteerd! Waarlik!

Ik keer tot mijn verhaal terug. De heer Kwik liet de man, door wie hij vergezeld was, in de voorkamer staan en trad zelf bij mijn oom binnen.

„Ziezo!” zeide hij, nadat de zeer gemeenzame groeten afgelopen waren, „daar heb ik weer wat voor u! Men begint uw verdiensten als Nederlands kunstkenner te waarderen! Na de burgemeester en de autoriteiten, zijt gij de eerste bij wie men komt. Ik wilde u vragen mild te zijn, ditmaal. Weet ge, ik heb er ook al belang bij. Ik zal wat nieuwe decoraties schilderen, als 't opgang maakt. Ge moet voor 'n boel plaatsen tekenen. Ge kunt de kaartjes altijd aan ons kwijtraken.”—

„Welke kaartjes?” vroeg oom.

„Voor de Franse opera,” zei Kwik. „Er is een vent bezig met intekeningen op te halen en ik heb hem dadelik bij u gebracht. Gij moet uw naam voor een fikse som boven op de lijst zetten;—dat zal een goed voorbeeld zijn en helpen!”

Eer mijn oom antwoorde kon, was Kwik weder de kamer uit, en in één oogenblik terug, met een man achter zich, die, zonder op te zien, diep boog, terwijl Kwik hem de lijst uit de hand rukte en ze aan mijn oom overhandigde.

„Mijn hemel, wat mankeert u, Snor?” riep Kwik verbaasd, toen hij op dit oogenblik ontwaarde, dat mijn oom doodsbleek werd, en zo ontsteld, dat hij niet spreken kon, terwijl de man, die de lijst gebracht had, hem vragend en twijfelachtig aankeek, en ingelijks tekenen der grootste verbazing gaf.

„Snor!” riep deze steeds nog weifelend. „Snor! Wel ja! Is het mogelijk! oude jongen! Kent ge me niet meer?” en Kwik verstomde, toen de man op oom toetrad en hem heel gemeenzaam de hand toestak.

„J-a!—Ik ben het—ja—wel—ik herkende u zo spoedig niet,”—jokte mijn oom. „Ga zitten—ik—ben wat ontsteld!”

En geen wonder! De man met de lijst was de Pauke uit het orkest van de opera! Hij, met wie mijn oom vroeger zo gemeenzaam omgegaan had!

„Wat drommel is dat?” vroeg Kwik en daar mijn oom geen woorden vinden kon, hernam de andere:

„O niets, mijnheer! Maar een hele verrassing voor ons: Snor, —of moet ik nu mijnheer zeggen?—en ik zijn samen heel lang leden van het orkest geweest in Den Haag. Hij speelde toen tweede klarinet. Dat zult ge nu wel niet meer doen, hé? Ge schijnt het getroffen te hebben, oude jongen!”

Mijn oom sprak nog niet, maar keek hulpeloos en verward eerst de een dan de andere aan.

Kwik echter, met de ongevoeligheid van een slecht opgevoed mens, floot eerst hardop, wierp zich op een sofa, en lachte toen wel vijf minuten lang, zonder te kunnen ophouden. Eindelijk toen hij begon te bedaren, zei de Pauke :

„Snor, ge zult wel wat overhebben voor uw oude kameraden, niet waar? Kom aan! Teken eens fiks—en ik zal hun vertellen—”

„Neen!” riep mijn oom—„neen! Kwik, help me—zeg die man,—neen—ik zal het hem zelf—neen!—Kom eventjes met mij mede!” en hij sleepte Kwik in de aangrenzende kamer, sloot de deur dicht en liet de verbaasde Pauke alleen staan.

De uitslag van de konferentie was, dat oom een trouw verhaal deed aan Kwik van zijn vorige omstandigheden, onder ede van geheimhouding, terwijl deze op zich nam, de Pauke te beduiden dat de heer Snor hem niet meer kennen kon. of kennen wilde, maar hem uit oude vriendschap een bankje van f 25 gaf, en ruim tekenen zou op de opera,—onder bepaalde voorwaarde, dat de Pauke aan niemand zou zeggen, dat de heer Snor de la Hoek, Snor de tweede klarinet was geweest,—en met belofte van nogmaals ruim bedacht te worden, als hij het geheim niet verklapte.

Zodoende scheen het gevaar ener ontdekking voor het oogenblik afgewend te zijn;—maar mijn arme oom was nu geheel in de handen van Kwik, dat gevoelde hij. Vandaar zijn wanhoop! Hij vermeerderde echter het gevaar voor zichzelf door een dwaze handeling, welke hij diezelfde avond beging. Hij verweet zich namelijk bitter in zijn hart, dat hij—eenmaal door de Pauke herkend zijnde,—die man, met wie hij vroeger zo gemeenzaam was geweest, slecht behandeld had. Hij ging hem dus die avond opzoeken, bracht hem naar een afgelegen koffiehuis, trakteerde hem rijkelijk,—en, helaas,—sprak lang en aanhoudend met hem over mejuffrouw Tobbing; want ik vind verder in zijn dagboek aangetekend, de volgende morgen, na het relaas van hetgeen hier gemeld is: „Gisterenavond bracht ik toch allerpretigtst met de Pauke door. Het is een goede vent, en hij zal me niet verklappen. Daar ben ik zeker van. Hij had me een boel van Dora te vertellen die grote vorderingen maakt en zelfs voor de kleinere, ondergeschikte rollen opgeleid wordt! Hij zegt dat ze nog mooier is dan vroeger en heel gelukkig! Daar ben ik blijde om! Heel blijde!”

XIII.

..... Mijn zorgen groeien bij de dag aan! Naarmate ik zelfstandiger word en meer ontwikkeld, vind ik in plaats van geluk en onafhankelijkheid, niets dan allerlei kleine lasten, die bij elkaar geteld, wel tegen één groot ongeluk kunnen opwegen; ja, van tweede klarinet, ben ik wel tot eerste viool op-

geklommen;—maar moet nu zorgen, dat al mijn snaren behoorlijk gestemd zijn, en dat ik geen één valse noot laat horen! Vroeger luisterde geen mens naar mij! Hoe prettig dat was, zag ik toen niet in!

Met de Schraaps is het totaal uit! 't Spijt me wel,—maar het moest toch zover komen. Eugénie,—mijn beminde Eugénie, wilde dat,—en het is geschied!

Mevrouw Schraap namelijk had geen lust om Eugénie te ontvangen. Dat zei zij wel niet;—maar zij liet het me zo merken, door allerlei rare ekskuses te maken, toen ik Eugénie bij haar wilde presenteren,—waarop Eugénie zeer gesteld was. Eerst heette het, dat zij juist die dag uitging,—dan dat zij niet wel was,—dan wat anders,—alles behalve de waarheid, zoals het fatsoen dat meebrengt. Eugénie was zeer boos,—veel bozer dan Dora ooit geweest is,—maar Eugénie heeft ook in de grote wereld geleefd en zij wilde alles heel fijn behandelen,—en ik mocht mevrouw Schraap er niets van laten merken. Integendeel, ik moest zeggen, dat Eugénie zelve geen visites meer wilde maken of ontvangen, en heel beleefd blijven;—maar toch breken met die mensen—en hun de impertinentie betaald zetten, zei Eugénie, door hun mijn klandizie te benemen.

Daar had ik aanvankelijk geen lust toe;—maar Eugénie maalde er elke dag over—en eindelijk heb ik toegegeven en nu heb ik al mijn effecten tehuis in een grote brandkast,—die aan de vloer van mijn slaapkamer is vastgeschroefd, en die met twee sleutels gesloten wordt, welke zo groot zijn als de strijdbijlen, waarmede de Indianen op het toneel in „Pizarro” gewapend zijn.

Sedert ik al dat geld te bewaren heb, ken ik geen ogenblik rust! Iedere nacht verbeeld ik me, dat er dieven in huis zijn, en ik kijk altijd onder het bed uit vrees van een moordenaar er onder te vinden: ik heb driemaal gedroomd, dat Fra Diavola achter het hoge scherm stak, en mij vermoorden wilde.—Ik ben ook bang voor de nieuwe huisknecht; ik vertrouw die vent niet! Hij heeft zulk een schelmengezicht en kijkt altijd schuins naar de brandkast als hij mij water om te scheren op de kamer brengt. Ik heb dus een revolver gekocht, waarmede ik naar bed ga;—maar vrees telkens, me in de droom te zullen doodschieten,—en ben benauwd, dat dat ding van zelf zal afgaan,—en ik weet ook niet of ik het goed geladen heb, en durf het niet te onderzoeken uit vrees van een ongeluk te krijgen.—Dan heb ik met dat verwenste slot van de brandkast te doen! De eerste keer, dat ik het dichtgemaakt had, kon ik het niet meer openkrijgen en moest de man laten komen van wie ik de kast gekocht had,—en hij was op reis, en ik heb vier en twintig uren doodangst uitgestaan, omdat ik me verbeeldde dat ik bestolen was! Nu ben ik ook altijd bang, dat men de sleutels zal vinden en de kist leegplunderen. De eerste

*Pizarro 1476 - 1541 is de ¹²⁰ontdekker van Peru.
Fra Diavola 1769 - 1806 een Italiaanse schelme
die verschillende ambten heeft gehad. Zijn recht
naam is Michele Pezza. In de berg van*

acht dagen heb ik ze altijd op zak gehad; maar daartoe zijn ze te zwaar; nu heb ik ze weggesloten in mijn sekretaire; maar dat ding kan iedereen openbreken, en mij 's nachts desnoods met mijn eigene sleutels de hersenpan inslaan, en—en—ik wou haast, dat iemand de hele boel stal—dan was ik van die angst af!—als ik eens getrouwd ben, zal het beter gaan. Ik zal dan een veilige bankier zoeken, om mijn fortuin en dat van Eugénie te administreren,—dan zal ik eindelijk gelukkig zijn!—

. . . . Heden acht dagen gevoelde ik me alleen ongelukkig! Nu schrijf ik, Janus Snor, van mijzelve neder, heel bedaard, met kalme wanhoop, en in grote letters, dat ik ook SLECHT BEN! Ik kruip voor Kwik omdat hij mijn geheim kent, ik bedrieg Eugénie door mijn geheim voor haar te verzwijgen;—ik—ik heb dat alles en mijn eigene slechtheid leren inzien, door een toeval—en—ik kan er toch niets meer aan doen!—Ten minste, op het ogenblik, zie ik niet in, wat ik zou kunnen doen. Ik ben nog te sterk ontroerd door hetgeen hedenmorgen voorgevallen is!

Ik had weer een slapeloze nacht doorgebracht,—omdat niet alleen het geld mij plaagde, maar ook de gedachte, dat morgenavond de eerste voorstelling van het operagezelschap uit Den Haag hier plaats zal hebben, en ik er heen moet, en Eugénie er zo op gesteld is. Al ontliiep ik ook de eerste voorstelling, ik,—zou toch de tweede moeten bijwonen;—de Pauk heeft mij plechtig beloofd aan geen mens iets van mij te zeggen—en zich te houden alsof hij mij niet kende als wij toevallig elkaar tegenkomen en er iemand anders bij is.

Na het ontbijt ben ik bij Eugénie gegaan.

Ik zou haar afhalen in het nieuwe rijtuig, om te toeren. Daar is zij zeer op gesteld. Hare gezelschapsjuffer gaat dan ook mede,—en zit tegenover ons met een rode neus en Eugénie's hondje op schoot,—en wij liggen onder prachtige dekens en pelzen ingepakt;—maar roken mag ik niet,—en de dienders groeten het rijtuig,—dat is duidelijk; want als ik hen te voet tegenkom, lopen ze mij van de kleine steentjes af,—en als wij zo over de stenen rammelen, kunnen wij niet praten,—en in de winkels is het ook vervelend en in Artis kan men niet rijden, en Eugénie wil in 't geheel niet wandelen, en de koetsier klaagt en zegt dat de paarden ook stijf worden door zolang stil te moeten staan voor de winkels, na zich in het zweet gelopen te hebben,—want Eugénie houdt veel van hard rijden.

Toen ik haar hedenmorgen in het rijtuig geholpen had, vroeg de knecht haar natuurlijk: „Waarheen eerst mevrouw?” en zij zei dadelik „naar de komedie,” en één twee, drie vlogen wij daarheen.

Onderweg vernam ik dat zij een andere loge hebben wilde,

Calabria heeft hij rondgedood en vele 900 bloedige moorden begaan en stond bekend onder de naam van For Diabolus = Broeder duivel.

dan die welke ik gehuurd had. Zij wou er een hebben voor zes personen. Daar mochten er echter niet meer dan drie in: namelijk zij en ik op de eerste rij vooraan, en de juffer achterin, met de cachemire van Eugénie op de arm, om haar als zij er uitging die over de sortie heen te hangen. Eugénie zegt, dat dit zo hoort, en ik heb haar zo'n witte cachemire gegeven—die meer kostte dan de arme Dora in het hele jaar verdient!

Nu, wij rolden verder, rechts en links, zoals het behoort, de gemene voetgangers op de morsige straten bespattende, terwijl mijn knecht met gekruiste armen in de peinsende houding van Napoleon op de prent, achter ons zat en mede het volk omhoog verachtte. Zo'n peinzende houding voor een knecht komt mij eigenlijk heel gek voor; want die mensen hebben doorgaans veel minder zorgen dan hun hren en meesters! Enfin, het hoort zo;—ik heb al één knecht moeten ontslaan (op raad van Eugénie,) die zich dat stilzitten op die wijze niet snel genoeg aanwennen kon.—Eindelijk kwamen wij vlak bij de komedie, nog in de volle ren, en de koetsier nam een korte draai, midden door een brede plas modder vóór de ingang van het gebouw,—zo kort, dat een stuk of wat mensen, die daar stonden, uit elkaar stoven, en haast overreden werden eer hij de paarden inhouden kon,—en tot over de oren met modder bespat werden, terwijl de mannen vloekende en de vrouwen lachende de stoep van de komedie opvlogen en in het gebouw vluchtten. Eer zij binnengetreten waren, had ik iets gezien, dat mij door het hart sneed. Eén der vluchtende vrouwen, die het ergst bespat was door mijn rijtuig—was Dora! Ik had haar herkend aan een heldere lach, eer zij omkeek,—gelukkig niet naar mij, maar naar de paarden,—en toen was zij verdwenen!

Alles wat me door de ziel ging op dat ogenblik, weet ik niet:—hoofdzakelijk geloof ik dit: ik had me zelve onder de wielen werpen en mij onder haar ogen willen laten overrijden,—alleen om vergiffenis te krijgen,—voor iets, dat ik eigenlijk niet helpen kon!—Maar de koetsier! Of hij er langs kreeg, En of hij er van opkeek! Hij had de hele weg langs de mensen bespat en bemorst zonder dat ik er iets van zei—en nu?—Eugénie vestomde! Eindelijk zeide zij, dat ik mij niet kwaad maken moest, want er was niets gebeurd, dan dat hij wat van die gemeene mensen, van de troep zeker, wat bespat had,—en dat hadden zij verdiend, door niet vroeg genoeg uit de weg te gaan.

„Gij zaagt ook dat die onbeschaamde lieden er om lachten,“ zeide zij,—en toen vroeg zij, hoe het kwam, dat ik zo bleek er uitzag, en ik vertelde dat ik woedende kiespijn had,—en bedekte me het gezicht half met de zakdoek, en frok de hoed in de ogen,—en Eugénie gaf haar bevelen omtrent de loge aan iemand, die bij het portier kwam staan, en ik keek niet op, uit vrees van herkend te worden. Wij reden weer weg, en Eugé-

nie wilde absoluut dat wij dadelik bij de tandenjood,—neen, bij de dentiste—zouden aanrijden, en dat ik me de kies zou laten trekken om klaar te zijn voor morgenavond,—want zij zou het mij niet vergeven, zeide zij, als ik haar teleurstelde,—en ik geloof dat zij dat meent:—z'õ'n vrouw, die heei en al ziel is, heeft een buitengemeen vaste wil!

Maar de voorgewende kiespijn gaf me de gelegenheid heden verder de hele dag vakantie te nemen;—ik bedoel, ik kon dadelik naar huis gaan,—en denken! En daar had ik behoefte aan!

Zó heb ik Dora belcond voor al haar liefde van vroeger! Zij gaat steeds nog te voet door regen en wind en modder en sneeuw—en ik, ik bespat haar van top tot teen met modder van de wielen van mijn rijtuig! O, ik zal nog op mijn sterfbed, die éne grote moddervlek op die grijze chãle zien! Zij lachte er om;—het was mij alsof al de modder in het heelal mij op eens op het gezicht gesmeten werd; ik stik er van! Waarom moest Eugénie om die andere mensen lachen? Dat was niet lief van haar! En Dora, zou die gelachen hebben, als zij geweten had, dat ik in 't rijtuig zat? Ik hoop van neen;—en toch misschien had zij mij al gezien en misschien veracht zij mij—en dat heb ik aan haar verdiend!

Maar zij moet weten dat dit gene willekeurige belediging was!

Hoe dat gedaan te krijgen—en dadelik?...

Zover had ik om twee uur geschreven. Toen liet ik ogenblikkelijk de Pauke halen;—ik vertelde hem wat er gebeurd was;—ik had te gelijker tijd een kostbare winterdoek laten halen uit de modewinkel, waar ik gisteren met Eugénie geweest ben;—ik pakte hem in,—en gaf hem aan de Pauke, ter dadelike bezorging,—met het volgende briefje:

„Mejuffrouw, zeer geachte vriendin!

„Hedenmorgen had ik het ongeluk bij het aanrijden voor de komedie, of eigenlijk heeft het de lompe koetsier gedaan, u te verschrikken en te gelijk met modder te bespatten, die nu even zwaar op mijn hart ligt, als op uw doek. Permitter me, mejuffrouw, dat ongeluk weder goed te maken—en maak mij gelukkig door uw oude doek (ik heb hem dadelik herkend,—alsof ik hem pas gisteren gezien had,—die grijze met de grote ruit weet ge—) tegen deze te ruilen.

Uw onveranderlike vriend,
JANUS SNOR.”

De Pauke zou dit briefje en het pakje goed bezorgen;—maar moest Dora volstrekt niets daarbij zeggen,—noch van mijn woning, noch van mijn engagement; vooral niet van het laatste;

„Die arme Snor!”—en dat kon ik niet verdragen,—en ik bleef dus een ogenblik aarzelen, toen Eugénie, met samengegepen lippen, en eventjes op de vloer stampende, hare vraag herhaalde.

„Ik—ik zal u alles uitleggen,—” stamelde ik; „heb maar één ogenblik geduld, liefste Eugénie!”

„Noem mij niet uw liefste!” riep zij; „ik weet beter! Ja! Loochen het niet! Ge hebt me bedrogen,—”

„Ik zal u alles bekennen,” viel ik in. Ik wilde haar nu, volgens hetgeen ik me voorgenomen had, mijn vroegere levensloop beschrijven;—maar zij liet mij niet aan 't woord komen.

„Ja! Dat zult gij!” gilde zij. „Ik ben maar een zwakke vrouw; maar ik laat me niet onder de voeten trappen! Voor wie hebt gij die doek gekocht? Wie is de ellendige, die zich niet schaamt—”

„Zij is gene ellendige en behoeft zich niet te schamen!” stooft ik op. Ik kon die hatelijkheid op Dora niet verdragen!

„Maar gij, gij moest u schamen! Een man van uw leeftijd—in uwe positie—tegenover mij! Wie heeft die doek van u gekregen?”

„De Pauke!” zei ik.

„De Pauke!” gilde zij. Wie is de Pauke? Ik ken gene vrouw met die gemene naam!”

„'t Is ook gene vrouw,” zeide ik. „De dame, die die doek hebben moest, wilde hem niet van mij aannemen, en toen heb ik hem aan de Pauke gegeven,—die op de trom slaat in het orkest!”

„Dan was het geschenk zeker bestemd voor een der vuile aktrices!” gilde zij weer.

„Om u te dienen! Voor een dame, wie ik zeer veel achting toedraag, die ik u vriendelijk verzoek niet uit te schelden!” zeide ik, met een buiging; want ik begon kwaad te worden, van belang!

Dit maakte effect Eugénie keek me een ogenblik verbaasd aan; zij scheen een ogenblik te aarzelen wat te doen; maar zei toen met zo'n sissende stem:

„Ik wil wel weten wie die onbeschaamde feeks is!”

„En ik zal het u niet zeggen, mevrouw!” zeide ik. „Maar wél, dat zij evenmin onbeschaamd is als gij zelve!”

Dat was te veel voor een vrouw, die geheel ziel is. Zij wierp zich op de kanapee, en kreeg het op de zenuwen en gilde mij toe, dat ik maar weg moest gaan,—dat zij mij nooit weerzien wilde, en dat het tussen ons uit was!

Ik was zo kwaad, dat ik me zeer verlicht gevoelde, toen zij dit zeide, en nam haar bij het woord. Ik greep mijn hoed op, maakte mijn beste buiging en ging naar de deur. Eer ik echter de kamer uit was, riep zij mij terug;—maar ik maakte gebruik van de gelegenheid, met veel tegenwoordigheid van geest, en ging heen! Wat was ik blijde toen ik de deur uit was!—

Als ik de rekening betaald heb voor al de kostbare geschenken, die ik haar gegeven heb,—ben ik weder vrij man! En dan—?

Dit waren wel niet mijn eerste gedachten toen ik tehuis kwam; maar ze kwamen wel bij me op in de loop van de middag;—ze gaven aanleiding tot het verschrikkelijk ongeluk, waaronder ik nu lijdende ben;—ze—maar laat ik me bedwingen en mijn best doen mijn zinnen bij elkander te houden.

Ja! ik zal het maar bekennen. Ik had het hart gehad om zoveel moed en koelheid aan de dag te leggen tegenover Eugénie, omdat ik haar niet meer beminde,—omdat ik alleen aan Dora dacht, en omdat, mijzelve nog onbewust, het besluit bij me vaststond om—Dora weer op te zoeken en mijn positie in de wereld aan mijn liefde op te offeren. Maar zou zij mij nu kunnen vergeven;—zou zij nog van mij kunnen houden? Ik moest, ik wilde haar, hoe eerder hoe liever, zien en spreken.

Ik liet weer de Pauke komen, tegen drie uur. Ik vertelde hem alles.

„'t Zal wel lukken!” zeide hij, en ik had hem kunnen omhelzen; —„leg het maar bedaard aan—”

„Ik moet haar hoe eerder hoe liever zien en spreken,” zeide ik. „Gij moet mij helpen,—”

„Aanstaande week,” zeide hij. „Ik moet over 'n kwartier met de trein weg. Er is een koffer met goed van de direktie zoekgeraakt, of ergens in Den Haag blijven liggen. Ze kunnen mij hedenavond best missen bij de voorstelling. Ik verdien een aardig duitje bij de zaak. Ik moet weg. Wacht maar tot ik terug ben!”

Het baatte niet, dat ik bad en smeekte. De Pauke moest weg. Ik moest wachten. Maar hij gaf me Dora's adres op, en zodra hij wegging, zette ik de hoed op en ging naar haar kamer. Zij was uit—naar de repetitie. Ik beval, dat men niets zeggen zou van mijn bezoek. Ik ging regelrecht naar de komedie!

Het kostte mij, de heer Snor de la Hoek, die zo ruim getekend had, die ook zulk een fikse fooi gaf aan de portier, weinig moeite om toelating tot het gebouw te krijgen. Daar wilde ik achter de schermen wachten tot de repetitie afgelopen was. Ik zou Dora zien,—haar naar huis volgen, of op straat aanspreken;—ik dacht aan niets anders. Ik plaatste me dus in een sombere hoek, met de mantel tot over de oren getrokken, en werd wel door deze of gene nieuwsgierig opgenomen, maar zonder ondervraagd of herkend te zijn. en stond ongeduldig, in mijn gedachten verdiept, te wachten.

De Prima Donna neuriede haar rol voor, heel overschillig; de eerste tenor, in zijn duffel gepakt, met een paraplu onder de arm, dreunde zijn wanhoop voor, terwijl hij zorg droeg zijn si-gaar niet te laten uitgaan. De tweede klarinet was infaam! Het verwonderde mij, dat de orkestmeester zijn fouten zo onopgemerkt liet voorbijgaan! Hij wist niet, dat ik stond te luisteren!

Eindelijk trad het koor, sopraan, op. Aan het hoofd daarvan

Dora, met de grijze chape om, en het breiwerk in de hand (altijd door kousen voor die jongere broeders en zusters! Daarvan wilde ik haar spoedig verlossen!) Daar werd gerepeteerd en gerepeteerd, tot de directeur tevreden was en de koristen ontslagen werden tot de avond.

Het koor stond vlak tegenover mij geschaard, en toen zij weggingen, moest ik over het toneel om Dora te volgen. Ik wachtte een oogenblik. sloop achter de schermen, om niet door anderen gezien en herkend te worden,—en mijn ongeduld niet langer kunnen de bedwingen, zodra ik haar uit het oog verloor, wilde ik me een weg banen kort achter een scherm, toen ik de voet zette op een luik—en naar beneden stortte in de diepte!

Toen ik weder bijkwam, lag ik op mijn bed. De timmerlieden, beneden werkzaam, hadden me horen vallen. Ze vonden me bewusteloos liggen. Een dokter werd dadelik gehaald en men bracht me in een kleedkamertje der aktrices. Men hield me voor dood—gelukkig! want niemand der oude kennissen kwam naar mij kijken. De timmerlieden hoorden van de portier, dat ik de heer Snor de la Hoek was. De dokter kende mij. Hij liet me naar huis transporteren. Ik was zwaar aan het hoofd gekneusd en had het linkerbeen bijna gebroken.

De dokter zegt, dat ik heel stil moet blijven, en er nog niet aan denken om op te staan. Ik ben ook zwak en ellendig. Het was drie dagen na mijn ongeluk eer ik aan iets denken kon. De hele troep was al weg! Zij komen pas over acht dagen terug. Zal ik dan in staat zijn Dora te spreken?

Ik heb gisteren mijn testament gemaakt. Dat is een akelig werk. De notaris was zo deftig, alsof hij en de Dood volle neven waren. Ik heb Dora en mijn neefje de weesjongen, de zoon van mijn al lang overleden broeder, tot mijn erfgenamen benoemd. De jongen heb ik al lang geleden uit het weeshuis laten nemen en hem op de Latijnse school gezonden, om tot dominee gemaakt te worden. Hij zit nu in een achterhoek in Gelderland; —'t Is 'n lelike jongen—en heel pedant! ¹⁾ Hij vertelde dat hij eene „roeping” had om dominee te worden. De notaris zal me een afschrift bezorgen van mijn testament, zeide hij met een grafstem, en hij houdt het oorspronkelijke opgesloten in zijn brandkast, naar hij hoopt, voor vele jaren!

Moet ik dit ook hopen? ;t Ware wellicht beter als ik maar dadelik stierf! Dan zou Dora gered, en ik er uit zijn. Bij mijn dood doe ik dan iemand goed! . . .

¹⁾ Mijn arme oom uitte deze mening omtrent mijn uiterlik, toen ik nog zestien jaar oud was. Ik geloof sedert die tijd veranderd te zijn,—zo mijn oom zich toen niet vergiste. Maar, om uiterlike gaven bekommer ik me niet. Ik was toen wellicht ook pedant. Ook had ik misschien, door mijn aandeel aan de erfzonde, andere gebreken,—welke me nu ten enenmale vreemd zijn.

Hedenmorgen heb ik de stapel rekeningen nagekeken, die ik te betalen heb. Kwik is hier geweest, en heeft me geholpen. Ik heb eerst enige papiertjes laten verkopen om ze te kunnen afdoen. Als ik ooit beter word, zal ik door verstandige kopen te doen, dat weer uitwinnen. Ik zal wel nog iets moeten verkopen, om „de Zon van het Heelal” staande te houden;—maar dat is slechts geleend geld, om zo te zegggn. En ik moet nog een paar koetspaarden hebben, want het ene stomme dier heeft „een stille kolder”, zegt de koetsier. Enfin, dat is zo'n uitgave niet, maar de tijden zijn niet gunstig. Het jaar 1848 begint slecht. Die vervloekte demagogen! Nu begrijp ik hoeveel onheil zij stichten! Voor de Franse papieren, die ik verkocht heb, heb ik een boel minder gekregen, dan ze me gekost hebben. — Ik zal Fretje order geven tegen die demokraten in „de Zon van het Heelal” te velde te trekken! Ik zal zelf behoudsman en aristokraat worden. Als ik maar beter ben tegen de tijd dat Dora weer hier is! Als zij wist hoe ongelukkig ik was, zou zij medelijden met mij hebben! Als ik haar bij me had, zou ik ook gaarne altijd ziek zijn. Ik verbeeld me, hoe lief zij mij oppassen zou! . . .

Een ongeluk komt nooit alleen! Over drie dagen zal Dora, met de troep weder hier zijn;—ik ben zoveel beter, dat ik haar wellicht zal kunnen zien . . . maar! zij zal misschien aankomen, op het ogenblik dat men mijn bebloed lijk in huis brengt! 't Is verschrikkelijk!

Als ik het nu levend er afbreng, zal ik geen mens meer van mijn leven goed doen! Dat is een uitgemaakte zaak! Maar wie had zo iets kunnen voorzien?

Mijn bloed zal op Fretjes hoofd komen, — dat heb ik hem gezegd. Maar dat kan hem niet schelen, naar het schijnt! 't Is goed dat ik mijn testament gemaakt heb! Ik wou maar dat Kwik terug was! Dan wist ik wat me nu te wachten staat! Waarom moet toch mijn onschuldig bloed vergoten worden? O Dora! Dora!

XV.

— — — Daar zit ik nu, het hoofd in doeken gepakt, — met een gekneusd been, buiten staat zonder behulp van een dikke stok door de kamer te gaan, en met zorgen overstelpt, die een gezond mens te gronde zouden richten en mij vepletteren!

Maar ik moet het lied uitzingen! Ik moet tot het einde toe volhouden. Ik moet, — en dat is nog het allerergste, — voordat alles afgelopen is, er niet aan denken Dora te zien! — Waartoe zou dat ook nu dienen? . . . Als ik 't er levend afbreng, dan! . . . Maar dat verwacht ik niet. Ik ondervind precies datgene, wat ik zo dikwerf vroeger op het toneel heb gehoord zonder het

te begrijpen, als de held zeide, of zong, dat hij gedrukt werd door een voorgevoel van naderend onheil! Dat de goden zich tot zijn ondergang verenigd hadden, — dat hij een slachtoffer van het noodlot was! — Als tweede klarinet behoefde ik dat niet te verstaan, de mensen over het algemeen verstaan alleen dat wat hen zelve aangaat! — Het enige onderscheid tussen mij en zo'n toneelheld is, dat die, zonder enige grond te hebben, zo iets vooruitziet; terwijl ik, dat weet de hemel, reeds genoeg ondervonden heb, om het ergste te verwachten!

En ik kan toch niet beletten, dat de fondsen hoe langer hoe meer naar beneden gaan! En nu komen de mensen, bouwmeesters, aannemers meubelfabrikanten, leveranciers in massa op en willen hun geld hebben, — voor alles tegelijk! — Zij krijgen 't dan ook. Maar mijn huis en al wat ik heb, kost me nu bijna het dubbele van hetgeen ik gerekend had! Er is geen einde aan dat verkopen! En de papieren, — vooral de Oostenrijkers, zullen nog meer dalen! En de koepons! Ik krijg er een derde minder voor dan vroeger. 't Is een schandaal!

Maar het ergste van alles zijn de zorgen, waarin ik gewikkeld ben door die „Zon van het Heelal.”

Ik had Fretje bevel gegeven tegen de demagogen te velde te trekken. Alle mensen, die wat in de wereld te verliezen hebben, doen dat. De laatste keer, dat ik in de sociëteit was (waar ik niet meer komen zal!) waren al de grote lui, waaronder ik ook behoorde, er mede bezig. Hoe rijker zij waren, hoe heviger was hun taal. Men kon geen galg oprichten hoog genoeg, — om die verwenste demokraten er aan op te hangen. Dat was ook mijn wel gevestigde politieke mening! en wij leven in een vrij land, — en de „Zon van het Heelal” behoort mij toe (ik wou dat ik er nooit iets mede te maken had gehad!) en Fretje was 't met mij eens, toen ik hem zei, dat die demokraten de schuld hadden, dat de fondson zo daalden, en dat het nodig was het hun geducht in te peperen! En dat heeft hij gedaan! Maar de gevolgen voorzagen wij niet!

Eerst een vervolging wegens hoon en laster tegen het blad gericht door die gemene demagoog Brom, met eis om schadevergoeding! Daar zijn we, „in eerste instantie,” — of hoe dat heet, veroordeeld, — en in tweede instantie ook — en daar is een rekening van onkosten bij van advokaten en prokureurs — van wat ben je me!

Maar Fretje wilde ons wreken, en heeft later een, wat hij noemde, heel voorzichtig, maar toch afdoend stuk geplaatst, waarop men geen vat kon hebben, volgens de wet, en omdat hij na de veroordeling in naam geen redakteur kon blijven, haalde hij mij over de verantwoordelijkheid op me te nemen, en Brom, een kerel met een stem als een tweede bas, en een gezicht als Bertrand in de Robert, komt, „met een vriend” bij me, — en daagt me uit — op leven en dood! — En Kwik zegt, dat ik er niet

van af kan, zonder me te blameren, en zodra ik in staat ben recht op te staan, zal ik me op vijftien pas afstands moeten laten opzetten, om door Brom neergeschoten te worden!—Hij werd met moeite overgehaald zolang te wachten.—en laat nu—niemand weet dan Kwik en ik met welke bloeddorstige bedoelingen,—elke dag vragen, hoe ik het maak, en de hoop er bij uitspreken, dat ik spoedig geheel en al hersteld zal zijn!

Daarenboven sedert mijn betrekking tot de „Zon van het Heelal” bekend is, waarin ook andere mensen beledigd zijn, durf ik niet meer in de sociëteit komen,—en de abonnés verminderen,—alleen omdat de tijden zo slecht zijn, en het blad al te goed is voor het publiek, schrijft Fretje,—en het geld, dat het mij gekost heeft, is zeker weg!—Dit een en ander nu, als ik die vreselijke ontmoeting met Brom overleef, zal ik moeten verminderen. Ik zal mijn huis weer verkopen—en—en als Dora—

Heden zei de dokter, dat ik over een dag of drie geheel hersteld zal wezen! Ik geloof dat stellig niet! Maar Kwik wenste mij er geluk mede, en zei dat ik zorgen moest hoe eerder hoe liever die zaak met Brom uit de wereld te hebben.—Ik wilde wel weer alles afkopen. Maar Kwik wilde daarvan niets horen; omdat, volgens hem, het juist dit is, wat Brom verlangt, die me denkt bang te maken. Ik weet echter niet of ik bang ben of niet;—maar denk van ja. Dat zal wel het geval wezen met de meeste mensen, of ze ’t weten willen of niet. Ten minste iedereen geeft zich zoveel moeite mogelijk om de dood te ontlopen,—en in mijn hart zie ik niet in, waartoe het dient „mijn eer,” gelijk Kwik het ding noemt, te redden, als mijn leven daarbij verloren gaat. En als ik Brom bij ongeluk dood schoot, zou hij er ook niet veel bij winnen, dunkt me. Maar als ik dat doe, na hem in mijn courant onverdiend uitgescholden te hebben,—blijf ik man van eer, volgens de wereld. Ik vrees, dat mijn hoofd op hol raakt!....

De Pauke is hier geweest. Ik heb voor niemand anders te huis gegeven. Hij schrikte toen hij mij zag en vond dat ik er erbarmelijk uitzag! Dat is een goede, hartelijke vent! Een waar vriend! Ik heb hem een plechtige eed laten zweren, met twee vingers in de hoogte, zoals de samenzweerders in Guillaume Tell, en heb hem alles medegedeeld.

Hij heeft diep medelijden met mij;—kort geleden verbeeldde ik mij niet, dat zo’n gemene Pauke, of wie ook, medelijden met mij zou behoeven te hebben!—maar helpen kan hij mij niet.

„Ik begrijp het niet goed,” zeide hij: „Ze willen hebben, dat ge vecht? Best! je bent altijd een fikse jongen geweest. Wacht maar dat je weer gezond bent, en geef dan die Brom, als hij ’t hebben wil, zo’n pak slagen dat hij er voor acht dagen ge-

noeg aan heeft. Maar waarom ge u als schijf zoudt opzetten voor zijn plezier, zie ik niet in. Dat deed ik niet, in uw plaats. Dat is zeker."

't Was tevergeefs dat ik hem trachtte uit te leggen, dat mijn positie dat eiste. „Ik houd meer van mijn leven dan van mijn positie,” zeide hij (en dat doe ik ook), „en als ik tussen beide kiezen moest, dan weet ik wel wat ik deed! Jou positie is ook zo mooi niet, dunkt me,” ging hij voort. „Maar, als ge absoluut vechten moet, om niet voor 'n lafaard door te gaan,—ik ken de gebruiken niet van de grote lui,—dan moet ge hoe eerder hoe liever die akeligheid achter de rug hebben!”

Dat is precies wat Kwik zei! Ik moet er aan geloven! Er is geen andere uitweg!...

Toen dat eens bij me vast stond, werd ik slechts nog door één gedachte beziel. Ik wilde Dora zien en spreken en mij met haar verzoenen—nog eenmaal, als vanouds, hare lieve stem horen, eer ik op het veld van eer sneuvelde. Dat zei ik ook aan de Pauke. Hij meende, dat zo iets gemakkelijk genoeg zou vallen. Zij was weer overgekomen, ik wist waar zij woonde. Ik moest naar haar toe gaan. Dat zou veel beter zijn dan schrijven. Maar over straat gaan, met het hoofd in doeken gepakt,—hinkende op een stok—dat kon toch niet. Mij naar hare kamer laten rijden, durfde ik niet; dat zou opspraak geven. Daarbij, zodra ik uitgaan kon, moest ik Brom staan!

Ik nam dus een heldhaftig besluit: ik liet Kwik aan Brom's vriend, zijn sekondant, gaan zeggen, dat ik over drie dagen klaar zou zijn, en ik besloot de volgende avond, zodra het donker was, door de Pauke ondersteund, stil naar Dora's kamer te gaan. De Pauke was dadelik gereed.

Op dat ogenblik schoot me een verschrikkelijke gedachte door de ziel.

„Pauke,” zei ik, met een bevende stem, „ge weet hoe mooi Dora is—”

„'t Is 'n knappe deern,” zeide hij, „maar zo mooi vind ik haar niet.”

„Begrijpt ge me niet?” vroeg ik, met een gevoel als dat van Othello in de opera,

„Neen.” zeide hij.

„Weet gij—gelooft—denkt gij, dat—sedert ik haar verlaten heb—zij geen andere vrijer gekregen heeft?

De Pauke bedacht zich een ogenblik, terwijl ik hem in de arm kneep.

„Ja, Snor,” zeide hij, „daar weet ik niets van. Daaraan heb ik niet gedacht. Ik heb er eigenlijk nooit op gelet. Die meisjes hebben meestal één, zo niet meer vrijers, als ze er goed uitzien;—maar ik heb genoeg met mijn eigene huishouding te doen gehad;—'t is mogelijk dat Dora een nieuwe vrijer heeft, moge-

lik ook van neen." En hij krabde zich achter het oor. „Ik kan ook niet zeggen, dat gij verdiend hebt, dat zij om uwentwil nooit een ander nemen zou. Toen men bij het koor hoorde wat er tussen ulieden voorgevallen was, dacht iedereen zo,—en al de mannen zeiden, dat die meid wel spoedig een andere vrijer zou vinden,—maar de vrouwen dachten dat niet; zij zeiden, dat zij zo'n domme nuf was, zo'n wassen beeld en anders niets, en dat zij 't met zo'n vent als gij waart, aangelegd had. Of zij dat nu ingezien heeft of niet,—dat weet ik niet. Dat zult ge wel zelf spoedig merken. Maar knijp mij niet blond en blauw, dat zal jou toch niet helpen!"

't Was verschrikkelijk de koelheid van die gemene, getrouwde ziel te zien!

Ik liet hem dan ook spoedig gaan. Ik bracht de namiddag en de volgende dag in verschrikkelijke kwellingen door,—al afgewisseld door optellen en aftrekken van sommen hier, en sommen daár en—helaas!—door het weer verkopen van papieren, om de rekeningen van de rijtuigmaker, die geen ogenblik langer wachten wilde, te voldoen. Er is ook een brief gekomen van de wijnhandelaar, die „de treurige tijdsomstandigheden in aanmerking nemende", mij een prijscourant zendt (zeer verhoogd) met aanbeveling van zijn witte Hermitage vooral,—en hoopt dat ik het niet kwalik zal nemen, dat hij over het bedrag van zijn ingezonden rekening gedisponeerd heeft." 't Zou me tot razernij brengen, als ik niet zovele andere zorgen in het hoofd had!

XVI.

———Eindelijk was de avond gekomen. De Pauke verscheen op het bepaalde uur. Ik vermomde mij zo goed mogelijk, en ging tot grote verbazing van mijn kamerdienaar, door de Pauke ondersteund, de trap af en de deur uit.

Op weg naar Dora's kamer! Ik klappertandde alsof ik de koorts had! „Zij is alléén," zei de Pauke. „De andere koriste, die met haar woont, is uit. Dat weet ik. Houd maar moed! Ik durfde niet vragen of zij aan 't vrijen is,—zo maar op eens. Ge zult dat nu wel zelf spoedig merken."

't Was op de derde verdieping. Het kostte me moeite om al die trappen te beklimmen! Ik moest tweemaal op weg uitrusten.

„Ik zal u naar binnen brengen," zei de Pauke, „dan laat ik u beiden alleen. Ik zal zolang op de stoep van de kroeg hier tegen over wachten en een glas punch tegen de koude gebruiken." bar.

De Pauke tikte aan de deur.

„Binnen!" hoorde ik, voor het eerst na zo lange tijd, van de lieve stem, die mij zo bekend was.

De Pauke deed de deur open, duwde mij in de kamer en verdween.

„Mijn hemel! wie is dat?” riep Dora, van het tafeltje opspringende, waaraan zij, met een boek vóór zich, bij dat eeuwige breiwerk zat. Zij schrikte, want ik was zo ingepakt, dat zij mij niet dadelik herkennen kon.

„Ik ben het,” stamelde ik,—„ik—Janus,—” en ik nam de pet af en sloeg de kraag van de mantel neer. „Ik moet u spreken—”

„Mijnheer Snor!” riep zij, verblekende. „Wat doet gij hier! Gij hebt geen recht mij te vervolgen. Ga heen! Ik kan, ik wil u niet meer zien! Laat mij dadelik alleen,—of ik zal zelve weggaan!”

„Dora, steunde ik, terwijl ik op een stoel nederzeeg; want mijn been was zo pijnlik geworden, dat ik niet kon blijven staan; „Dora! slechts één woord! Ik—ik—o—antwoord mij maar op één vraag—zeg me—o Dora—dat ge me—me—dat is, ik wilde—hebt ge al een andere vrijer?”

„Ik ontken, dat ge enig recht hebt mij dat te vragen!” riep zij, zich oprichtende. „Het gaat u immers niet aan, al had ik er tien! Ga maar gauw heen!”

„O Dora!” riep ik, „als ge maar wist wat ik gedaan heb,—wat ik nog lijd.”

„Dat is zeker zo mode in de grote wereld, waar gij nu te huis behoort,” viel zij mij in de rede, „om eerst een arm meisje te laten zitten, en dan te komen klagen over hetgeen gij zelf lijdt! Ga maar heen,—zeg ik! Eer Klaartje terugkomt en ge u schamen moet bij zo’n arme koriste ontdekt te zijn! Ga maar heen!”

„Ik wou dat de hele wereld me hier vond!” riep ik. „Maar hoor me aan, en als ge daarna verlangt, dat ik heen gaan zal,—dan—maar hoor me eerst aan, Dora! Het is wellicht een stervende, die tot u spreekt!” En ik dacht aan overmorgen en aan de ontmoeting met Brom. Dora wist natuurlijk daarvan niets;—maar ze hield me zeker voor heel ziek;—ik schrikte zelf toen ik mijn gelaat zag in het spiegeltje boven de schoorsteenmantel. Zij aarzelde echter een ogenblik maar z ei toen:

„Zeg maar wat ge te zeggen hebt;— ik zal u aanhoren. Maar maak het kort, Snor! Ge moet weggaan!”

Toen zij mij nu eenmaal aanhoren wilde, vatte ik enigzins moed. Maar het kort maken, kon ik niet! Hoe meer ik vertelde, hoe meer had ik te vertellen. Ik wilde haar niets verzwijgen (niets, dan dat ongelukkige tweegevecht, dat me hoe langer verschrikkeliker toescheen), en maakte haar met alles bekend, wat ik beleefd, en en wat ik ondervonden had;—en hoewel zij half afgewend van mij zat, kon ik aan het beven van haar vingers zien, dat zij begon vermurwd te worden, en toen ik, eindelijk, uitgeput door de inspanning en door de pijn aan mijn been, om een slokje water smeekte eer ik verder vertelde (ik was tot de afloop van mijn engagement met mevrouw Neteldoek gekomen),—stond zij op, en schonk ze me een glas in en

toen zij het mij aangaf, waagde ik het hare hand te vatten, die zij maar heel zachtjes terugtrok, mij zeggende voort te gaan.

Dat kon ik echter niet meer geregeld doen. Zodra ik van mijn val door het luik sprak, zag ik haar eerst verbaasd opkijken, en toen stonden haar te tranen in de ogen, en—nuja—ik raakte (alleen uit lichamelijke zwakte) ook aan 't snikken,—en—„Dora,” smeekte ik „laat nu alles vergeten en vergeven zijn”—en ik stond op en stak haar de hand toe,—en zij liet toe dat ik de hare nam, en daar zij mij ook niet terugstief, toen ik me over haar heen boog, en ook hare andere hand greep en die van haar gezicht afnam,—en haar zo'n heel kleine kus op het voorhoofd gaf,—toen, al had zij ook geen woord gesproken, wist ik dat alles als vanouds was tussen ons,—en een half uur later ging ik heen, als de gelukkigste der stervelingen, want Dora zelve bracht mij naar beneden.—Wij waren overeengekomen alles nog drie dagen geheim te houden.

„Dora,” had ik gezegd, en ik beefde als ik dacht wat me overmorgen vroeg met Brom nog te wachten stond; „ik heb nog twee dagen nodig om mijn zaken te regelen. Ik verkoop alles wat ik hier heb. Ik heb genoeg over om er stil en ordentelijk van te leven met mijn lieve vrouw! Overmorgen tegen de middag, kom ik bij u, (dan zou het tweegevecht afgelopen zijn!) en wij reizen samen naar Den Haag om uw familie te verrassen.”

Zij drukte me nog eenmaal de hand. De Pauke, die wat veel glaasjes punch gedronken had, wenste ons geluk;—en ik ging weder naar huis!

Ik wist niet, DAT IK VERRADEN WAS! Ik droomde van niets dan van Dora en van geluk! De volgende dag, de hele dag door, in weerwil van het dreigend tweegevecht, hield ik me voor een gelukkig mens!

Ik wist niet, wat ik die avond zien zou! Wie had kunnen vermoeden, dat Dora,—EEN VALSE SLANG WAS!

XVII.

—Alles, zei Kwik me, was voor het tweegevecht gereed.

Hij was bij me komen ontbijten en had kogels zitten gieten voor de pistolen, evenals ze dat doen in het Wolfschlucht-tooneel, in de Freischütz. Hij goot er te minste twintig.

„We zullen ze wel niet alle nodig hebben,” zeide hij heel opgewekt, „maar 't gaat in een moeite door!”

Hij begreep niet waarom ik zo vrolijk was en zo gelukkig en dacht, dat ik gedronken had. Ik zei hem niets van hetgeen met Dora gebeurd was; maar hield me goed en verlangde maar dat „morgen vroeg” voorbij was. Dat verlang ik ook nu (het is over twaalf, 's nachts!) en verlang dat Brom mij dood schiet!

morsdood! En ik wou dat de kogel, die mij door het hoofd gaat, te gelijker tijd Dora door het hart ging; Hoe ik me wreken zal, als ik blijf leven, weet ik niet!—Maar ik wil tot het einde toe mij zelve meester blijven!

Kwik zei, dat Brom begon bang te worden. Hij dacht, dat als wij op het terrein kwamen, hij „zoete broodjes zou bakken,” — dat waren Kwik's woorden! Ik hoopte dat hedenmorgen! Nu zal hij mij doodschieten! Of ik doe het zelf!

Ik zond Kwik weg. Ik zei, dat ik alleen wilde wezen, om alles te regelen, wat nog geregeld moest worden. Dat was niet waar. Ik had niets meer te regelen. Dat was alles gedaan. Maar ik wilde nog een brief aan Dora schrijven, en aan haar denken, en dat kon ik niet, als Kwik er bij zat te rammelen!

De brief had ik gereedgemaakt, om haar overhandigd te worden ingeval ik sneuvelde. Elf pagina's groot! Ik heb hem nu in het vuur gestopt! (Hij was toch zo netjes geschreven!) Nu heb ik alleen drie regels aan haar geschreven, om haar, in geval van mijn dood, overhandigd te worden.

„Mejuffrouw! als ge deze ontvangt is het uw geluk dat ik dood ben. Als ik leefde, zou ik me wreken! Als ik wist wie de schelm was, zou ik hem vermoorden. Maar gij zult hem wel zelve erger mishandelen. Ik laat u geld genoeg na, om alles te doen wat gij wilt. Wijlen uw
„JANUS SNOR.”

— Maar mijn hersens raken in de war Toen ik het eerste lange schrijven klaar had, was het 's avonds zeven uur geworden. Ik was heel week gestemd. Ik was zo gelukkig en zo ongelukkig tevens, en dacht zoveel aan het verledene,—en alles daarin scheen me schoner en beter toe, dan al wat ik later ondervonden had; — het was me alsof het me niet zoveel zou kosten om zelfs van het gelukkige tegenwoordige te scheiden, als van het lieve verledene, — vooral van de tijd mijner eerste kennismaking met Dora! Die slang!

En terwijl ik hierover zat te denken, herinnerde ik mij, hoe ik zo dom sentimenteel geweest was in het begin, en nacht op nacht, na zo 'n opera-voorstelling, op mijn dakkamertje had gezeten en op de klarinet de wijs geblazen van de koren, waarin zij opgetreden was, en de ogen daarbij gesloten had, om mij haar lieve gestalte des te beter te kunnen voorstellen en — nu overviel mij dezelfde weemoedige stemming, en ik legde haar portretje op de tafel en haalde nog eenmaal de oude klarinet voor de dag en trachtte het koor uit de Freischütz te blazen: „Wir winden dir,” — maar het wilde niet best gelukken, omdat ik het einde er van vergeten was, en de muziek niet bij de hand had.

Na een paar uur zó gezeten te hebben, — wilde ik aan iets

anders denken, om niet al te week te worden, en ik schreef dus een afscheidsbrief aan mijn neef, de aanstaande theoloog, en waarschuwde hem voor de klippen, waarop ik gestoten was en voor flauwhartigheid en valse schaamte vooral. ¹⁾

Toen ook dat gedaan was, wilde ik naar bed! Maar ik had geen slaap. Ik had geen lust om tot morgen vroeg zeven uur, wanneer Kwik me zou komen afhalen, te blijven woelen; — en het verlangen overmeesterde mij nog éénmaal Dora te zien, — wellicht voor het laatst, — eer ik sneuvelde. Er was die avond voorstelling in de opera. 't Zou om elf gedaan zijn. Ik zou haar weder bij de deur afwachten; — ik wilde haar niet aanspreken: — neen, daartoe gevoelde ik me niet sterk genoeg. Maar haar gezicht zou mij moed geven voor morgen vroeg!

Ik ging stil de deur uit, — in een andere mantel gehuld dan gisterenavond, om noch door de Pauke noch door Dora herkend te worden. Ik wachtte aan de hoek van de straat tot de opera gedaan zou zijn.

Dat duurde niet heel lang; — daar was ik blijde om, want ik had zware hoofdpijn en was koortsig en mijn been deed me nog meer pijn dan gisteren, toen ik eens op straat was.

Van mijn plaats hield ik het oog op het zijdeurtje, waaruit ik wel wist, dat het personeel van de troep te voorschijn zou komen. Daar stonden een stuk of drie vier andere mannen op de loer.

Dat verwonderde mij niet.

Eindelijk begon het, als het ware, uit het zijdeurtje te druppelen. Eerst één mens, — dan een paar, dan een stuk of wat bij elkaar, of dicht achter elkaar; maar Dora nog niet.

Eindelijk zag ik ook haar verschijnen, — juist zoals ik verwacht had, met haar vriendin Klaartje, — die kende ik ook van vroeger. De beide meisjes keken rond, en ik drukte me, geen tien pas van haar af, tegen de muur in de schaduw, om niet herkend te worden.

„Daar staat hij!” zei Klaartje, — en ik dacht wezenlijk, dat zij mij bedoelde, toen een jongmens — ik schrijf het bedaard en in koelen bloede op, ten einde men na mijn dood begrijpe waarom ik er op gesteld was deze wereld te verlaten, — en me door Brom te laten doodschieten, — toen een jongmens, zeg ik, opeens te voorschijn trad, Dora beide handen toestak, haar een kus gaf en, haar onder de arm pakkende, met haar verder liep,

¹⁾ Dit was zeker prijzenswaardig, hoewel onnodig van de kant van mijn arme bloedverwant! Flauwhartigheid en valse schaamte ken ik niet! Die zouden ook iemand, die mijn roeping volgt, vooral slecht te pas komen in deze dagen van ongelooft en vrijgeesterij: Als ik een gebrek heb, dan is het dat ik soms te kras ben voor de onverschillige menigte! Maar al wordt mijn stemme als die eens roepende in de woestijn, ik zal volhouden. Daar zal zeker, als ik klaar ben, in Nederland één grote stad zijn, die mij gaarne beroept, om de nieuwere ketters te verpletteren, evenals Simson de Filistijnen deed!

terwijl Klaartje omkeerde en weder in de schouwburg trad. Ik was verpletterd!

Zij gingen mij rakelings voorbij!

„O wat ben ik blijde, dat ge hier zijt!” zei Dora aan zijn arm hangende. „Ik heb iets beleefd! — Neen — nu niet! Morgen-namiddag! Ge blijft immers?”

Ik volgde het paar. Ik had geen plan gemaakt — niets! maar ik strompelde, zo snel ik kon, hen achterna.

De slang had het zo druk met hem, dat zij niet omkeek. Wat had het mij kunnen schelen, als zij het deed? Hij — wie was hij? Ik wou zijn gezicht zien en het dan met mijn dikken stok stukslaan!

Aan de huisdeur met Dora gekomen, wachtten zij een ogenblik: — ik was een eindje achtergebleven, daar ik moeite had om hen bij te blijven.

Terwijl ik naderde, scheen hij te willen weggaan; maar zij hield hem aan de hand vast: ik hoorde haar, met diezelfde lieve, valse stem, die ik vanouds zó goed kende, zeggen:

„Neen! kom maar naar boven! Ge moet wat bij me blijven! Nu gij hier zijt, zal ik u toch iets vertellen en waarom ge morgen om twaalf uur niet komen moet!”

Hij moest morgen om twaalf uur niet komen! neen! Dat was het uur, dat ik bepaald had om bij haar te komen.

Hij verdween met haar in de donkere gang. Ik verloor beiden uit het gezicht, en bleef onmachtig van woede en ellende op de straat staan. . . . Hoelang weet ik niet. Eindelijk kwam er een lege vigilante voorbij. Ik kroop er in, met moeite, en liet me naar huis rijden.

Ik heb twee flessen wijn uitgedronken sedert mijn tehuiskomst.

De nacht is haast om!

Als Kwik me morgenvroeg om zeven uur afhaalt, kan ik om acht uur uit mijn ellende zijn!

XVIII.

VERVOLG EN SLOT, DOOR J. SNOR JR,

Tot zoover, mijnheer Smits, deel ik u het dagboek van wijlen mijn oom mede. Al hetgeen volgt, is zoo nietsbetekenend en zo slordig bijgehouden, dat ik het beter acht zelf hetgeen belangrijk is, mede te delen. Hoe weinig ook met mij zelve ingenomen, durf ik gerust zeggen, dat het verhaal niet daarbij verliezen zal.

(Tot zijn leedwezen, ziet zich de oude heer Smits hier genoodzaakt een zeer belangrijke dissertatie over de stijl weg te laten, om dadelik tot de zaak te komen.)

Omtrent hetgeen op de morgen van het tweegevecht voorgevallen is, vond ik weinig in het dagboek van mijn oom: een uitvoerig relaas daarvan heb ik gekregen van de weledele heer Kwik, wiens woorden ik zo nauwkeurig mogelijk wedergeef:

„'s Morgens, om halfzeven, kwam ik uw oom afhalen. Hij was koortsig en gejaagd, en hoewel ik hem trachtte te overtuigen, dat Brom, als het er op aankwam, zich terugtrekken zoude, scheen hij dat niet te willen geloven en ook niet te wensen. Om zeven uur was de vigelante vóór, en ik nam de kist met pistolen onder de arm en stapte met uw oom er in. Onze tegenpartij zou door de dokter vergezeld zijn.

„Op de plaats aangekomen, vonden wij Brom en zijn sekondant, die ons beleefd groetten, terwijl uw oom weigerde de hoed af te nemen voor iemand, die zijn doodsvijand was, en mij zeide: dat hij met die soort van beleefdheden niet gediend was. Men kon elkaar doodschieten meende hij, zonder complimenten.

„Ik ging dadelik op zijde met Brom's vriend, die gelijk ik verwacht had, het betreurde dat de zaak zover gekomen was, en mij de verzekering gaf, dat Brom niet bloeddorstig gesteind was, en zich tevreden zou stellen, zoals hij eerst zeide, met een behoorlijke bekentenis van ongelijk door uw oom af te leggen, en toen ik hierin niet treden wilde, vergde hij slechts enige betuiging van leedwezen over hetgeen gebeurd was.

„Zij wilden maar, nu het bangmaken niet gelukt was, met goed fatsoen van de zaak af wezen. Ik meende ook, dat uw oom in het laatst verlangde kon toestemmen, en zo ware dan de zaak afgelopen; maar, tot mijn leedwezen, weigerde hij in zijn drift naar mij te luisteren. Brom was gekomen om hem dood te schieten, zeide hij, en hij verlangde doodgeschoten te worden. Hij was geen kind meer en liet zich niet voor de gek houden en stond er op, dat wij, zonder meer praatjes, een einde aan de zaak zouden maken.

„Na een tijdlang tevergeefs met hem geredeneerd te hebben, moest ik hem zijn zin geven, ging dus weder naar Brom's sekondant, nam hem weder ter zijde en vroeg hem vertrouwelik, of hij er iets in zien zou, als wij beiden vergaten kogels in de pistolen te doen? Zijn gelaat helderde op bij dit voorstel. Hij was het met mij eens, ik stopte een fikse prop op het kruut en wilde nu de beide heeren opstellen. De zaak begon mij te vervelen, om nu de waarheid te zeggen; ik verlangde naar huis, waar ik druk werk had, en wij hadden reeds een half uur verspild met al dat gepraat.

„De heren plaatsten zich op twaalf passen afstands tegenover elkaar. Brom was doodsbлек en beefde als een riet. Uw oom was ook bleek, maar zeer kalm.

„Ik heb u nog één woord te zeggen,” fluisterde hij mij in het oor. „Als het eerste schot niet raak is, houd de pistolen gereed

voor het tweede. En—en vergeet niet de brief in mijn secretaire te bezorgen. Zeg haar dat ik haar vergeven heb op dit oogenblik.

„Wie zij echter was, wist ik niet.

„Juist echter toen ik me van hem afwenden wilde, om terzijde te treden en het teken te geven, verscheen in volle vaart een vigelante, op de bok waarvan iemand met een zakdoek zat te wuiven, en een man, die ik als de Pauke herkende, sprong er af, liep op uw oom toe en rukte hem met geweld de pistool uit de hand. Ter zelfder tijd werd het portier opengerukt en een ander jongmens greep hem bij de arm.

„'t Kan me niet schelen!” riep de Pauke. „Ik kon het gisterenavond aan Dora's broeder niet verzwijgen toen hij kwam, en hij vertelde het haar, en zij zeide: wij mochten geen bloedvergieten toelaten, en wij zijn juist na uw vertrek aan uw huis geweest,—en de knecht had mijnheer horen zeggen waarheen ge reedt,—en daar zijn we! En als gij, mijnheer Brom, vechten wilt, kijk eens hier! Snor is nog niet bij krachten, maar ik wel, en ik zal je een pak slaag toedienen, zoals je nooit van je leven gehad hebt!”

„Inmiddels was uw oom begonnen te beven als een riet. Hij keek de jongen, die hem nog bij de arm hield, vragend en weifelend in het oog—en vroeg eindelijk met een bevende stem:

„Waart gij 't gisteravond?”

„Gisterenavond?” hernam de andere; „waar?”

„Hebt gij Dora naar huis gebracht uit de komedie?”

„Ja. Ik was pas met de trein gekomen.”

„Toen uw oom dit hoorde, hief hij beide handen omhoog, riep „Goddank!” en zakte ineen alsof hij doodgeschoten was.

„Op dat oogenblik hoorde ik een harde gil uit de vigelante, en een meisje vloog er uit en op uw bewusteloze oom toe, over wie zij zich heenbukte.

„'t Was me een toneel van belang!

„Brom en zijn vriend stonden verstomd er bij te kijken.

„Gijlieden kunt gerust heengaan,” zeide ik. „De zaak kan nu geen voortgang hebben.” En zij vertrokken. naar het mij toescheen, enigszins blijde er af te zijn.

„Die vent,” zei de jonge Tobbing, op Brom wijzende, „is me nog geld schuldig voor de paletot, die hij daar aan heeft! Dat was een der eerste stukken, die ik hier leverde!”

„Inmiddels waren de drie aangekomenen bezig met uw oom bij te staan, die weldra de ogen opende en tot bezinning kwam, waarop een toneel volgde, dat ik u maar niet beschrijven zal. Het eindigde daarmede, dat ik met de éne vigelante naar huis reed, terwijl uw oom met zijn vrienden naar de stad terugkeerde.”

Zover het verhaal van de heer Kwik. Ik vernam het volgende:

Na deszelfs behouden terugkeer in de stad, verwaarloosde mijn arme oom, met zijn gewone slordigheid, de belangen die hem huiswaarts riepen, om zich in het gezelschap van mejuffrouw Tobbing, van de Pauke en de jonge kleermaker verder te vermaken. Hij was zeer opgewonden en geheel in de strikken zijner Circé gevangen. Toen hij echter, laat in de namiddag, naar zijn woning terugkeerde, ondervond hij de straf zijner lichtzinnigheid. Het bleek namelijk, dat hij die morgen, in zijne ontroering en onchristelijke stemming de brandkast open had laten staan, en zijn Franse kamerdienaar had van die gelegenheid gebruik gemaakt, om een aanzienlike som aan banknoten (welke nummers mijn oom steeds verzuimde op te tekenen), en aan baar geld te ontvreemden. De ijverige politie heeft dezelve, helaas, nooit kunnen opsporen! Inmiddels bleven de effecten dalen, en toen mijn oom eindelijk zijn kas opmaakte, was er van zijn eenmaal aanzienlijk vermogen, slechts een betrekkelijk gering gedeelte over. Het zou zelfs noodzakelijk zijn, dat hij zelf iets deed om tot de huishouding bij te dragen, welke hij nu onherroepelijk besloten had, met zijne beminde, meergemelde mejuffrouw Tobbing, op te richten,---vooral indien hij bij zijn voornemen bleef, mij niet te foppen en onbillikerwijze mij te dwingen verder af te zien van de verhevene bestemming, waartoe hij mij het vooruitzicht geopend had. Had hij van zijne verbintenis met mejuffrouw Tobbing willen afzien, dan zou hij in meerdere weelde hebben kunnen leven, en ook mij ruimer met tijdelijke middelen kunnen voorzien! Daarvan was hij echter niet af te brengen en volhardde standvastig (ik wil niet zeggen stijfhoofdig), in zijn voornemen.

Binnen korte tijd werd hij dus door de banden des huweliks met haar verbonden, die ik, indachtig aan haar vorig beroep, steeds met tegenzin mijn tante moest noemen, en met dezelve trok hij zich naar het stadje terug, dat hij tot aan zijn dood bewoonde. Dáár vestigde hij zich als muziekmeester, en telkens als er vakantie was, ging ik een gedeelte van die tijd bij hem doorbrengen.

Zijn echtgenote scheen hem even blind te aanbidden als hij haar en hun beider afgod was een kleine jongen, die hun geschonken werd twee jaren na hun huwelijk. Het kostte mij telkens moeite het verblinde oudrenpaar niet op de vele gebreken van dat kind opmerkzaam te maken;—deszelfs treffende gelijkenis met zijn moeder, wier uiterlijk schoon hij geërfd had, deed hun ogen sluiten, zelfs toen het kind reeds twee jaren oud was, voor zijn aanleg tot de zonde, die ons stervelingen allen eigen is.

Een paar jaar geleden overleed mijn oom, mij een klein legaat nalatende om mijn studiën te kunnen voleinden. Deszelfs kind is nu zijn erfgenaam geworden in mijn plaats, en zal, naar ik

vrees, door en door bedorven worden door zijn moeder, die hem niet uit haar ogen laten wil.

Om de wille van dat kind, moet ik mij nu zeer behelpen, en verzoek u dus beleefdlik, het honorarium, mij toekomstende voor deze geringe lettervrucht, mij ten spoedigste toe te zenden.

Moogt gij, en mogen velen uwer lezers, door het treurige verhaal der rampen van mijn oom, veroorzaakt door diens gebrek aan nederigheid, en door overmaat van weelde, worden gebaat !

Vr. stemdekt

De voortgang van de...

Smits ↓ Hampers

3 Schetsen in Briefvormen in grote...

Freischütz het stuk berust op een legende, die verhaalt dat een schutter een verbond ingaat met de duivel waahij zes niet zeven schoten raak zullen zijn, terwijl de duivel het zevende schot voor zich reserveert (het doel niet treffen)).
dit is de legende.

Maecenas is
van Augustus
van Horatius
Augustus.

Ferdinand Postma-Bibliotheek

8183378660

staatsman in de tijd
d en begunsteling
in tijdgenoot van
van kunstenaar